

• 100 LET •

SLOV. LIRIKE.

ZBRAL Č. GOLAR

ZALOŽBA:
UMETNIŠKA
PROPAGANDA
LJUBLJANA

Sto let slovenske lirike.

Od Vodnika do moderne.

Uredil

CVETKO GOLAR.

[1920]

Založila Umetniška propaganda v Ljubljani.

Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.

	Stran
Popotnik	39
Povsod ni sreče	39
Sramežljiva ljubica	40
Prazna prisega	41
Prvi poljub	42
Tiha žalost	42
Boječnost	42
Utvi	43
Razstánek	43
Jutro	44
Kmetsko znamenje	45
Živa cvetlica	46
Srečni mrak	46
Deklica in ptič	47
Tihe želje	48
Obletnica	49
Vihra	49
Čakanje	50
Nagla usoda	50
Prazni sklepi	51
Ljubezenski jarem	52

M. Vilhar.

Kras	53
Darilo	54
Prstan	54

Fr. Cegnar.

Rojakom	55
Kosec	56
Na grobih	56

A. Umek - Okiški.

Mornarska	58
---------------------	----

S. Jenko.

Pomlad	59
Po slovesu	59
Ptici	59
Obujenke	60
Obrazi	61
Slovenska zgodovina	63
Na Sorškem polji	63

	Stran
Po smrti	64
Želja	64
Trojno gorje	64
Zimski dan	65
Roža	65

J. Stritar.

Pri oknu	66
Popotne pesmi	66
Lastovski	68
Nazaj!	68
Mojemu narodu	71
Mladini	72
Na Jenkovem grobu	73
Prešernova oporoka	74
Dunajski soneti	76

Simon Gregorčič.

Mojo srčno kri škropite	80
Sam	80
Mavrica	81
Dekletova molitev	81
Vinski duhovi	82
Soči	83
Ujetega ptiča tožba	85
Domovini	86
Človeka nikár	87
O nevihti	89
Kmetski hiši	90
Nazaj v planinski raj	92
Pastir	93
Oljki	94

J. Cimperman.

Pod kostanjem	98
Usehlo cvetje	98
Kristali	99
Jetnikova tožba	100

J. Pagliaruzzi - Krilan.

Na planine	102
Vprašanje	102
Mladi hrast	103

A. Aškerc.

Javor in lipa	104
Svetinja	104
Jaz	105

Iz popotnega dnevnika:

Mujezin	108
Pred spomenikom Petöfijevim	109
Na Velegradu	109
Na hribu Burgurlu	110

Božična pesem siromakova	111
Dva pogreba	112
Delavčeva pesem o premogu	113

J. Freuensfeld - Radinski.

Sonet	117
Temné oči	117
Travniki dehtijo	118
Slovenski svet	118

Fran Gestrin.

Trioleti	119
Z nesrečnim srcem	120
Ecce dolor	121
Balada o prepelici	123

I. N. Resman.

Mesec jasno je sijal	124
Dekletce, podaj mi roko	124
Vzdihljaji	125
Življenje	125
Bil razgnal na vse vetrove	126
Studencek	126

D. Jesenko - Doksov.

Nje podoba	127
Molitev	127
Smrti	128

Zamejski - Fr. Trinko.

Razpršeno listje	130
----------------------------	-----

A. Medved.

Moja ljubav	133
Poslednji dan	133
Volovsko	134
V gozdu	135
Gazele	137
Bršljan in bodičje	138
Pevčev poklic	141
Sonet	141

A. Funtek.

Na tujih tleh	142
Čas - slikar	143
Gozdno svetišče	144
Potujoče misli	144

Mihael Opeka.

Na tuji zemlji	146
--------------------------	-----

Al. Peterlin - Batog.

Rispeti	149
-------------------	-----

Engelbert Gangl.

Bog	150
Golobici	150
Dom	151

Ks. Meško.

Pridem k tebi	154
Jesenska romanca	155

Ljudmila Poljanec.

Pred Madono	156
Narodna	157
Intermezzo	157
Epilog	158
Pozdrav	159

Pesniki.

Anton Aškerc se je rodil 9. januarja 1856. v siromašni bajti v Globokem pri Rimskih Toplicah, fare Sv. Marjeta. L. 1881 je pel novo mašo, služboval kot kaplan do l. 1898., ko je bil imenovan za arhivarja pri ljubljanskem magistratu. Umrli je 10. junija l. 1912 v Ljubljani. — Aškerc je v prvi vrsti pesnik balad in romanc, epika je bila njegovo polje; krepek izraz, plastika, lapidarno pripovedovanje, narodna dikcija, to so bile njegove glavne vrline, in kot pripovedni pesnik je zavzel prvo mesto med Slovenci. Knjiga „Balade in romance“, ki je izšla l. 1890. in jo je najprej izdal, je bila zaeno tudi najboljša; kasneje so se opažali znaki umetniške stagnacije in propada. Ko je prišel iz kmečke okolice v mesto, se Aškerc kot pesnik ni znal več najti. Izdal je sicer mnogo knjig pa malo pesmi. Kot lirični pesnik Aškerc ni mnogo ustvaril, in se tudi v liriki pozna njegov epski slog. Prve njegove pesmi so bile sicer lirske, v njih je slavil dom in rod in naravo, a Levec je zaslišal njegovo epsko struno in ga privel v naročje balad in romanc. Lepi so tudi njegovi socijalni motivi, ki so mu svoj čas prinesli mnogo priznanja. — V „Popotnem dnevniku“ pa je včasih zelo vsakdanji. Vplival je tudi nekoliko na moderno, dasi njegov vpliv ni bil dolgo trajen.

Fran Cegnar od Sv. Duha pri Škofji Loki, 1828—1892, poštni uradnik, največ v Trstu. Svoje „Pesmi“ je izdal l. 1860. in je bil o svojem času eden boljših slovenskih pesnikov, čeprav Levstika ni zadovoljil. Oblika je gladka, a kazé jih koseskizmi. Prevel je več Schillerjevih tragedij.

Josip Cimperman je bil siromak, je zgodaj popolnoma ohromel, a kljub temu dovršil gimnazijo. Živel je od l. 1847. do l. 1893. v Ljubljani. Pesnikoval je pod vplivom starejših lirikov, zlasti Levstika, in se imenuje začetnik epigonske lirike in formalist. „Pesmi“ iz l. 1888. so oblikovno dovršene, tudi vsebinsko precej bogate, se odlikujejo po jedrnatem jeziku, a ne navdušijo čitatelja in ne govore k sreči. Pridno so delane in piljene, a nimajo žvenka; vijolice, ki ne diše. Njegovi soneti, večinoma z akrostihom, so formalno na višku. Imel je tudi svoje učence. Ko se je Anton Medved iznebil njegovega vpliva, je postal pesnik.

Josip Freuensfeld — Radinski je bil rojen l. 1861. pri Kapeli blizu Radgone v Slov. Goricah; bil je ljudskošolski učitelj in je umrl l. 1893 v Pragi, kamor je šel k operaciji. Zbirka njegovih pesmi „Zvezde ugašajo“ je izšla 12 let po njegovi smrti. Njegova lirika je bolj priprosta, večinoma kratke pesmi erotičnega značaja ali slike iz narave. Lahko in brez globljih misli in čuvstva.

Anton Funtek je rojen l. 1862 v Krakovem v Ljubljani. Učil se je pri Cimpermanu pesniške tehnike in ima tudi od njega lepo zunanjo obliko. Več pa mu učitelj ni mogel podati. Jezik njegov je pravilen ali brezbarven, brez prave plastike, ker pesnik ni mnogo občeval s preprostim narodom. Pesnikovati je začel zelo zgodaj in objavil sila dosti verzov po „Kresu“ in „Lj. Zvonu“. L. 1895. je izdal svoje „Izbrane pesmi“, ki se bero zelo gladko in jih je nekaj prav zvočnih. Lahka refleksivna lirika. V zadnjem času se skuša poglobiti, in zato postajajo njegove pesmi idejno bogatejše. Izdal je tudi venec lirske-epskih pesmi „Smrt“, spesnil je daljšo epsko pesnitev „Godec“ in napisal nekaj dram. Odlično mesto zavzema v naši prevodni literaturi.

Engelbert Gangl je rojen l. 1874. v Metliki. Šel je v učiteljski stan in je zdaj pri višjem šolskem svetu v Ljubljani. Tudi on izhaja iz dobe po Cimpermanu; gladak po obliki, manj bogat po čuvstvu, sonate z akrostihi so njegova posebnost. Izdal je že l. 1897 zbirko pesmi „Iz luči in teme“ in l. 1914 svojo drugo zbirko „Moje obzorje“, ki kaže velik napredek v njegovem pesniškem razvoju. Poglobil se je in se razmahnil. Zelo zaslužen je kot mladinski pisatelj; izdal je že več pesniških

in prozaičnih zbirk za deco. Poskusil se je tudi na polju drame, povesti in novele.

Fran Gestrin se je rodil l. 1865 in je umrl kot gimnazijski suplent za sušico v Ljubljani l. 1893. Malo pred smrtjo je izdal svoje pesmi pod naslovom „Iz mladih let“. V svojem času je bil eden boljših „Zvonovih“ pesnikov, a poznali so se mu zunanji vplivi. Njegova erotična pesem ni dovolj čuvstvena, da bi veljala za pristno in resnično. Pisana je v hipnem razpoloženju brez realnega temelja; odtod šablonska nakičenost sloga. S svojim pesimizmom je nanj vplival nekoliko Stritar, a nekoliko je to bila njegova osebna nota, ki je imela svoj vzrok v boleznih. V domoljubni pesmi se mi zdi bolj iskren. Velja kot pesnik najboljših slovenskih „Trioletov“.

Simon Gregorčič se je rodil 15. okt. l. 1844 v Vrsnem pod Krnom in je l. 1867 pel na Libušnjem novo mašo. Umrl je l. 1906 v Gorici. — Gregorčič je najpriljubljenejši slovenski umetni pesnik, ki ima mnogo sličnega narodni pesmi v mišljenju in čuvstvovanju. Posebno ga ljubi mladina, ker je zmeraj mil in nežen in rahločuten. Oglasil se je najprej v Janežičevem „Glasniku“ l. 1864 z domoljubnimi pesmimi, kasneje se je razvijal pod Stritarjevim vplivom in je postal vsebinsko mnogovrstnejši in bogatejši. Mladi duhovnik se je boril za notranji mir in srčno zadovoljnost, ki mu jih ni dal izbrani poklic. Pesniku so očitali celo panteistično svetovno naziranje zaradi ode „Človeka nikar“, ki je ena najlepših njegovih pesmi, in v kateri se zrcalijo njegovi duševni boji in dvomi. L. 1882. je izšla prva knjiga njegovih „Poezij“, ki jih je slovenska kritika in občinstvo pozdravilo z navdušenjem in ljubeznijo, kakor še nobene druge pesniške zbirke. V njej je vse najlepše, kar je Gregorčič napisal, v njej je ves in cel. V poznejših knjigah se ni več povzpел na isto višino, in čeprav se nahaja v poezijah drugega zvezka, ki so izšle l. 1888., še marsikak biser, ga je kritika vendar malone prezrla. Nekoliko vsled napadov iz duhovniških krogov, nekoliko pa vsled lastnega spoznanja nemoči in stagnacije je Gregorčič umolknil za dolgo časa. In ko se je spet oglasil l. 1902. ni bil več Gregorčič. Baval se je tudi s svetopisemsko poezijo in prevedel „Joba“ in žalne pesmi proroka Jeremija. — Njegovi verzi so melodiozni, lepo zveneči, časih preveč spiljeni, in dikcija ni zmeraj tekoča.

Urban Jarnik je bil rojen v Spodnji Zilski dolini l. 1784. Dopržil je celovško gimnazijo in vstopil v semenišče. Umril je kot župnik v Blatogradu l. 1844. Nekaj njegovih pesmi je natisnjenih v „Kranjski Čbelici“ in drugod. Imel je lep pesniški talent, a ga ni olikal in izrabil. V poznejši dobi je Jarnik pustil pesem in se posvetil zgodovini in jezikoslovju.

Simon Jenko je bil rojen 27. okt. 1835 v Podrečah pri Mavčičah na Sorškem polju. Študiral je gimnazijo v Novem mestu in Ljubljani, šel na Dunaj učiti se pravoslovja in je umrl kot odvetniški koncipient l. 1869 v Kranju. — Jenko je začel zgodaj pesniti, že kot četrtošolec, a resneje se je posvetil poeziji v osmi šoli v družbi sošolcev, mladih literatov. Svoje „Pesmi“ je izdal l. 1864 v Ljubljani, a niso vzbudile pozornosti, ki so je bile vredne. Jenko je bil tisti čas prvi pesnik za Levstikom, dasi ni imel močne lastne kritike in se je naslanjal zlasti na Heineja, s katerim ima nekaj sorodnega v motivih, sentimentalnosti, cinizmu. A kljub temu je njegova pesem pristno slovenska, jasna in čista. Globoko čuvstvo diha iz nje, tiha žalost, vroča ljubezen. Nekaj jih je čisto narodnih po duhu, razlikujejo se le po zunanji obliki, ki je gladka in bistro zvoneča. Samorodna moč in lepota, dih prave poezije, lahek a plastični izraz so lastni Jenku, ki je zavoljo tega klasičen naš pesnik. — Prvo zbirko njegovih pesmi je pregledal in gotovo po svoje popravil Levstik, a njegove individualnosti mu ni vzel, ki se zelo loči od drugih tedanjih pesnikov. Mnoga Jenkova pesem ostane večno lepa.

Dragotin Jesenko - Doksov se je rodil v stari bolnišnici v Ljubljani l. 1864. in je bil kmalu sirota brez roditeljev. Dobri ljudje so ga vzprejeli in dali v šole. Študiral je nekaj gimnazije, pa kmalu vstopil v banko „Slavijo“ za uradnika. Umril je l. 1902. Sodeloval je pri „Lj. Zvonu“ in se razvijal v času, ko je cvetelo epigonstvo in formalizem. Jesenko je ostal sam svoj, v erotiki brez posebnega čuvstva, poskusil se je tudi v socijalistični pesmi in skušal tuintam napeti moderne strune. L. 1908 so izšle njegove izbrane „Poezije“.

Fran Levstik je rojen 28. sept. l. 1831. v Sp. Retjah pri Vel. Laščah. Učil se je na gimnaziji v Ljubljani, bil nekaj časa domači učitelj, publicist, politični delavec, tajnik, urednik in je umrl kot skriptor na ljubljanski licejski knjižnici dne 16. nov. l. 1887.

Levstik spada med najmarkantnejše pesnike in kritične osebnosti v našem slovstvu in za Prešernom največji naš pesnik od Vodnika do moderne. Zgodaj se je začel razvijati njegov pesniški dar. Svoje prvence je objavil l. 1850 v „Sloveniji“, pozneje v „Ljubljanskem časniku“ in Janežičevi „Slovenski Bčeli“. L. 1854. je izdal svoje mlade pesmi v Ljubljani in pozneje se je oglašal v Vodnikovi spomenici, v Janežičevem „Glasniku“, v „Mladiki“, v dunajskem in ljubljanskem „Zvonu“ in v „Vrtcu“. Levstik je drugi naš klasični pesnik, ki se odlikuje zlasti po jasni plastiki svojih podob, sili pesniškega izraza, po notranji moči, jedru in bistvu poezije in polno doneči in kipeči obliki. Vse njegove pesmi so resnične in življenjske, so odmev realnih doživljanjev, njegovo čuvstvo je neponarejeno. Verzi so mu zveneči in kot izklesani, in rime so „ribniške“, katere so edine veljale pri njem. A svojih dovršenih pesmi ni stvaril zlahka, kakor pripoveduje Levec. „Dasi je imel jezik v oblasti kakor nihče pred njim je produciral počasi ter dolgo časa, nekaterekrat je po več let prenařeval pesem, predno jo je objavil. V zapušćini njegovi se nahaja nekatera pesem po desetkrat, po petnajstkrat popravljena in prenařena.“ — Njegove pesmi so zdrave, vesele in sočne, žive so in kipeče ko čvrsto in rdeče dolensko dekle. Svoj čas je imel največji vpliv na sodobne pisatelje, ker je bil ne samo v vzgled in kritik, temveč je tudi popravljal in pilil njihove proizvode. Sam je dejal o sebi, da je vsega sveta Pilatuž. Njegov vpliv se pozna tudi pri moderni.

Anton Medved se je rodil 19. maja 1869. v Kamniku. Poljudskošolskih naukih je stopil v ljubljansko gimnazijo in šel nato v bogoslovje. Umrl je kot župnik na Turjaku 12. marca 1910. — Medved je bil Cimpermanov učenec, in od njega se je učil zunanje oblike in stroge umerjenosti verzov, kot je bila lastna učitelju. Medvedova lirika je večinoma reflektivnega značaja, to je lirika premišljevanja. Odlikuje se po klenem in bogatem jeziku, kot se ga je učil v Cimpermanovi šoli in pri Levstiku, v njegovih pesmih prevladuje pesimizem, ki je osnovna nota njegova, le da mu je dal moški izraz v trpljenju očišćenega srca. Radost, brezskrbna mladost sta mu tuji, povsod sega v globino bolesti in smrti. Življenje mu ni bilo prijazno, nezadovoljnost z duhovskim stanom, ga je privedlo do težkih notranjih in zunanjih borb, in odtod trpkost in grenkoba v pesmih. Napisal jih je veliko množino in je eden najplodovitejših slovenskih

pesnikov. Ni vse čisto zrno, dosti je blaga, ki ne sega čez povprečnost, ker mu je poezija često hladna, trda in formalnega značaja. Cikli „V gozdu“, „Gazele“, „Bršljan in bodičje“ spadajo med najboljše, kar je ustvaril, in bodo ostali. Poizkusil se je tudi na dramskem polju; napisal je tragedijo v jambih „Ivan Kacijanar“ in „Za pravdo in srce“, ki sta bili tudi uprizorjeni, a se nista obdržali na odru. Njegovih poezij sta dva obsežna zvezka.

Fr. Ksaver Meško je rojen l. 1874 pri Sv. Tomažu v Sl. Goricah, zdaj župnik v Tinjah na Koroškem. V prvi vrsti je prozaist in piše psihologično novelo; spada h katoliški moderni. V poeziji se je razvijal pod vplivom starejših pesnikov; sicer pa pesem ni njegovo polje.

Mihael Opeka je rojen na Vrhniki l. 1871 in je doktor svetega pisma. On je cimpermanovec; izdal je l. 1916 svoje pesmi „Rimski verzi“, večinoma v klasičnih oblikah. V mlajših letih je sodeloval — pod raznimi psevdonimi — tudi pri „Lj. Zvonu“. Nad formalizem se ni povzpел.

Valentin Orožen se je rodil na Sevnem blizu Št. Jurja pod Rifnikom ob juž. železnici dne 31. jan. l. 1808. Na Veliki Šmaren l. 1835 je pel novo mašo. Umrl je kot duhovnik v pokojju l. 1875. — Njegovih pesmi je malo čisto originalnih, temveč so narejene večinoma po nemških vzorcih, n. pr. „Kje so moje rožice“, „Lastovki v slovo i. t. d. „Napitnica“, mislim, je čisto njegova. — „Slovan bil je z dušoj, s telom,“ za majko Slavogorelo mu je celo življenje srce. Njegovemu rodoljubju bile so pretesne meje slovenske; željno oziralo se je njegovo oko vsikdar tja doli po slovanskem jugu. — Jugoslavija velika in edina bila je zadnja njegovih želj na svetu.“ Tako piše o njem njegov životopisec, Mih. Lendovšek, ki je zbral in priredil njegove spise. Izšli so l. 1879 v Celovcu.

Josip Pagliaruzzi - Krilan se je rodil l. 1858 v Kobaridu. Posvetil se je advokaturi, a že l. 1885 je umrl. — Pisal je romance, idile, balade po motivih ali vzorcih narodne pesmi. Opeval jo tudi balkansko rajo in Bolgare. Posebno je nanj vplival Gregorčič; sicer pa je vzel pesništvo bolj z lahke strani. Ni se iskal in pilil pesmi, ki sta jih dva zvezka.

Al. Peterlin - Batog, rojen l. 1874 v Kamniku je bil župnik v Istri, od koder je pobegnil pred ital. arditi. Zdaj je učitelj

na meščanski šoli v Murski Soboti. — Izšel je iz Cimpermanove šole in velja, da je vvedel v naše slovstvo klasično obliko: rispeti.

Ljudmila Poljanec je rojena pri Kapeli pri Radencih v Slov. Goricah in je učiteljica v svojem rojstnem kraju. L. 1906 so izšle njene „Poezije“, ki jih diči lep, narodni ton, pesniški jezik in nežno čuvstvo. Potem je utihnila.

Blaž Potočnik se je rodil v Struževem pri Kranju l. 1799 in je umrl župnik v Št. Vidu nad Ljubljano l. 1872. Sodeloval je pri prvem letniku „Kranjske Čbelice“, pozneje pa je objavljaj svoje proizvode v „Novicah“, „Zgodni Danici“ i. t. d. Njegove pesmi so preproste in poljudne, nekaj jih je ponarodelo, ker jim je pesnik in zaeno skladatelj sam zložil napeve.

Dr. France Prešeren kralj slovenske poezije, se je rodil dne 3. dec. 1800 v Vrbi, ki spada v brezniško župnijo, na Gorenjskem. Rojstni kraj z idiličnim blejskim jezerom in starim gradom v bližini mu je ostal za zmeraj v spominu in krasoto gorâ in jezer, blejskega in böhinjskega, ter gorenjskih planot je slavil v svojih poezijah. V sedmem letu je zapustil „drago vas domačo“ in šel k stricu - župniku v Kopanje na Dolenjskem, ki ga je dal v Ribnico v ljudsko šolo. Odtod je prišel v Ljubljano kjer je obiskoval gimnazijo in potem na Dunaj; tam je bil l. 1828. promoviran za doktorja prava. V Ljubljani je služil kot advokatorski koncipijent do l. 1847, ko je odprl svojo pisarno v Kranju; tu je umrl 8. febr. l. 1849. — V dunajsko dobo spadajo prvi začetki njegovih pesmi; tu jih je napisal cel zvezek, a pozneje vse uničil z malimi izjemami. Šele v „Kranjski Čbelici“, ki jo je ustanovil tedanji največji učenjak slovenski, Matija Čop l. 1830., je Prešeren začel objavljati v večji meri svoje pesmi. Začel je z elegijo „Slovo od mladosti“, balado po škotsko-angleškem vzorcu „Povodnji mož“ in prevodom Bürgerjeve „Leonore“. V naslednjih zvezkih se pojavljajo njegovi sonetje in druge romanske pesniške oblike: oktave, tercine, orientalske gazele i. t. d. Zadnja leta svojega življenja je Prešeren zbiral in urejal svoje pesmi, ki so izšle l. 1847 pri Blazniku v Ljubljani. — Visoko se dviga Prešernova pesniška osebnost nad svojimi sodobniki, pevci Čbelice. Nastopil je kar nenadoma, zakaj pri Vodniku se ni imel Prešeren ničesar učiti. Pesniški jezik je bilo treba šele ustvariti, dasi sta mu v tem oziru pri-

pravljala pot jezikoslovec Kopitar in M. Ravnikar, prevajalec svetega pisma, ki sta prenovila naš literarni jezik. Prešeren ni omejen na malo naše obzorje; kakor vsi veliki pesniki se je tudi on mnogo učil in sicer od rimskih in grških klasikov, italijanskih in angleških pesnikov. V sonetu je posnemal Petrarko ali samo oblikovno, vsebina je čisto samostalna, izvirna, Byrona, glavnega zastopnika romantike, je poznal dobro, saj ga je vzbudilo vprav novo gibanje evropske romantike. A četudi se je od tujih pesnikov učil umetniške dikcije in tehnike ter je širil svoje estetsko obzorje z učenjem svetovnih pesniških prvakov, sta vendar vsebina in duh Prešernov slovenska. Zajemal je iz studenca slovenske narodne individualnosti in zasijal kot „zvezde luč“ iz noči in teme naše preteklosti in zaostalosti. Le pravi genij je mogel ustvariti to, kar je storil Prešeren. Kakor v lirični, ljubezenski ali elegični pesmi, enako dovršen je Prešeren v baladi in romanci ali v pripovedni pesmi „Krst pri Savici“, kjer opisuje boje Črtomirove za svobodo in stare bogove. Vse pesmi Prešernove pričajo o ženijalnosti svojega očeta, povsod je isti visoki duh, globoko čuvstvo, plemenit izraz, kipeč, poln jezik. Kako je zablodel um tistih naših ljudi, ki so slavili svoj čas Koseskega in ga stavili nad Prešerna, „pevca po milosti božji!“

Ivan N. Resman se je rodil l. 1848 na Zgornjem Otoku na Gorenjskem. Bil je uradnik južne železnice, umrl l. 1904. Pesniška zbirka „Moja deca“ je izšla l. 1901 v Celju. — Njegova pesem je erotična, diši po narodni pešmi, in hoče biti nežna, a je premalo moška in nima toliko čuvstva, da bi bila pristna.

Anton Martin Slomšek je bil rojen na Ponikvi ob južni železnici l. 1800. Gimnazijo je študiral v Celju, bogoslovje v Celoveu, l. 1846 je postal lavantinski škof. Umrl je l. 1862. — Pisal je vzgojne, poučne in nabožne knjige, v veselih urah tudi pesmi, ki so zelo priljubljene pri narodu vsled svojega lahkega tona. Nekaj narodnih je samo zapisal, nekaj prosto poslovenil iz nemščine.

Josip Stritar je bil rojen dne 6. marca 1836 v vasi Podsmreka blizu Vel. Lašč. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani. Po osmi šoli je šel na Dunaj študirat klasično filologijo, se učil modernih jezikov, prepotoval zapadno Evropo in se vsestransko

izobrazil. — Med prvimi njegovimi spisi je bila klasična razprava o Prešernu, ki je izšla kot uvod v Levstikovi izdaji Prešernovih pesmi, kjer je Slovincem pravzaprav odkril Prešerna, jih prvi opozoril na velikega pesnika in podal podrobno analizo njegovih poezij. Največjo zaslugo za naše slovstvo pa si je Stritar pridobil z ustanovitvijo dunajskega „Zvona“ l. 1870. V njem je zbral okoli sebe ves svobodomiselni mladi rod slovenskih pisateljev, vzgajal je pesnike in bil sploh nekaj let središče našega literarnega gibanja. — Svoje „Pesmi“ je izdal Stritar l. 1869; vzbudile so veliko pozornost med občinstvom, ker so bile nove po obliki in mislih. V njih je dal Stritar v pri vrsti izraza svojemu svetovnemu naziranju, pesimizmu, ki ga je imel od nemškega filozofa Schopenhauerja. Sicer pa ni pesem Stritarjevo življenjsko delo; kljub vsej spretnosti in uglajenosti in idejam, ki so položene vanje, nas puste hladne. Preveč je v njih fraze, retorike, in ako pravi Stritar o sebi, da nosi „vsega človeštva gorje“, se mu čitatelj samo prijazno nasmehne. V pesmi je Stritar kozmopolit, je izšel iz francoske romantike, odtod ima svoje glavne nazore in „šlagerje“. Epohalna za razvoj našega slovstva pa so njegova „Kritična pisma“ in „Literarni pogovori“. Tudi v povesti in romanu je Stritar prinesel svojbol; na glasu je kot duhovit pripovednik, časih nekoliko dolgočasen. Zato ga Slovenci bolj spoštujejo kot čitajo.

Fran Svetličič (1814—1881) se je rodil v Sp. Idriji, bil mašnik, župnik in je umrl v skrajnem uboštvu v Ljubljani. — Njegova lirika je refleksivna, v sonetih se mu močno pozna Prešernov vpliv. Pisal je tudi pripovedne pesmi. Bil je sotrudnik „Novic“ in Janežičevega „Glasnika“.

Ivan Trinko - Zamejski rojen l. 1863 v Tarčmanu v Beneški Sloveniji, profesor v Vidmu. Bil je sotrudnik „Lj. Zvona“ in je izdal svoje pesmi l. 1894 v posebni zbirki v Gorici. Pozna se mu vpliv ital. poezije: Bujna fantazija, krepka plastika.

Davorin Trstenjak je bil rojen l. 1817 v Kraljevcih pri Sv. Jurju na Ščavnici v Slov. Goricah. Bil je župnik in umrl 2. febr. l. 1890 v Starem trgu pri Slov. Gradcu. — V mlajših letih je bil Ilir in je pisal v Gajevo „Danico Ilirsko“. V „Novice“ je začel pisati l. 1846 in je napisal vso silo starinoslovskih, zgodovinskih in bajneslovnih sestavkov, v katerih je hotel do-

kazati in svet prepričati, da so že pred Kristom med Adrijo in Karpati stanovali Slovani. Pesnikoval je izza mlada.

Anton Umek - Okiški roj. 1838 v Okiču pri Boštanju ob Savi, umrl gimnazijski profesor l. 1871 v Celovcu. „Pesmi“ izdal l. 1865, ki pa niso ostale. Pesnil je mnogo, tudi dva epska spisa sta njegova „Slovenska blagovestnika“ in „Abuna Soliman“.

Matija Valjavec - Kračmanov roj. v Srednji Beli l. 1831 pod Storžičem. Študiral v Ljubljani in na Dunaju, postal profesor v Varaždinu in Zagrebu, kjer je umrl l. 1897. Valjavec je v prvi vrsti epik, pesnik legend in basni, zloženih v heksametru. Lasten mu je narodni ton pripovedovanja; v liriki ni ustvaril znamenitega. Pesmi je izdal l. 1855 v posebni knjigi; vdrugič jih je izdala „Sl. Matica“.

Miroslav Vilhar se je rodil na Planini l. 1818, bil je graščak narodnjak in slovenski pesnik. Umrl je na Kalcu l. 1871. Pesmice je zlagal za zabavo, da mu ni bilo dolgčas. Zaeno je zložil tudi svojim pesnim napeve, da jih je prepevala vesela družba, zbrana pri njemu v gosteh. Pod vplivom Levstikovim, ki je živel nekaj časa na Kalcu, je nastala l. 1860 zbirka „Pesmi“.

Jovan Vesel - Koseski rojen v Kosezah l. 1828, umrl v Trstu kot fin. svetovalec l. 1884. — Svoj čas je njegova politična pesem navduševala in bodrila Slovence, a danes je Koseski pozabljen, in to po pravici. Bombazem, kopičenje nenavadnih izrazov, samovoljno potvarjanje besed, strašen patos, neznanje slovenščine, vse to nam je odtujilo Koseskega, dasi je imel pesniški talent. Posebno njegovi heksametri so zveneči in dosti pravilni. Mnogo je prevajal Schillerja, tudi Dantejevo „Paklo“. Ali kako!

Valentin Vodnik, častitljivi starosta in začetnik slovenske umetne pesmi, se je rodil v Zgornji Šiški dne 3. febr. 1758. Latinsko šolo je obiskoval pri jezuitih v Ljubljani od l. 1770 do 1775 in je stopil nato v red sv. Frančiška ter pel novo mašo. L. 1784 ga ljubljanski škof pošlje na deželo, „duše past“. Že prej se je seznanil z očetom Markom Pohlinom in je zakrožil nekatere pesmi, med katerimi je „od zadovoljnega Kranjca komaj enmalo branja vredna“, kakor sam pravi in pristavlja:

„Vselej sem želel kranjski jezik čeden narediti“. — Ko so Francozi l. 1809 zasedli Kranjsko, so napravili Vodnika za gimnazijskega ravnatelja, za nadzornika začetnih šol in za vodjo umetniške in rokodelske šole. Čez nekaj let so zopet zasedli Avstrijci naše kraje in Vodnik je moral v pokoj, največ zaradi pesmi „Ilirija oživiljena“. L. 1806 je izdal svoje „Pesme za poskušino“, l. 1809. „Pesme za Brambovce“. Ti dve zbirki začenjata novo dobo našega pesništva. Umrl je l. 1819. v Ljubljani.

Anton Žakelj - Rodoljub Ledinski iz Ledin pri Žireh (1816—1868). Je bil mašnik in je kaplanoval po raznih krajih. Umrl je pri Sv. Duhu nad Leskovcem. Nabiral je slovenske narodne pesmi in nekaj najlepših priobčil, ko jih je prej močno po svoje pre naredil. Zložil je tudi nekaj sonetov pod Prešernovim vplivom.

Pesem na moje rojake.

Kranj'c, tvoja zemlja je zdrava,
za pridne nje lega najprava;
polje, vinograd,
gora, morje,
ruda, kupčija,
tebe rede.

Za uk si prebrisane glave
pa čedne in trdne postave;
išče te sreča,
um ti je dan,
našel jo boš, ak'
nisi zaspan.

Glej, stvarnica vse ti ponudi,
le jemat' od nje ne zamudi;
lenega čaka
strgan rokav,
pal'ca beraška,
prazen bokal.

Zadovoljni Kranjec.

Od straže hrvaške
gor' solnce mi pride,
v vinograde laške
popoldne zaide;
z beneškega morja
jug čelo poti,
od Štajerca burja
pri del' me hladi.

Mi brazd'jo konjiči
za ajdo, pšenico,
nevtrudni dekljiči
pa bel'jo tenčico;

kaj maram, se kruha
prisluži zadost',
ni sile, trebuha
okoli mi nos't.

Imam oblačilo
domač'ga pad'vana,
ženica pa krilo
iz prav'ga mezlana;
se sveti na lice
ko pirh moj škrlat,
njen šapelj, iglice,
njen modrc je zlat.

Rad plešem okrogle,
s petami glas dajem,
premetem vse vogle,
se v čepa dva majem;
nožica pa Min'ce
za mano drobní,
pobíra stopinj'ce,
se v kroge vrti.

Na žgancih tropine
pa kislega zelja,
bob, kaša, vse mine,
ko pridem od dela;
al bodi pogača,
klobasa, al sok,
al kar se obrača
na ražnju okrog.

Za vsako povelje
'mam židano voljo,
za brambo dežele,
al hoditi v šolo;
povsodi se maham
ko čvrst korenjak
pa delam pa baham
pa pijem tabak.

Moj spominek.

Kdo rojen prihodnjih
bo meni verjel,
da v letih nerodnih
okrogle sem pel?
Ne žvenka, ne cvenka,
pa bati se nič;
živi se brez plenka
o petju ko tič.
Kar mat' je učila,
me mika zapet',
kar starka zložila,
je lično posnet'.

Redila me Sava,
Ljubljansko poljé,
navdale Triglava
me snežne kopé.
Vršaca Parnasa
zgolj svojega znam,
inacega glasa
iz gosli ne dam.
Latinske, helenske,
tevtonske učim,
za pevke slovenske
živim in gorim.

Ne hčere, ne sina
po meni ne bo,
dovolj je spomina,
me pesmi pojo.

Ilirija oživljena.

Napoleon reče :
Ilirija, vstan'!
Vstaja, izdiha:
Kdo kliče na dan?

O vitez dobrotni,
kaj ti me budiš!
Daš roko mogočno,
me gori držiš!

Kaj bodem ti dala?
Pogledam okrog,
izločit' ne morem
skor' svojih otrok.

Kdo najde Metulo
in Terpo moj grad?
Emona, Skardona
sta komaj poznat'.

Nazaj spet junake
kdo bode mi dal,
ki jih se špartanski
je vojvoda bal?

Od nekdam snežniki
so najina last,
odtod se je naša
razlegala čast.

Je Galijan hraber
na Padu, pred njim
doraščen je tresel
v ozidju se Rim.

Že močen na morju
Ilir'jan je bil,
k' se ladije tesat'
je Rimljan učil.

Počasi pa Rimljan
na vojsko ravná;
se morja navaja,
premaga obá.

Široko razgraja
do sedemsto let,
al sprave sosednje
ni hotel imet'.

Od severa pride
na njega vihár,
nevredne gospode
iz viškega vdar'.

Zdaj Branci in Gotje
in Nemci slove,
Ilir pa v temnice
pozabljene gre.

Dve sedemsto solnec
zarašča ga mah,
Napoleon trebit'
ukaže mu prah.

Ilirsko me kliče
Latinec in Grek,
Slovensko mi prav'jo
domači vsi vprek.

Dobrovčan, Kotóran,
Primorec, Gorenj'c,
Pokópljan po starem
se zove Sloven'c.

Od prvega tukaj
stanuje moj rod,
če ve kdo za druj'ga,
naj reče, od kod?

Z Bilipom in Sandrom
so 'meli trd boj,
Latince po mokrem
strah'val je njih roj.

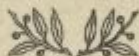
Zveličana bōdem,
zaupati smem,
godi se eno čudo,
naprej ga povem.

Duh stopa v Slovence
Napoleonóv,
en zarod poganja
prerojen, ves nov.

Oprto eno roko
na Galijo 'mam,
to drugo pa Grkom
prijazno podam.

Na Grecije čelu
Korinto stoji,
Ilirija v srcu
Evrope leži.

Korintu so rekli
helensko oko,
Ilirija prstan
Evropini bo.

Pod ôknom.

Luna sije,
kladvo bije
trudne, pôzne ure žé;
préd neznane
srčne rane
mêni spati ne pusté.

Tí si kriva,
ljubezniva
deklica nevsmiljena!
Tí me raniš,
tí mi braniš,
da ne morem spat' domà.

Obraz mili
tvoj po sili
mi je vedno prèd očmi;
zdihujoče
srce vroče
vedno k tēbi hrepení.

Ako spava,
nàj bo zdrava!
Ak me skuša, nič ne dé;
po nje 'zgubi,
ako ljubi
druz'ga, poč'lo bo srcé.

K ôknu prídi,
drug ne vídi,
ko nebeške zvezdice;
se prikaži,
al sovraži
me srcé, povej, al ne.

Up mi vzdigni,
z rôko migni,
ak bojiš se govorit'. —
Ura bije,
k ôknu ní je,
kaj sirota čém storit'!

V hram poglejte,
mi povejte,
zvezde, al res ôna spí;
al posluša,
me le skuša,
al za družega gorí.

Kám?

Ko brez miru okrog divjam,
prijatli prašajo me, kám?

Prašajte raj' oblak neba,
prašajte raji val morja,

kadár mogočni gospodar
drvi jih sèmtertjè vihar.

Oblak ne ve in val ne, kám,
kam nêse me obup, ne znam.

Samó to znam, samó to vem,
da prèd obličje nje ne smem,

in da ni mesta vrh zemljé,
kjer bi pozabil to gorjé. —

Izgubljená vera.

Nebeško sijejo oči,
ko so sijale prejšnje dni.

Rudeča lica zorno šè
cvetèjo, ko so pred cvetlè.

Se usta smejajo ko pred,
sladkost ni manjši 'z njih besed.

Otèmnil ni ga časa beg,
nič mànj ni bel prs tvôjih sneg.

Živòt je tak, roké, nogé
so, kakoršne so pred bilé.

Lepôta, ljubeznivost vsà
je, kakoršna je pred bilà.

Al ver'vat' v têbe moč mi ni,
kakòr sem ver'val prejšnje dni.

Le sveta, čista glôrija,
ki vera dà jo, je prešla.

En sam poglêd je vzel jo prêč,
nazaj ne bo je nikdar vèč.

Ak bi živela vekomèj,
kar si mi b'la, ne boš naprèj.

Srcé je môje biló oltár,
pred bogstvo ti, zdaj — lepa stvár.

Mornar.

Nezvesta, bodi zdrava,
čolnič po mène plava,
na barko kliče strel!
Po zêmlji varno hôdi,
moj up je šel po vôdi,
mi drug te je prevzel.

Pri Bogu sem obljubil,
da pred bom dušo 'zgubil,
ko néhal te ljubít'.
Si z desno v desno segla,
pri Bogu si prisegla,
mi vedno zvesta bit'.

Morjá širôka cesta
peljala me je v mesta,
kjer lepe deklice;
obrazov njih lepôta,
sneg beli njih živôta
zmotila nista me.

Spet so se jadra bela
od južnih sap napela,
prinêsla me nazaj;

dekleta moj'ga ženo
sem našel poročêno, —
prestal, sam Bog ve káj!

Le jadra spet napnimo,
valovom se 'zročimo,
kak je čistó morjé!
Kaj njêmu upal' smemo,
mornarji dôbro vemo,
dekletom káj, — kdo vé?

Ne straši moč viharja,
ne gróm valov mornarja,
se smrti ne boji.

Spomin v potopu mine,
ljubezni bolečine
vsak dan spet oživi.

Po morju barka plava,
nezvesta, bodi zdrava,
sto têbi sreč želim!

Po zêmlji srečno hôdi,
moj up je šel po vôdi.
Le jadrajmo za njim!

Zdravljica.

(Ob novini leta 1844.)

Spet trte so rodile,
prijatli, vince nam sladkó,
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in okó,
ki vtopi
vse skrbi,
v potrlih prsih up budi.

Komu najpred veselò
zdravljico, bratje, č'mò zapet' ?
Bog našo nam dežélo,
Bog živi ves slovenski svet,
brate vse.
kar nas je
sinòv sloveče matere!

V sovražnike 'z oblakov
rodu naj naš'ga trešči gróm!
Prost ko je bil očakov
naprej naj bo Slovencev dóm!
Naj zdrobé
njih roké
si spone, kjèr jih še težé!

Edinost, sreča, sprava
k nam nàj nazaj se vrnejo!
Otrók kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
obilnost bodo naša last! —

Bog živi vas, Slovenke,
prelepe, žlahtne rožice!
Ni take je mladenke,
ko naše je krvi deklè;
naj sinov
zarod nov
iz vas bo strah sovražnikov!

Mladenči, zdaj se pije
zdravljica vaša, vi naš up!
Ljubezni domačije
nobèn naj vam ne vsmrti strup!
Ker po nas
bode vas
jo srčno branit' klical čas. —

Živé naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
da, koder solnce hodi,
prepír iz svéta bo pregnan;
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Na zadnje še, prijatli,
kozarce záse vzdignimo,
ki smo zato se zbrat'li,
ki dôbro v srcu mislimo.
Dókaj dní
naj živi
Bog, kar nas dobrih je ljudi! —

V spomin Andreja Smoleta.

Črne te zêmlje pokriva odeja
v grobu tihôtnem, naš bratec Andrej!
Vince zlató se v kozarcih nam smeja,
v tvôjo opombo pijêmo ga zdej.

Zbrani prijatli v spomin ga pijêmo
tvôjih veselih in žalostnih dni;
zraven si take zdravljiçe pojêmo,
da ni nesrečen, kdor v grobu leži.

Čedna postava bilà ti je dana,
bistri ti um je z bogastvom bil dan;
bolj'ga srca ni imela Ljubljana,
kàk si za srečo človeštva bil vžgan!

Kratko sijale so zvezde prijazne,
v sanjah prijetnih te zibal je up;
jezo si sreče občutil sovražne,
zgodaj okusil življênja si strup.

Deklica druž'ga moža je objela,
ki od ljubezni do nje si bil vnet;
trešč'la v bogastvo nesreče je strela,
kranjski v obupu zapustil si svet.

Videl si Nemško, Francosko, Britansko,
videl si Švajca visôke goré,
videl si jasno nebo italjansko;
sreče ni ranjeno našlo srce.

Videl povsòd si, kak iščejo d'narje,
kàk se le vklanjajo zlat'mu bogú;
kjé bratoljubja si videl oltarje?
S srcem obupnim si prišel domú.

Môgla umreti ni stara Sibila,
da so prinesli ji z dóma prsti;
ena se têbi je želja spolnila,
v zêmlji domači da truplo leži.

V zêmlji slovenski, v predragi deželi,
ki si jo ljubil presrčno ves čas,
v kateri očetje so naši sloveli,
ktera zdaj ima grob komaj za nas.

Têžka človeku ni zêmlje odeja,
vzamejo v sêbe ga njene moči; —
trčimo, bratje, še vince se smeja,
dolgo Smoletov spomin naj živi! —

Nezakonska mati.

Kaj pa je têbe treba biló,
dete ljubó, dete lepó,
mêni mladi deklici,
neporočêni materi? —

Oče so kleli, têpli me,
mati nad mano jokali se;
moji se mêne sram'vali so,
tuji za mano kazali so.

On, ki je sam bil ljubi moj,
on, ki je pravi ôče tvoj,
šel je po svetu, Bog ve kám,
têbe in mêne ga je sram.

Kaj pa je têbe treba biló,
dete ljubó, dete lepó!
Al te je treba biló, al ne,
vender presrčno ljubim te.

Mêni nebo odprto se zdi,
kadar se v tvôje ozrem ôči,
kadar prijazno nasmejaš se,
kar sem prestala, pozabljeno je.

On, ki ptice pod nebom živi,
naj ti dá srečne, vesele dni!
Al te je treba biló, al ne,
vedno bom srčno ljubila te. —

Pevcu.

Kdo zna
noč temno razjasnit', ki tare duha!

Kdo ve
kregulja odgnati, ki kljuje srce
od zóra do mraka, od mraka do dne!

Kdo uči
izbrisať 'z spomina nekdanje dni,
brezup prihodnjih odvzet' spred oči,
praznôti vbežati, ki zdanje mori!

Kako
bit' hočeš poet, in ti pretežko
je v prsih nosit' al pekèl, al nebo!

Stanu
se svôjega spomni, trpi brez miru! —

Slovó od mladosti.

Dni môjih lepši polovica kmalo,
mladosti leta, kmalo ste minule!
Rodile ve ste mênì cvetja malo,
še tega rož'ce so se kôj osule,
le redko upa solnce je sijalo,
viharjev jeze so pogosto rjule;
mladost, vendèr po tvôji tèmni zarji
srce bridko zdihuje, Bog te obvarji!

Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!
Vesèlja dókaj strup njegov je vmoril:
Sem zvedel, da vest čisto, dôbro d'janje
svet zanič'vati se je zagovoril,
ljubezen zvesto najti, kratke sanje!
Zbežale ste, ko se je dan zazoril,
modrost, pravičnost, učenost, device
brez dot žal'vati videl sem samice..

Sem videl, da svoj čoln po sapi sreče,
komur sovražna je, zastonj obrača,
kak veter nje nasproti temu vleče,
kogâr v zibéli vid'la je berača,
da le petica dá ime sloveče,
da človek toliko velja, kar plača.
Sem videl čislati le to med nami,
kar um slepi z golj'fijami, ležami.

Te videt', grji videti napake,
je srcu rane vsekalo krvave;
mladosti jasnost vènder misli take
si kmalo iz srca spodi in glave,
gradove svítile zida si v oblake,
zelêne trate stavi si v puščave,
povsòd vesele lučice prižiga
ji up golj'fivi, k njim iz stisk ji miga.

Ne zmisli, da dih prve sap'ce bode
odnesel to, kar misli so stvarile,
pozabi kòj nesreč prestanih škode
in ran, ki so se komaj zacelile,
dòklèr, da smo brez dna polnili sode,
'zučé nas v starjih letih časov sile.
Zato, mladost, po tvòji tèmni zarji
srcé zdih'valo bo mi, Bog te obvarji!

Sonetni venec.

1.

Poët tvoj nòv Slovincem venec vije,
'z petnàjst sonetov ti takó ga spleta,
da „magistrale“, pesem trikrat peta,
vseh drugih skupaj veže harmonije.

Iz njêga 'zvira, vanjga se spet zlije
po vrsti pesem vsacega soneta;
prihodnja v prednje kòncu je začeta.
Enak je pevec vencu poezije:

Vse misli 'zvirajo 'z ljubezni êne,
in kjêr po nôči v spanju so zastale,
zbude se, ko spet zarja noč prežêne.

Ti si življênja môj'ga magistrále,
glasil se 'z njêga, ko ne bo več mêne,
ran môjih bo spomin in tvôje hvale.

2.

Ran môjih bo spomin in tvôje hvale
glasil Slovincem se prihodnje čase,
ko mi na zgodnjem grobu mah porase,
v njem zdanje bodo bolečine spale.

Prevzetne kakor ti dekleta zale,
ko bodo slišale teh pesem glase,
srcá železne d'jale prôč opase,
zvestó ljubezen bodo bòlj spošt'vale.

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,
jim milši zvezde kakor zdaj sijale,
jim pesmi bòlj sloveče se glasile.

Vendêr te bodo morebit' ostale
med njimi, kêr njih poezije mile
iz srca svôje so kalí pognale.

3.

Iz srca svôje so kalí pognale,
ki bolečin molčati dâlj ne more;
enak sem pevcu, ki je Leonore
pel Estijanke imenitne hvale.

Das' od ljubezni usta so molčale,
ki mu mračila je mladosti zóre,
ki v upu nič imela ni podpore,
skriváj so pesmi jo razodevale.

Željá se ôgenj v mêni ne poleže.
Das' upa tvoj poglêd v srcé ne vlije,
strah razžaliti te mi jêzik veže.

Bridkost, k' od nje srcé več ne počije,
odkrivajo njegove skrivne teže
mokrôcveteče rož'ce poezije.

4.

Mokrôcveteče rož'ce poezije
očitajo to, kâr se v prsih skriva.
Srcé mi je postalo vrt in njiva,
kjer seje zdaj ljubezen elegije.

Njih soľnce tí si. V ôknu domačije
ne dá te najti, luč ti ljubezniva,
v gledišču, na sprehodih sreča kriva,
ne v krajih, kjêr plesavk vrstâ se vije.

Kolikokratov me po mestu žêne
zagledat têbe želja; ne odkrije
se mên' obrâz lepôte zaželjêne.

V samôti iz oči mi sôlza lije,
zatorej pesmi têbi v čast zložêne
iz krajev niso, ki v njih solnce sije.

5.

Iz krajev niso, ki v njih solnce sije,
kjer tvôje milo se oko ozira,
kjer vsâ v pogledu tvôjem skrb umira,
vseh bolečin se pozabljivost pije.

Kjer se vesêlje po obrazu zlije,
kjer mine jeza notranj'ga prepira,
kjer petje 'z polnega srca izvira,
zbude se v srcu sladke harmonije.

Kjer porošèno od ljubezni čiste
kalí, kar žlahtnega je, žêne zale,
kot, ko budi dih pomladanjski liste.

Od tamkaj niso pesmi tvôje hvale,
pomladi srečne, blagodarne tiste
cel čas so blagih sapic pogreš'vale.

6.

Cel čas so blagih sapic pogreš'vale,
od têbe, drage deklice prevzetne,
prinêsle niso božicam prijetne,
ki bi bilà jih oživila, hvale.

Bilé so v strahu, da boš ti, da zale
Slovenke, nemško govorit' umetne,
jih bote, ker s Parnasa so očetne
dežéle, morebiti zanič'vale.

Kamene naše, zapuščêne bož'ce,
samice so pozabljene žal'vale,
le tujke so častile Kranjcev množ'ce.

Cvetlice naše poezije stale
do zdâj so vrh snežnikov redke rož'ce,
obdajale so vtrjene jih skale.

7.

Obdájale so vtrjene jih skale,
ko nekdam Orfejevih strun glasove,
ki so jim ljudstva Tracije surove
krog Hêma, Ródope bilé se vdale.

Da bi nebesa milost nam skazale!
Otajat' Kranja našega sinove,
njih in Slovencev vsêh okrog rodove,
z domač'mi pesmam' Orfeja poslale!

Da bi nam srca vnel za čast dežele,
med nami potolažil razprtije
in spet zedinil rod slovenšč'ne cele!

Da b' od sladkôte njêga poezije
potihnil ves prepír, bilé vesele
viharjev jeznih mrzle domačije!

8.

Viharjev jeznih mrzle domačije
bilé pokraj'ne naše so, kar, Sámo,
tvoj duh je 'zginil, kar nad tvôjo jamo
pozabljeno od vnukov veter brije.

Oblóžile očelov razprtije
s Pipínovim so jarmom sužno ramo;
od tod samó krvavi pùnt poznamo,
boj Vítovca in ropanje Turčije.

Minuli sreče so in slave časi,
ker vredna dela niso jih budile,
omolknili so pesem sladki glasi.

Kar niso jih zatrle časov sile,
kar raste rož na mladem nam Parnási,
izdihljaji, solzé so jih redile.

9.

Izdihljaji, solzé so jih redile
s Parnása môj'ga rožice prič'joče:
Solzé 'z ljubezni so do tēbe vroče,
iz domovinske se ljubezni lile.

Skeleče misli, da Slovenec mile
ne ljubi matere vanj upajoče,
da tēbe zame vneti ni mogoče,
z bridkóstjo so srcé mi napolnile.

Željé rodile so prehpeneče,
da s tvôjim môje bi ime slovelo,
domače. pesmi milo se glaseče;

željé, da zbudil bi slovenšč'no celo,
da bi vrnili k nám se časi sreče,
jim moč so dale rasti neveselo.

10.

Jim moč so dale rasti neveselo,
ko zgodnja roža raste zapeljana
od mlad'ga solnca kôpnega svečana,
ak nekaj dni se smeja ji veselo;

al nagne žalostno glavico velo,
meglà k' od burje prileti prignana,
in pade iz nebes strupèna slana,
pokrije sneg goré in polje celo.

Sijalo solnce je podobe zale,
pogleda tvôj'ga pil sem žarke mile,
ljubezni so cvetlice kál pognale.

Nad žarki solnca so se té zmotile,
na mrazu zapuščène so ostale,
ur tèmnih so zatirale jih sile.

11.

Ur tèmnih so zatirale jih sile
vse pevca dni, ki té ti pesmi pôje;
obup, življènja gnus začela bôje,
Erin'je vsè so se ga polastile.

Kot v vèži je Orest Dijane mile
zadobil spet bil zdravje duše svôje,
tak bi bilé se od ljubezni tvôje
vmirile prsi, lica se zjasnile.

Zbežale so te sanje kratkočasne,
biló blisk nagel upanje je celo,
ki le temnejši noč stori, ko vgasne.

Od tod ni več srcé biló veselo;
kako bilé bi poezije jasne! —
Lej, torej je bledó njih cvetje velo.

12.

Lej, torej je bledó njih cvetje velo,
in redke so in slabe, nebogljêne,
v zidéh tak podrtije zapuščene
rastêjo včasih rože neveselo,

ki jim kropiv krdélo rejo vzelo,
in kar nežlahtnih zelišč kál tam žéne
al, àk v gredice vrta jih zelene
kdo presadi, cvetêjo kòj veselo.

Tak blizu môj'ga bi srca kraljice,
bi blizu tébe, solnca njih, dobile
moč kvišku rasti poezij cvetlice.

Ak hočeš, da bi zaljši cvet rodile,
veselo vele vzdignile glavice,
jim iz oči ti pôšlji žarke mile!

13.

Jim iz oči ti pôšlji žarke mile,
mi gledati daj lic svitlôbo zórno!
Le nji temè kraljestvo je pokorno,
samó njo bogajo viharjev sile.

Skrbi verige bodo odstopile,
odpadlo bo železje njih okorno,
s preblago tvôjo pomočjó podporno
vse njih se rane bodo zacelile.

Zjasnilo se mi bo spet mračno lice,
spet upanje bo v srcu zelenelo
in ustom dalo sladke govorice;

na novo bo srcé spet oživelo,
v njem rastle jasnih poezij cvetlice,
in gnale bodo nov cvet bòlj veselo.

14.

In gnale bodo nov cvet bòlj veselo,
ko rože, kadar mine zima huda,
in spet pomlad razklada svôja čuda,
razsipa po drevesih cvetje belo;

in tóplo solnce vabi vèn čebelo,
pastir ruméne zarje ne zamuda,
v grmovji slavček pôje spet brez truda,
vesélje preleti naturo celo.

O vem, da niso vredne take sreče;
od straha, da nadležne poezije
bi ne bilé ti, mi srcé trepeče.

Naj pesmi milost tvôja sáj obsíje,
ki 'z njih, hladiti rane si skeleče,
poét tvoj nòv Slovencem venec vije.

15.

Magistrale.

Poét tvoj nòv Slovencem venec vije,
Ran môjih bo spomin in tvôje hvale,
Iz srca svôje so kalí pognale
Mokrócveteče rož'ce poezije.

Iz krajev niso, ki v njih solnce sije;
Cel čas so blagih sapic pogreš'vale,
Obdájale so vtrjene jih skale,
Viharjev jeznih mrzle domačije.

Izdihljaji, solzé so jih redile,
Jim moč so dale rasti neveselo,
Ur témnih so zatirale jih sile.

Lej, torej je bledó njih cvetje velo;
Jim iz očí ti pôšlji žarke mile,
In gnale bodo nôv cvet bòlj veselo. —

Sonetje nesreče.

O Vrba! srečna, draga vas domača,
kjer hiša môjega stoji očeta;
da b' uká žeja me iz tvôj'ga svéta
speljala ne bilà, golj'fiva kača!

Ne vedel bi, kako se v strup prebrača
vse, kar srcé si sladkega obeta;
mi ne bilà bi vera v sêbe vzeta,
ne bil viharjev notranjih b' igrača.

Zvestó srce in délavno ročico
za doto, ki je nima miljonarka,
bi bil dobil z izvoljeno devico.

In mirno plavala bi môja barka;
pred ôgnjem dom, pred točo mi pšenico
bi bližnji sosed varoval — svet' Marka.

Popotnik pride v Afrike puščavo,
stezè mu zmanjka, noč na zémlo pade,
nobèna luč se skoz oblak ne vkrade,
po mescu hrepenèč se vleže v travo.

Nebo odprè se, luna dá svečavo;
tam vidi gnezditi strupéne gade,
in tam brlòg, kjer ima tigra mlade,
vzdig'váti vidi leva jezno glavo.

Takó mladenča gledati je gnalo
naključje zdanjih dni, doklèr na poti
prihodnosti biló je zagrinjalo.

Zvedrila se je noč, zijá nasproti
življénja gnus, nadlog in stisk ne malo,
globòko brèzno brez vse rešne poti,

Hrast, ki na tlà vihar ga zimski trešne,
ko tòplo solnce pomladanjsko seje,
spet ozelenil sem ter tjè bo veje,
naènkrat ne 'zgubi moči poprešne;

al vènder zanjga ni pomoči rešne;
ko spet znebi se gòzd snegá odeje,
mladik le malo al nič vèč ne šteje,
leží tam rop trohljivosti požrešne:

Tak siromak ti v bran, sovražna sreča,
stoji, ki ga iz visokosti jasne
na tlà telebi tvôja moč gromeča;

ak hitre ne, je smrti svest počasne,
bolj dan na dan brli življénja sveča,
doklèr ji reje zmanjka, in ugasne.

Komür je sreče dar bilà klofuta,
kdor je prišèl ko jaz pri nji v zamero,
ak bi imel gigantov rok stotero,
ne spravi vkùp darov potrebnih Pluta.

Kjer hodi, mu je s trnjem pot posuta,
kjer si poišče dom, nadlog jezéro
nabère se okrog in v èno mero
s togòtnimi valmí na stene buta.

Okrog ga drvità skrb in potreba,
míru ne najde revež, ak preiše
vse kraje, kar jih stròp pokriva neba;

še le v pokoju tihem hladne hiše,
ki pelje vanjo tèmna pot pogreba,
počije, smrt mu čela pot obriše.

Življénje ječa, čas v nji rabelj hudi,
skrb vsak dan mu pomlájena nevesta,
trpljenje in obup mu hlapca zvesta,
in kès čuváj, ki se nikdár ne vtrudi.

Prijazna smrt, predolgo se ne múdi:
Ti ključ, ti vrata, ti si srečna cesta,
ki pelje nas iz bolečine mesta
tje, kjèr trohljivost vse verige zgrudi;

tje, kamor moč pregánjavcev ne seže,
tje, kamor njih krivic ne bo za nami,
tje, kjèr znebi se člôvek vsake teže;

tje v posteljo postlano v črni jami,
v kateri spi, kdor vanjo spat se vleže,
da glasni hrup nadlog ga ne predrami.

Čez têbe vèč ne bo, sovražna sreča,
iz môjih ust prišlà beseda žala;
navadil sem se, naj Bogú bo hvala,
trpljenja tvôjega, življénja ječa!

Navadile so butare se pleča,
in grenkega se usta so bokala,
podplât je koža čez in čez postala,
ne straši vèč je trnjevka bodeča.

Otrpnili so udje mi in sklêpi,
in okamnelo je srcé preživo,
duhá so vkrótili nadlog oklêpi.

Strah zbežal je, z njim upanje golj'fivo;
naprej me sreča gladi ali têpi,
me tnalo našla boš neobčutljivo. —

Memento mori!

Dolgost življenja našega je kratka.
Kaj znancev je zasula že lopata!
Odprta noč in dan so grôba vrata,
al dneva ne pove nobêna prat'ka.

Pred smrtjo ne obvar'je koža gladka,
od nje nas ne odkup'jo kupi zlâta,
ne odpodí od nas življenja tata
vesëlja hrup, ne pevcev pesem sladka.

Naj zmisli, kdòr slepôto ljubi svéta
in od vesëlja do vesëlja leta,
da smrtna žetev vsak dan bòlj dozóri.

Znabiti, da, kdor zdaj vesel prepeva,
v mrtvaškem prtú nam pred kôncem dneva
molcé trobental bo: „memento mori!“

Veselja dom.

Preljubo veselje, oj, kje si doma?
Povej, kje stanuješ, moj ljubček srca?
Po hribih, dolinah za tabo hišim,
te vīditi hočem, objeti želim.

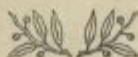
Te iščem za mizo, kjer dobro jedo,
na plesu pri godcih, kjer sladko pojo,
al prav'ga veselja na rajanju ni,
pijance, plesalce veselje beži.

Te iščem po polju, kjer rož'ce cveto,
po logu zelenem, kjer ptičke pojo:
pa ptičke vesele in rožice vse
le imajo veselje za mlado srce.

Poslednjič veselje šele zasledim,
na vaško ledin'co pridirjam za njim;
glej, tamkaj z otroki prijazno igra,
jim kratek čas dela, pri njih je doma.

Oh, blažena leta nedolžnih otrok!
Vi imate veselje brez težkih nadlog.
Oh, kako vas srčno nazaj si želim,
ali vi ste minula, zastonj se solzim.

Le eno veselje še čaka na - me
v presrečni deželi, kjer mlado je vse;
trpljenje v taisto deželo ne zna,
le tamkaj je pravo veselje doma.

Zvezdje.

Tukaj gori se neznani
vel'ki sveti sučejo,
z lučjo solnca so obdani,
krogle pota tekajo;
zvezda zvezdi je soseda,
njih za nas števila ni,
ena v drugo svetlo gleda,
vsaka v božjo čast gori.

Svetla cesta je razpeta
čez brezkončni neba zid,
tam se vozi čast Očeta,
vodi pote zvezdnih rid:
vse je kroglo, vse se miga,
vse od ognja sveti se,
vse oznanja, da velika
roka svet stvarila je.

Tvoje veličastvo, Večni!
Trume zvezd nam pravijo,
kako bomo šele srečni,
če mi k Tebi pridemo!
Skoz teh svetov svét bo pela
naša duša Stvarniku,
zvrhu svetov bo sedela,
pila petje angeljsko.

Dolenjska.

„Pridi, Gorenj'c,
z mrzle planine!“
vabi Dolenj'c
v gorke doline.
„Mrzel je led,
pridi se gret!

Solnce gorkó
tukaj nam sija,
trta ljubó
gor se ovija;
vince z goré
greje srce.

Brati nas rod,
brati nas Sava;
pridi na brod
Krški s Triglava!
Bratec, bod' moj,
pij ga z menoj!

Trta rodi,
trud pozabimo!
Vince blešči,
Slovincem napijmo,
bratom okrog:
Živi jih Bog!“

Sonet.

Ljubezni bog, Lelj, Erot, al kar dano
ti je imen — neposajeno dete!
Tak dolgo sluša pevec tvoje svete,
da mu zasekaš v srce smrtno rano.

Kako zdraviti se, ni njemu znano;
Ker vidi veniti vse svoje cvete,
objemlje ga bridkost nevolje klete,
se smrt miru mu bliža neprestano.

Al tak spolnjuješ, krivnik, ti obljube
za zvesto službo tolikrat mu dane,
za čast, ki jo je tebi speval vedno?

Pač slep je, kdor se peljati v pogube
od tebe dá! Ne ve, da take rane
in tolikanj nesreče nisi vredno.

Življenje.

Potoku kamne omeči mahovje,
ljubo šumlja in se po trati vije,
sosednih dolov manjše vire pije,
na polje lahko brani mu vrbovje.

Šumeči reki stavi jez skalovje,
zastonj nje val na trdne stene bije;
zmed njih se zopet mirna zlije,
ker ji vso moč vzelo je slapovje.

Enaka je po zemlji pot človeka,
kjer sreče spremenljiva je zvestoba.
Ko se zave, na nežnih prsih veka.

Odraščenega stiska rev tesnoba,
življenje kratko dosti ran nam vseka,
zaceli jih pokojno spanje groba.

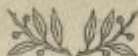
Zdihljaji.

Če čuti žalost mlada pastirica,
ko vidi, da na rosnih tleh vsa vela,
ki včera med sestrami je cvetela,
leži ponoči zlomljena cvetlica;

in če zalije ji oko solzica,
ko ne zagleda kaplje, kjer mezela
spod senčnega grmovja in šumela
po belem pesku hladna je vodica:

Kdo bode branil žalovati,
ko vidim, da v košatih hrastov senci
— ne vem zakaj — suši se lipa zala;

ko slišim, da tihota je postala,
kjer pesmi so prepevali Slovenci,
da jih je b'la vesela Slava mati.

DAVORIN TRSTENJAK

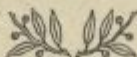
Zvezda.

Tam za goro zvezda sveti,
oj, kak jasno se blešči!
Sveti zvezda, daj upreti
v tebe vsako noč oči!

Ti spominjaš me tak' milo,
kaj za goro svetlo je;
kaj za goro je svetilo,
kaj glasilo milo se.

Dekle, kakšna je danica,
tak je bil nje duše žar,
ljubeznivosti cvetlica
srca krasila oltar.

Pesmi ko srebrne strune
'z njenih prs se zlivale,
b'le so vse ljubezni polne,
vsakega tolažile.

Vojaška.

Kaj bliska se v jasnem, kaj votlo doni
pred nami na levi, na pravi?
Od sela do sela v okrogu vrši,
kot jeka v zaprti dobravi.
Orožje se sveti, vojaški je šum,
nabira se čuda okinčenih trum.

Vitezi cenjeni,
kam ste namenjeni,
kaj vam zažiga v obrazu pogum?

Mi čvrsti Slovenci smo, gremo na boj
za pravdo, za dom, za cesarja,
zakonu domačemu viteški roj,
protivniku groza viharja.
Obraze bojari nam hrabrosti blesk,
desnica, če vdari, razruši ko tresk.

Ude trum ločimo,
grade naskočimo,
tabor pred nami drobi se ko pesk.

Podravske, posavske planjave so nas
iz krepkega jedra rodile,
neplašba, svoboda in zmaga tačas
so tri rojenice nam bile.

Železo je prva nam dahnila v dlan,
svoboda domovja naročila bran,
zmaga le gledala,
nekaj povedala,
slišali boste, ko bliža se dan.

Več ljubega naše domovje ima
ko celega sveta države;
bogastva neskončno v naročju gora,
na vidu cveteče dobrane.
In deklice naše so limbarja cvet,
so tenke ko jelke, njih usta so med;
mi jim odrečemo,
sñubiti nečemo,
gremo ostudnega tujca objet.

Ko solnce nam sveti pradedov spomin
na nebu človeškega djanja,
dva Rima sta sinom slovanskih planin
pod mečem se vdala mašč'vanja.
Horule — gorane — Otokar junak
zapadnemu hrabro postavi na tlak;
drugi mogočnemu
zmaju iztočnemu
bili so treska neskončen oblak.

Kaj Samo junaški v odgovor je dal
ošabnemu tujcu, ste brali;
da Svatopluk ni se protivnika bal,
od Balte do Jadre, so znali.
Do nas, ne čez nas, je prisilil Mahón,
na bukve slovenske prisegel Burbon,
Galija sliši ga.
Treba ni višiga,
rotu zaupa — v zavetju je tron.

Naj bo ga ko listja sovražnika broj,
ko trave po gorah slovenskih;
srdito razkačen privodi ga v boj,
sam vojvoda brezdnov peklenskih.
Če trdega snopja skrbi te nasad,
mlatiče slovenske povabi na mlat.
Radostno vrisnejo,
krepko pritisnejo,
udrijo srčno — ne štejejo klad.

Nabita je risanca, oster je meč,
obilno v kartušu je blaga,

v junaškem je srcu poguma še več,
na vruga, o bratje, na vruga!
Stoleten raztrgati v migljaju hrast,
je dana nevihti gotova oblast;
hujše mi planemo,
urnejše zmanemo,
v prah spremenimo sovražno pošast!

Bravcem „Novic“ h koncu l. 1845 v spomin.

Z Bogom, bravci „Novic“, na potu prihodnjega leta!
Blag nam ostani spomin, upanje vam zanaprej.
Kar govóřile smo petkrat deseterno in trikrat,
bodi rečeno v korist rodu domovju in vam,
bodi ko zrnja izmet, poženi obilno klasovja.

Rekle bi, zvesto da smo namembo dosegle tečaja,
toda služabnici molk, sodba se vam spodobi.
Sodite! Le dovolite nam sledeče besede,
dobro prevdarite jih, vredne pomisleka so;
če bi še manjkalo kaj, iz lastnega blaga dodajte.

Bogu dušo in vest, vladarju zvestobo do smrti,
veri zaupa poklon, glasu zakona posluh,
starosti čast, mladenču poduk, otroku ljubezen,
ženi prijazno pomoč, bratu slovesen objem,
veri edinstva krepost — so naše prve naročbe.

Marno pogledjte potem na polje slovenskega djanja,
mnogo ledine je še, mnogo je križema rok.
Ganite jih, otrebite mah domovini do jedra,
dúhe zaróťite v beg dvombe, nemarnosti, tmin,
dvignite srčno zaklad slovenske dlani ino uma.

Svetu pokažite lik domače navade in misli,
biti slovenske krvi bodi Slovencu ponos!
Spomnite se imenitnosti del pokojnih očetov,
cenite vrednost sicèr roda sedanjega tud';
kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

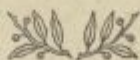
Jezik očistite peg, opiite gladko mu rujo,
kar je najetega v njem, dajte sosedu nazaj.
Kinčite ga iz lastne moči, iz lastnega vira,
jasno ko struna bo pel, zvonu enako donel,
pričal vašo modrost na desno, na levo narodom.

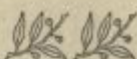
Res začetek je trud, okorna beseda detinstva,
tega ne strašite se, moč neizmerna je sklep.
Volja poprav vam bodi in skrb, izida ni dvombe,
glejte košati ta hrast, hrastič še oču je bil,
zakon narave je tak, da iz malega rase veliko.

Napomenljivo leži peškà nevažna na grivi,
padla otroku iz rok bila nevedoma je;
kliti začne, narase drevo, se kroži, se širi,
krona prostre se mu v zrak, jablan na grivi stoji,
važno devet rodovin z obilnim sadjem založi.

Mlada zavržena dva pobegneta v hrib aventinski,
reven osnujeta stan, komaj pastirju se vdá,
dvigne se stan, premeni se v grad, se množi, se krepi,
žezlo prime držav, morja si skuje trizób,
Roma ponosna slovi, kraljici zemlja se vklanja.

Tako iz malega stvar narase velika in slavna,
volja se vzbúdi tedaj, truda ne strašite se!
Krasno bo sad slovenske reči ob uri dozorel,
gani se, vrli ratar! Sin bo veselo sęjal,
cvetju se čudil bo vnuk, a vnučič se radoval žetvi.

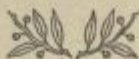
Napitnica.

To žlahtno vinsko kapljico
zdaj hočemo popiti,
zavezo staro bratovsko
želimo ponoviti;
na zdravje pij ga bratu brat,
da bi veseli bili!
znabiti da je zadnjikrat,
da skupaj bomo pili!

Tekoči čas beži ko zver,
nam kratko dá živeti,
in naglo hoče ljubi mir
nam ljuta smrt zatreti;
zato ne dajmo dolgo stat'
te čaše, bratje mili!
znabiti da je zadnjikrat
da skupaj bomo pili!

Sem zmeraj verno ljubil vas,
čefud' ni b'lo poznati;
do vas je srce vsaki čas
gorelo, dragi brati!
al danes dajmo si spoznat',
da smo si dobri bili —
znabiti da je zadnjikrat,
da skupaj bomo pili!

In pride dan in pride noč,
ko v kolu bomo stali,
in desne roke si drugoč
ko stari bratje dali;
zapeli bomo tistikrat:
Oj, hvala, Oče mili!
Saj ni biló še zadnjikrat,
ko skupaj smo ga pili!

Matija Kračmanov Valjavec

Brezgorje.

V Podunavskem mestu
huda sapa piše,
kranjskemu učencu
črne lasce više.

Pihaj, pihaj, burja,
saj sem te navajen,
Kras še od močnejše
vendar le je glajen.

Pihaj al ne pihaj,
mi ne delaš sile,
nisi ti, ki zmika
srcu vzdihne mile.

Kamorkoli gledam,
al zidovje biva,
al pa dolga, dolga
plan neprevidljiva.

Ni življenja ribam
urnim brez vodice,
kjer ni drevja, petje
se ne zlega ptice.

Kjer ni strmih stanov,
travnate planine,
al veselje biva
tam za gorske sine?

Gorje!

Izgubil vero, upa ni,
oboje vzela si mi ti.
V pekél verjel sem in nebó,
podrla ti si vse mí to.

Ko cvel mi je veselja raj,
poprašam: Si li moja kaj?
Trdila si: Čigava pak?...

Jaz sem verjel ti, siromak.
Poteče voda, odšumi,
beseda z vetrom odbuči.

Kje je pekel, kje je nebó,
kdo, dekle, tebe sodil bó?
O, ni pekla in ne neba,
podrla si mi ti oba.

Pesmi in pesnik.

Pesmi.

Bil zleteti nam si velel;
me smo bile izletele,
dvignile se, v slast zapele,
kar si rekel, kar si želel.

Zbral oblak je vihre svoje,
strele so nas razbijale
in v trepetu pribežale
k tebi spet smo, hčere tvoje.

Pesnik.

V tihem srcu sem vas hranil,
v prsih nosil mnoga leta
in umikal luči sveta;
vse nesreče sem vas branil.

Bog in sreča tudi z vami!
Izletite in zapojte;
strel grajočih se ne bojte,
naj vas hvale dim ne mami!

Kadar v skalah orel vzrase,
mati z gnezda ga izvabi;
krme brati mu pozabi,
da perot ga svoja pase.

Ne boji se zrelo klasje
slane, žitom neprijazne;
kjer so bili zrna prazne,
ne dodá ga hvaloglasje.

Pred mlinom.

Voda kolesa z ropotom vrti;
mlinarska hčerka pri jezu stoji,
mlinarska hčerka tako govori:

Hladna si, čista si, bistra vodica!
Teci in skači, da bodeš mi lica,
bodeš oči mi svetló izpirala:
Naj bi se zdela jaz dragemu zala!

Goniš tečaje in stope, vodica!
Grmi šumeča, da moja pšenica
hitro na beli se kamen bi mlela,
moka sneženim pritokom letela:
Ljubcu v kolač bi medeni jo dela!

Zemljo poleti oživljaš, vodica!
Blizu pri tebi je moja gredica;
rada bi vanjo ti pot nakopala,
da bi jo v solncu hladú napajala,
da bi mi kitica vzrasla vesela:
Jaz na klobuk bi jo njemu pripela.

Duša draga, tu ostani!

Od svita že vidi se gora,
prepevati čujem že ptico,
nad nama zbudena je zora,
jaz grem, da bom žela pšenico.

„Duša draga, tu ostani,
kaj ti je pšenice mar?
Ptičice neba ohrani
vendar božji gospodar,
ki ne žanjejo nikoli,
dnes za jutri ne skrbe,
v brstju skačejo okoli
in po sencah se hlade.“

Pastirska trobenta je pela,
oh, klicala mati me bode,
svitlost se bo dneva unela,
jaz grem do potoka po vode!

„Zjutraj mrzle so stezice,
do potoka blizu ni,
jutro brije v mehko lice,
dokler solnce ne gori.
Solnce pa ne bo gorelo,
saj še zvezda trepeta,
objemiva se veselo,
v miru potok naj šumlja!“

Popotnik.

Dovolj sem, ljuba, živel z vami;
zdaj zopet v roko grčav les!
Če imam torbico na rami,
ne briši ti oči zares!
V te hribe zrem ves dragi teden,
a dalje se mi v svet mudi;
ni moškega imena vreden,
kdor videl tujih ni ljudi.

Kdor ima v pravem koncu glavo,
on vé v Jeruzalem in v Rim;
premaga solnce, dež, težavo,
in zadovoljnost hodi ž njim;
izkuša mnogo si po sveti
ter srečo tehta vse zemlje;
navaja ga veselje peti,
a trdi žalost mu srce.

Kjer sever goni jadra bela
do ledovitih mej sveta;
kjer južna sapa razgorela
telesu dihati ne da;
kjer vesne konec ni cvetoče:
popotnik je doma povsod;
nikjer si ne postavi kočē,
nikdar se mu ne utrga pot.

Oblak nebeški ga odeva,
a v posteljo ima zemljó;
ko zopet beli dan ogreva,
obrača solnce mu nogó;
po stezi suhi peš koraka,
zibeva ga po mokrem val;
stvari nové mu ura vsaka
podaje vrhu novih tal.

On ne sadi, nikdar ne seje,
nikdar mu polje ne rodi;
pri svoji peči se ne greje,
za svojo mizo ne sedi:
Dobrote mnoge vendar vžije;
sadi in seje mu ves svet;
od vsake loze vino pije,
njegov je ves dekliški cvet.

Nemoder je, kedor pokriva
branečega poslopja stan!
Nikoli zemlja ne počiva,
ne vodi, solncu mir ni dan;
i potnik suka se brez teže,
povsod poznan, nikjer doma;
a kjer poslednjo uro leže,
tam smrt mu domovanje dá.

Povsod ni sreče.

Kadar očaki sivi
za mizo se zberó,
kako je nekdam bilo,
modróvati začno:
Kako so sol nosili
tam od primorskih mest,
in z vinom tovorili,
ko bilo ni še cest.

Drugačni so klobuki,
drugačen novec bil,
in vsako stvar na svetu
ceneje si užil;
a kaj bi zdaj govoril!
Na svetu ni moštva,
odkar je konec storil
in v grob šel tainta.

Če sedem jaz k očaku,
boječ mu ne molčim,
k besedam njega modrim
modrostno govorim.
Ponuja mi kozarec,
poslušša mene rad,
četudi nisem starec,
Matuzalemov brat.

Možem o kmetovanju
razgovor se začnè:
Da z vero zemlja peša,
a davki vendar ne;
da baba točo vòdi,
kadar zavrè oblak,
da zajec v zeljnik hodi,
a v vas neznan prosjak.

Na vrsto pride tudi
ime bogatih glav,
ter da leži gospoda
brez dela, brez težav. —
A ko se menim ž njimi,
kedo me vpraša zdaj,
če nisem bil še v Rimi,
na vojski ne kedaj?

In kadar na veselje
priteče mladi rod,
zvenče kozarci polni
kot na cerkveni god,
in struna zvonka poje,
za struno moški glas,
ter deklice vse svoje
k plesanju pošlje vas.

A v društvu mladem vedno
moj uk je spoštovan;
če rečem: „Vino pijmo!“,
to pijemo ves dan;
kadar želim besede,
vsi naglo obmolče
ter iz vesele srede
neradi me dadé.

Pri vseh ljudeh po svetu
povsod sem izprejet,
le ko se ženskam bližam,
na gòtov idem led.
Če biti čem prijeten
in streči jim želim,
to vselej neokreten,
boječ izpodletim.

Sramežljiva ljubica.

V nedeljo v blagem mladoletju,
v prijazni čas popoldne
sedeče videl v travnem cvetju
mladenič deve je lepé.

„Klobuček vzamem si s peresom,
da mimo tenkih srnic smem;
da z ljubeznjivim me očesom
pogleda vsaka, dobro vem.“

Tako dejal, tako je storil,
in vse tako se mu zgodi —
„Oj, hitro čas ga je dozoril,
ves bister, vitke je rasti!“
devic je ena govorila.
„Imela srečo bi sladko,
katera njega bi ljubila!“
izrekla druga je za njo.

A tretja: „Meni verjemite,
izbrano ljubico imá,
ki tu sedi, kjer vi sedite,
ljubezni skrivati ne zna.“
In res tam ljubica sedela
v pokoju sence je hladné;
boječe se je zardela,
hitreje tolklo jej srce.

Ko ljuba se je zardela
in tolklo jej srce glasno,
plašno s trepalnico odela
nedolžna lice je mladó.
„Ni treba se ti sramovati!
Plamèn v deviški duši vnet,
ljubezni prvi dnevi zlati
nikdar ne povrnó se spet.“

Prazna prisega.

V oblak temán oko strmi,
grenké solzé v očeh blišče;
na roki mi glavà sloni,
viharne misli jo teže.

Zaklel sem se, zarotil — vem,
da ž njo ne smem več govorit',
da videt' je celo ne smem,
da v srcu je ne smem nosit'.

Tam smeh, tam glas, sladák ko med!
To njen je glas, to njen je smeh!
Prišla je spet, oh, tu je spet!
Ne vbrani k njej mi smrt in greh!

Prvi poljub.

Bedim samoten, sveča mi gori;
ropot kolesni se iz mlina čuje;
v pokoju davno vas in grad leži,
po dolgi hiši vse okrog miruje.

Prisrčna deva moja, spi sladkó,
nebeški mir naj v prsih ti prebiva!
Zatisni, draga, blaženo oko,
ker duša moja nad teboj počiva!

Poljubil žensko prvič sem nocoj;
zdaj v meni z radostjo bori se želja,
da oster meč bi nagloj vzel rokoj
in dušek dal obilnosti veselja.

Tiha žalost.

Nebo svetló, oko mokró;
oblaka ni, meglice ni;
meglé solzé so iz oči,
oblak težak je srca dno.

Ak silni glas bi gromu vzel,
da razodel bi vsem ljudem,
kar sam trpim, sam zase vem,
nihče nikdar bi ne verjel.

Zato molčim mračan, potrt,
gorjé mi žrè tesnó srce,
zakaj je žrè, nihčè ne zve,
molčim, želim, naj pride smrt.

Boječnost.

Svetle očesi dve ima
ko luči dve, ko ognja dva.

Če se ozrem sirota v nje,
trepeče v prsih mi srce,
trepečeta roké obé.

Kadar samoten kje sedim,
o njej se menim, govorim,
da jej porečem to in to,
če bodem spet kedaj pred njo.

Oh, kadar pa pred njo sem spet,
pa kar ne upam si začeti,
izpred oči mi gine svet.

Svet gine mi izpred oči,
srce iz ust nazaj beži.

Utvi.

Dve utvi sta prileteli
v jezéro pod skalni grad;
tam plavata družno po vodi,
veslata v kristalni hlad.

Premišljam iz okna dve utvi,
a v meni utriplje srce,
zamakneno v dneve nekdanje
na lice usiplje solzé.

Razstánek.

Obračati na dva oči,
to zdravo ni, to dobro ni:
Iz tega se gorje rodi.

Prišel sem zdaj samo zato —
dekle, ne gledi me v oko!
Bog vé, če zopet ni mokro?

Da tudi on, ki je izbran,
preklinjal ne bi te solzan,
umičem jaz korake v stran.

Mokro si bodi ali ne,
v srce naj tebe to ne žgè;
molče podaj roko, dekle!

Molče ti jo podajem jaz,
topim se zadnjič v tvoj obraz —
in zdrava bodi večni čas!

Jutro.

Tam po nebu sinjem zvezda plava,
svetla zvezda blažena danica,
kadar božja vzbuja se narava
ter si mije s hladno roso lica.

Solnce rano h goram se dviguje,
po oblacih živo luč razliva,
da snežnikom glave ozarjuje
ter zlati se potlej gozd in njiva.

Jutro dahne, brzo vse zagiblje,
ptica trebi si v grmovju krila,
odletevši v vejah spet se ziblje,
glasovito prepevaje čila.

Zvon cerkveni v sveto pesem brenkne,
dol in gora z jekom odgovarja;
nakovalo s kladivom zazvenkne,
ki je v roci trdi gospodarja.

V dvor petelin z družbo prikoraka,
trepne dvakrat, trikrat s perotnico;
kur zapoje, kura kokodaka,
razkopava po smeteh z nožico.

Mače kvišku v lok se nagrbljava
z repom, priskakavši, maha psiček,
v hlev pastirček še zaspan pritava,
čaka paše krava in voliček.

Žena tukaj, mož se tam pokaže,
sodar glasni že nabija sode;
vozu hlapec len kolesa maže,
pojde v goro po jelôve hlode.

A z motiko dekla v polje zeha,
potoglave delajoč korake;
vsaka v dimu zakadi se streha,
dim se vije nebu pod oblake.

Kar je spalo v sladko tihi noči,
v šum zbudi se, v hrup in ropotanje,
a človeka zopet skrb naskoči,
prej vtopljena v dobrodejno spanje.

Kmetsko znamenje.

Stara pesem, malo popravljena.

Leži, leži ravnó polje,
po ravnem polju cesta gre,
ter s ceste vidi se okrog
snežnik in brdo, gozd in log.

A kaj stoji tam slavnega
pri cesti polja ravnega?
Tam kmet je zložil kamenje,
sezidal belo znamenje.

Napisati je vanje dal
od stropa vse do samih tal,
na desno plat, na levo plat,
podobe znotraj, zunaj vrat.

Ko strop še ni bil dobro suh,
prišel je gori sveti Duh:
Golobček bel z nebes leteč,
v noge rdeč je, v kljun rdeč.

Na srednjem zidu sveti Vid,
ki vselej bodi črešenj sit,
k molitvi roke v sklep drži,
pod kotlom zubelj hud gori.

A sveti Peter plešast nam
nebeške ključe kaže tam;
do njega sveti Nikolaj,
otročjih jabolk raznošaj.

Na desni ima sveti Rok
prepasan plašč, klobuk širok;
na stegnu v ranah prst drži,
pesek mu hlebček v dar moli.

V gorenjskih škornjih Izidor
kleči zamaknen v rajski dvor;
dva angelca orjéta zanj,
ozirata se lepo nanj.

Od zdolaj medved, sveti Gal,
s poleni drv prikosmatal,
pokonci tudi on je vspet,
saj vé, da tudi on je svet.

Na levo sveti Boštijan
brezbožnikom je v roke dan,
privezan k deblu, ostreljen,
pušic krvavih nasajen.

Pod njim je sveti Valentin
ter bratec njega Peregrin;
ljudem dobrote nosita,
živini zdravja prosita.

O človek, vzdigni zdaj oko!
Nad vrati zunaj — kdo je to?
Gorečo streho pri nogah
gasi s kebljico sam v rokah.

A zadaj polno je dušic
v plamenu, mokrih od solzic,
ječe premilo noč in dan:
„Priteci v pomoč, o kristjan!“

Vse to nam priča, govori,
da dom človeški tukaj ni:
Človeški dom je sveti raj,
ki Bog vsem vkupe nam ga daj!

Živa cvetlica.

S cveticami igraš v nedolžnosti se svoji,
ne veš, da si cvetlica tudi sama ti,
in da nikjer podobne sveti zarji tvoji
ni v gori, ni na ravnem polji, v vrtu ni.

Iz luči tvojega velikega očesa
žehti nevedoma v otročjih dneh uže
žar začrnele rože, kadar nje peresa
cvetno-dišeča v gredi solnčni plamené.

Srečni mrak.

Mrak je padal,
luna je vstajala;
moja draga
šla je proti domu.

„Naj grem s tabo,
naj te spremim, duša!
Solnce davno
že je za gorami.“

„Kaj bi mislil,
kdor bi srečal naju?
Luna sveti,
zvezde se budijo.“

„Saj ni dana
glasna jim bešeda!“ —
„Al so dani
bistri jim pogledi!“

„Pot je dolga,
deve ste boječe;
tam za vrboj
vselej rado straši.“

„Dragi, molči!
Kaj se izmišljuješ?
Saj se plašim
sama brez potrebe.“

„Draga moja,
bati ni se treba!
Z mano pojdeš,
i jaz pojdem s tabo.“

Spremim devče
preko vrtov sadnih
in iz vrtov
polju na ravnine.

Luna, zvezde
tiho lesketajo;
njej in meni
srce glasno kuje.

Tam na hribci
stal je hramec beli,
v hramu sodje,
v sodih vince sladko.

Vrč je vzela,
vinca natočila,
sama pila,
meni piti dala.

Pa sva pila
v bistri kaplji vinski
šalo, radost,
pila sva ljubezen.

Al v nje dvoru
oh, je luč brlela
proti nama
skozi okno malo.

„Srce moje!
Stara mati čaka;
pojva urno,
da ne vgasne sveče!“

Šla sva v mislih
tiho in počasi;
dragim dušam
bridka je ločitev.

Srce k srcu,
ustna pa sva k ustom
pred nje dvorom
trdno pritiskala.

„Mati čuje,
iti moram, zbogom!
Dobro spančaj,
dragi, misli name!“

„Sladko spančaj,
lepo moje zlato!
Misli name,
ki te v srcu nosim!“

Deklica in ptič.

Deklè je zajemalo v vedro vodé,
v kovano vedro vodice hladné;
pogleda se v vodo, uzrè si obraz,
začudi se svojemu licu ta čas:
„Lepote, ki jo na obrazu imam,
za tri gradove bele ne dam!“

Po vejici skakal je ptiček vesel
ter deklici mladi peti začel:
„A kadar bi eden pravi prišel,
vso tvojo lepoto zastonj bi imel!“

„Kar poješ mi, ptiček, to sama je laž,
a vjeti ne morem te, perje imaš.“

„Da moje peruti imela bi ti,
danès preletela bi hribe, dolí;
a kjer bi se tebi po volji dobil,
in najsi ubožec največji bi bil,
pod tremi gradovi mu streho podaš,
katere na svojem obrazu imaš.“

To rekel je ptiček ter letel iz vej,
iz vej pod nebo, pod nebom naprej.

Dekle za njim gleda in reče mu to:
„A kaj, ko bilo vse res bi takó?
Ptič leta nad nami ter vidi ljudi,
vé dobro, kako se po svetu godi.“

Tihe želje.

Srce vsak dan ljubezni radost pije,
a radost moja solncu je enaka,
ko se prikaže iz deževnega oblaka
ter kratko uro v solzni luči sije.

Ko spet meglena mreža je pokrije,
polje in gozd obili dež namaká:
Tako i meni, ker me vedno čaka
po kratkem solncu žalost, solza lije.

Ljubezen bila mi je še neznana,
dejal sem, da je v njej samó veselje;
zdaj vem, kakóva nje je grenka hrana.

Ne more up mi prsi vzdigovati;
zato ne smete se na dan kazati;
na skrivnem le za njo gorite, želje!

Obletnica.

Nocoj to noč mi leto je preteklo,
kar iskra v srce vržena — ljubezen —
plamèn je bila mi užgala jezen,
in dolgo v strasti me kovala jeklo.

Dovolj se od tedaj vodé izteklo,
in poknil je nekteri sklep železen;
pa, hvala Bogu, tudi jaz sem trezen,
umrlo je, kar me je v prsih peklo!

Na grobu novem tu ljubezni stare
nocoj pričnjam spet ljubezen novo;
naj jarem, jedva sprežen, spet me tare!

Ljubezen meč je, ki hladi in reže,
in kdor je kdaj okusil ost njegovo,
ko v luč metulj, tako on sili v mreže.

Vihra.

Pod nebom burje besno so vihrale,
oblake trgala nebeška strela,
ogrozno tromba gromova rohnela,
trepet majál je v korenini skale.

Zverine so po jazbah se skrivale,
pod streho množica ljudij hitela;
le meni, ki si ti v brezup me dela,
boječe niso misli trepetale!

Odkril sem prsi, tekel v piš viharno,
z oblakov bliske v smrtni klical sili,
stero, sežgo da mojo dušo žarno!

Po tleh so hrasti grčavi ležali,
macesni stare glave uklanjali;
nebeška mene moč se ne usmili!

Čakanje.

Ko se obraz odkrije lune blede,
popotnik, ker steze izmanjkovati
začne mu, v gozdu mora sam ostati;
na skalo pod drevesom truden sede.

Dviguje tam željan vso noč poglede:
Kdaj zvezde mu jemo ugasovati?
Od kod začne mu zlati zor sijati?
Kje solnce pot odpre iz temne srede?

Tako sedim na klopi jaz na vrti;
in tja pogledi so mi vedno vprti,
odkoder tebe, srce, pričakujem!

Po tebi, deklica preljubezniva,
ki daljni kraj očem te mojim skriva,
v trepetu, strahu, upanju vzdihujem!

Nagla usoda.

Zidovi starega so Herkulana
godove nekdam glasne praznovali:
Na ples mladeniči se pripravljali,
poguba bližnja bila je neznana.

Odpró goreča brezna se Vulkana:
Plameni v zrak s pepelom so vstajáli,
potresi, gromi steno gor majáli —
in glej, dežela v smrt je zakopana.

Tako v naródu časih hrup se vname —
Vse mesto spi, drže zapore ključi;
kar vzdrami strel, ropot ljudi iz spanja.

Tako prišla ljubezen bridka name,
iz mirnosti vsakdanjega dejanja
v gorje pehnila me je, v noč brez luči.

Prazni sklepi.

Ta kraj sem hotel često že pustiti,
bežati plah čez brda in ravnine;
ugasnil morda bridke bolečine,
utegnil morda spet bi mir dobiti!

Neumnež jaz, ki morem to meniti!
Prehodim naj vse hribe in doline
in preveslam vse morske globočine,
srca se živ ne morem iznebiti!

Srca, ki nosi tvoje lice v sebi,
srca, ki vzdihla noč in dan po tebi,
ker v tebi le si najti upa srečnost.

Tri dni si skrita mojemu očesu,
in trije dnevi so mi dolga večnost!
Oh, menim se priklenen o slovesu!

Ljubezenski jarem.

Ubijalcu, ki očeta je umoril;
prokletniku, ki skruni božje brame;
hudobnežu, ki trge, mesta vname:
kesanje vse izbriše, kar je storil.

Še Kajn bi se lahko bil izpokoril,
iznebil Sisip teže svoje rame:
le, kdor brezup ljubezni nase vzame,
ni ga, da strup bi njemu zagovoril!

Po božjih potih v Rim in dalj naj hodi,
gorje, tovariš v kopnem in na vodi,
iz tujega se ž njim domov obrne.

Plamenu, ki ga v žarnih prsih nosi,
hladila noč in dan želi in prosi;
v srce se zaželeni hlad ne vrne!

Kras.

Od planin, kjer dob in bukev,
smreka krije naša tla,
Kras na golem se prostiraš
do Jadranskega morja.

Ko te Rimljan je premogel,
krasen, silovit si bil,
in po sencah tvojih vrhov
boge je Slovan častil.

Tebi je zeleno krilo
vgrabil tržni Benečan,
in sedaj si solnčnim žarkom,
vihram si v oblast podan.

Kjer neurniki deževni
niso sprali ti kosti,
tam te glodajo viharji,
burja pije tvojo kri.

Sreča sladka ni ti dana,
dan ti je pretep in strah!
Sapa meče v morje pesek,
tebe pa usoda v prah!

Skale, tvoje gole hčerke,
dvigajo v nebo roke,
ino za odgovor z neba
smrt ti vihre rjove.

Rožice sem videl mile,
ki cvetele so ljubo;
ali solnce je palilo,
rože umirale so.

Po dolinah valovito
klasje tvoje šepeta;
z neba se utrga ploha,
smrt in groza ž njo divja.

Sadje gledal sem na drevju,
že je zorel blagodar;
preden je vtonilo solnce,
vstal, pogubil je vihar.

Nikdar več ne upaj sreče;
več pokoja ti ne bo:
Ali mene čaka pokoj,
ko zaspal bom pod tabó.

Darilo.

Minka pritekla,
Minka prezala,
rožo dišečo
mi je podala.
Rožica mila
trne imela,
v roko me zbodla,
kri je privrela.
Mimica zala!
Tvoje darilo,

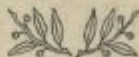
še tako krasno,
še tako milo,
jaz ga ne maram!
Kaj si storila,
da si ob roži
trnje pustila?
Ak si prebodla
srce globoko,
pa ne zabadaj
trna mi v roko!

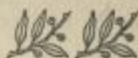

Prstan.

„Milka, ljuba moja hčerka!
Jutri pojdem v belo Reko.
Kaj iz Reke bi želela,
da bi tebe veselilo?
Kadar vidim, da zdihuješ,
tudi jaz bi zdihovala;
kadar vidim, da se jokaš,
tudi jaz bi se jokala.
Ali hočeš srébra, zláta,
ali krasne svilovine?
Ali hočeš dragih kamnov,
dragih kamnov, svetli biser,
ali druge trgovine?“
Odgovarja lepa Milka:

„Sladka moja stara mati!
Nočem zlata, nočem srebra,
nočem lepe svilovine.
To vas prosim, stara mati:
Imam prstan Jaromirjev,
ki se mi je izneveril;
v srce žge me nezvestoba.
Nate sabo svetli prstan,
ako greste v belo Reko;
tam zlatarja poiščite,
naj stopi ga, naj prelije,
naj izkuje ostro iglo,
da si srce ž njo prebodem.“

Rojakom.

Hej rojaki, opasujmo, uma svetle meče!
Plemenita kri po krepkih naših žilah teče,
Bog nam dal je um in pamet zdravo;
povzdignimo krepke glase domovini v slavo.

Iz pšenice, vrli bratje, ljulko populimo,
zdravo seme v brazde rojstne njive zaplodimo,
da se krepí ona od zaroda do zaroda,
da na zemlji diči se od vzhoda do zahoda.

Dovršujmo nam od zgoraj dano naročilo,
da ne bo nam solnce za gorami zatonilo,
da sijalo vedno lepše bo pred naša vrata,
hej, rojaki, kvišku, da nam pride doba zlata.

Populimo trnje, lemež naj ledino reže,
dokler temna noč na naše grobe se ne uleže!
Vreme se zjasnuje, ne bučijo več vetrovi,
taja se ledina, vzeli so slovo mrazovi.

Dramí se prebela vila na zeleni gori,
sveti se ji lice in oko v rumeni zori;
hej, rojaki, kako poje, poje in prepeva,
da se gora trese, da nebeški strop odmeva.

Kosec.

Sklepal, nabrusil sem te, o kosa!
Zvoni zeleni travi k pogrebu,
dokler se bliska biserna rosa,
dokler ne peče solnce na nebu!

Zrela za košnjo, zrela si, trava!
Kaj bi se bala kose jeklene?
Kar je rodila mati narava,
v krilo globoko smrt ji zaklene.

Taka postava svetu je dana,
taka usoda njega oklepa:
Seme zabranja časova brana,
časova roka zrnje otepa.

Žena mogočna dirja po svetu,
nizko, visoko s koso podira,
maha po pleši, maha po cvetu,
večnosti, grobu vrata odpira.

V grobu telesa grudi trohnoba,
v večnost neskončno duša se dviga;
novo življenje klije iz groba,
novo življenje večnost užiga.

Sklepal, nabrusil sem te, o kosa!
Zvoni k pogrebu travi zeleni!
Ko bo oblila mrzla me rosa,
takrat zvonila bodeš tud' meni.

Na grobih.

Blagor mu, ki se spočije,
v črni zemlji v Bogu spi!
Lepše solnce njemu sije,
lepša zarja rumeni.

Tiha zemlja ga ne drami,
strasti ne buči vihar;
bratoljubje vlada v jami,
greje prah ljubezni žar.

Bridke tóge, bolečine,
duhomorni trop skrbi,
žalovanje grenko mine,
potok solz se posuši.

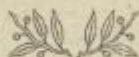
Ne slepi rumeno zlato,
čast, ime, naslov in stan;
smrt pobrati pod lopato,
kar rodil je beli dan.

Žezla, palice beraške,
kdo med temi izbiral bo?
Krona, krila siromaške,
komu mar je tam za to?

Krije vse odeja ena,
reve in škrlatnike,
zgrinja travica zelena
vsem enake prtiče.

Kar je črna zemlja dala,
vzame črna zemlja spet,
duša je iz ječe vstala,
vzpela se nad zvezdni svet.

Blagor mu, ki se spočije,
v črni zemlji v Bogu spi!
Lepše solnce njemu sije,
lepša zarja rumeni.

Mornarska.

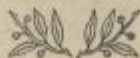
Ladija meni domovje,
polje — neskončno morje,
klasi rumeni — valovje,
kadar je žarki zlate.

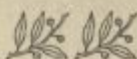
Ladijo veter poriva,
mokri odpira se tír;
jasno nebo se odkriva,
luči nešteti izvir.

Mnoga mi znana dežela,
zemlje široke okrog,
znana na nebu krdela —
celi neskončni oblók.

Boj silovito mi geslo
sredi nemirnih vetrov,
roka obrača mi veslo,
gledam grob temnih valov.

Ladija hipoma plava,
vstaja, odhaja vihar,
čvrsta je moja postava,
zdrav in vesel je mornar.

Pomlad.

In srce, ti se ne zbudiš!
In jezik, ti ne govoriš!
Zdaj klije tebi dvojni cvet,
pomladi cvet, čas mladih let.

Poglej, obrni se okrog,
zelena gora, živ je log;
povsodi pomladanski cvet
vesoljni v svate vabi svet.

Podaj mi, ljubica, roko,
pod milo pojdeva nebo,
kjer njiva zopet zeleni,
nad njo škrjanec žvrgoli.

Al spet si tukaj, znanec moj?
Le dvigni se, ná glas zapoj;
ljubezni glas, veselja klic
naznanja prihod naj cvetlie.

Po slovesu.

Temaj oblak izza goré,
privlekel se je nad polje.
nad poljem v sredi je obstal,
nebo je čez in čez obdal.

To ni oblak izza goré,
to tudi ni ravnó polje;
to misel le je žalostna
na sredi srca mojega.

Ptici.

Zapoj mi, ptičica, glasno,
zapoj mi pesem žalostno,
ki bo mi v srce segala,
občutkom se prilegala.

Po travnikih sprehajam se,
prelepe trgam rožice;
oj, rožice diše lepo,
al zame duha nimajo.

Ljudje krog mene se vrsté,
se smejejo, se vesele;
moj duh teman je in molči,
nikomur nič ne govori.

Star sedemnajst še komaj let
zaničeval že ves sem svet,
in vem, da v srečo to mi ni,
pa mi srce tako veli.

Obujenke.

(I—X.)

IV.

Trgal rože sem rdeče,
tebi venec iz njih vil,
bodlo trnje me bodeče,
roko sem s krvjo rosil.

S tvojega obličja lile
radost žive, so oči,
pa srce so mi ranile
ko pušica, ki leti.

Jenjale so bolečine,
ki jih trnje obudi;
rana v srcu pa ne mine,
vedno huje krvavi.

VI.

V ljubem si ostala kraji,
jaz pa šel sem daleč preč;
morebiti sreča naji
oh, ne združi nikdar več!

Ves čas, kar si mi odvzeta,
štejem ure, štejem dni;
'z ur so mesci, 'z dni so leta,
mescev, let pa konca ni!

Pomlad se na zemljo vrne,
petje slavcev se zbudi,
v cvetje zemlja se zagrne;
zame pa pomladi ni!

IX.

Tak si lepa kakor zora
ko pripelje beli dan,
da zbudi zelena gora
se iz težkih nočnih sanj.

Da glavé dviguje cvetje
in obrača v njo oči;
da po vejah glasno petje
o ljubezni zadoni.

Draga! bodi zora meni,
oznanjuj mi lepši čas;
žalost mi iz prs odženi,
zbudi v ustih pesmi glas!

X.

Čas vrti se neprestano,
seka rane in zdravi;
meni pa nekdanjo rano
vsak dan zopet ponovi.

V teku, ki tekó ga leta,
ti se premenila boš
v modro ženo iz dekleta,
jaz bom iz mladenča mož.

Srce bo se umirilo,
zginil čas bo sládkih sanj;
nič ne bo se ohranilo,
neg solzé v spominu nanj.

Obrazi.

(I—XX.)

Vstala je narava
ter se giblje živa;
znane čute kaže,
kar nebo pokriva.

In srce umeje
čudne govorice,
ki jih govorijo
zvezde in cvetlice.

Kamenje buđi se
in občutke moje
z mano čuti, z mano
glasne pesmi poje.

I.

Roži mlado lice
zardi ko zarja,
fantu njeno listje
tiho spregovarja:

Danes tvoja ljuba
bo se poročila,
mene pa v rumenih
kiticah nosila.

Ko ljubezni palo
bođe zagrinjalo,
moje zadnje perje
bo na tleh ležalo.

VI.

Z glasnim šumom s kora
orgle so donele,
druži se s donenjem
glas soseske cele:

„Bodí počesčena
rajska ti devica,
vseh nebes in zemlje,
naših src kraljica!“

Tak soseska poje
in na prsi bije.
Skoz visoka okna
jasno solnce sije.

VII.

Zelen mah obrasta
zrušene zidove,
veter skoznje diha
žalostne glasove.

Povej razvalina,
v solncu zatemnela!
Kaj je moč človeška,
kaj so njena dela?

In življenje naše,
ki tak hitro teče,
al so same sanje?
— Sanje — jek mi reče.

VIII.

Mlad junak po polji
s težkim srcem hodi,
zvestega konjiča
na povôdca vodi.

„Pasi spet se mirno,
travo jej zeleno;
trud in boj in rane,
vse je izgubljeno!“

Zlomljena je sablja,
bratje pokopani,
kar jih je ostalo,
tujcem so podani!"

IX.

Ko zaspal bom v smrti,
ne kopljite jame,
kjer vrsté se križi;
tam ni mesta zame.

Na visoki Tatri
jamo izkopljite,
tri drevesa sveta
nanjo zasadite.

Tam moj duh bo gledal
na vse štiri stráni,
dokler bela zora
dneva ne oznani.

XIII.

Med borovjem temnim
mlada breza rase,
v lastnem svetu tuja
stoji sama zase.

Tuja dolga leta
rase sredi lesa,
vetra moč jo maje,
listje jej otrasa.

Veter nosi listje
sestram v daljne kraje,

tam jim o samici
sporočila daje.

XV.

Léži polje rávno,
v polji rože krasne;
dviga se škranec,
poje pesmi glasne.

Pesem glasna stresa
pisane glavice,
sestra k sestri stiska
zardelo lice.

Šepetanje tajno
nosi zrak čez njivo,
sluhu nerazumno,
srecu razumljivo.

XVI.

Zida drobna mravlja
varno sí mravljišče,
dan na dan ukvarja
se za blagor hiše.

Dolgo pot nastopi,
sto pedi od doma,
z blagom obložena
spet domú priroma.

Gnezdo svoje stavi
orel na višine,
svet s perutjo meri
čez vrhé, globine.

Bridka žalost me prešine,
ko se spomnim domovine,
vsemu svetu nepoznane,
od nikogar spoštovane.

V zlatih črkah v zgodovini
se hero naródov čini;
le od našega ni glasa
s prejšnjega ne zdanj'ga časa.

Kdo spominja se nekdanjih
v revni zemlji pokopanih?
Tiho bori vnuk koraka
čez grob borega očaka.

In ko ura nam odbije,
črna zemlja nas pokrije;
kdo bo še po nas poprašal,
kdo se z nami bo ponašal?

Kako rod za rodom gine,
to povest je domovine,
vsemu svetu nepoznane,
od nikogar spoštovane.

Na Sorškem polji.

Pozdravljeno bodi
Sorško poljé,
kjer moji očaki
v grobih leže.

Kjer zibelj je moja
stala nekdam,
kjer rojstna stoji še
hiša mi zdaj.

Triglava visoko
snežno glavó
še v sinji daljavi
vidi oko.

Še Sava grmeča
v strugi šumi,
ko leta nekdanja
liže peči.

Al sem ti še znanec,
Sorško polje?
ker dolgo se nisva
videla že.

Jaz sem premenil
misli, obraz,
kar naju ločila
kraj sta in čas.

Po smrti.

Ko bodo v grob me djali
sto let bom tiho spal,
da več ne bodo znali,
kje križec moj je stal;

da kar živel z mano
nekdanje jih je dni,
v deželo vsi neznano
počivat bodo šli.

Takrat mi zaigralo
srce bo živo spet,
z orjaško silo gnalo
nazaj me bo na svet.

Po dragi domovini
ogledovat bom šel,
ko sinov naših sini,
nov rod bo v nji cvetel.

Bom gledal, al spolnile
želje so se mi v tem,
al mirno v dnu gomile
naprej počivat smem?

Želja.

Sava znad pečine
goni bele pene,
pere stare stene
in hiti v doline.

Kakor moč neznana,
ki valove žene,
v daljo sili mene
želja neprestana.

Šel bi čez planjave,
šel bi čez višine,
da me žalost mine
in srca težave.

Trojno gorje.

Gorje, kdor nima doma,
kdor ni nikjer sam svoj gospod;
naj križem svet preroma,
saj vendar tujec je povsod.

Gorje, kdor se useda
za tujo mizo žive dni;
vsak grižljaj mu preseda,
požirek vsak mu zagreni.

Gorje, kdor zatajiti
prisiljen voljo in srce,
bedakom posoditi
čas mora, glavo in roké.

Zimski dan.

Solnce se od daleč skriva,
vrana leta okrog hiše,
tenek veter zunaj piše,
tla pa debel sneg pokriva.

Tam na klancu je vse živo,
vkup so iz vasi otroci,
vsak sèni v premrli roci
vozi in drži se krivo.

Starec zre iz gorke hiše
in spomin se mu posili,
dni premišlja, ki so bili,
in na tihem solze briše.

Roža.

Sred vasi so lipe tri,
hišica pri njih stoji.

Zame roža ta cvetè,
zame le, za druge ne.

Hišica lesena je,
roža zlata v njej cvetè.

Kdor bo trgal rožo to,
dal mi bo rosó glavó.

Pri oknu.

Pri oknu sva molče slonela,
sladko je kos v goščavi pel;
sladko je v cvetju seč dehtela,
ko mrak jo tihi je objel.

Na polje hladna rosa pada,
po nebu vnema zvezd se žar;
ljubezen diha zemlja mlada,
ljubezen diha vsaka stvar.

Molče ozre se ona namé,
molče ozrem se jaz na njó;
oko z očesom tu se vjame
in z usti usta se vjemo.

Popotne pesmi.

(1—18.)

1.

Kannstadt poleg Neckarja.

Danes tukaj, jutri, tam
druge gore, druga mesta!
Če mi vseč ni tu, drugam
urno me odvede cesta.

Kakor tica, ki leti
čez gore in čez ravnine,
kraje gledam in ljudi,
kaj mi mar njih bolečine?

Kdo tolaži mi srcé,
ko tolažbe milo prosi?
Kakor svoje jaz gorjé,
vsak gorjé naj svoje nosi!

Pozdrav moj čuješ, zlata domovina,
poslan iz daljne ti dežele tuje,
kjer sladki glas se tvoj nikdar ne čuje? —
Atlantskega se morja tam širina,

tu Pikardije spenja se ravnina;
srce, oko pa meni ne miruje,
obrača v stran se, kjer Triglav kraljuje,
krog njega nižjih, znanih gor družina.

O zdrava bodi, nate božja roka
izlije sreče mero naj obilo
in skoro s tabo združi naj otroka,

ki srčno ti pošilja pozdravilo,
ki, koder hodi, za teboj se joka
ko dete, ki je mater izgubilo.

6.

Koblenz.

Rena voda, lepa voda,
oj tako se ne smehljaj
tujcu, ki ga je usoda
v rajski tvoj zanesla kraj.

Tujcu, ki po svetu roma,
v srcu roma ž njim gorje,
zvesto ga spremljaje z doma
čez doline, čez goré.

Čez goré in čez doline,
pa do tvojih sem bregóv,
kjer najhujše bolečine
teši bistrih šum valov. — —

Le šumljajte, le skakljajte,
vi valovi krog čolná!
Mehke sapice pihljajte,
polne sladkega duhá!

Jasne ob straneh gorice,
petje krog po njih doni!
Še mladost mi žari lice,
gorka vre mi v žilah kri.

Žalost in skrbi, v globoko
potopite se vodó;
ti pa dekle črnooko,
belo mi podaj roko!

Po valovih, ladja moja,
lahno, rahlo plavaj ti,
da iz sladkega pokoja
srce se mi ne zbudi.

Pozdravi Bog te, belo mesto,
nad tabo sivi, stari grad;
iz daljnje sem dežele zvesto
prišel te pozno obiskat.

Ti pač si mene pozabilo;
let mnogo je preteklo že,
kar sem zapustil tvoje krilo,
zapustil tvoje sem goré.

Goré spet gledam zaželjene,
veselje mi rosi okó;
oh! bo še kdo se spomnil mene?
saj sem spremenil se močno.

Obličje se mi spremenilo,
ostalo kakor prej srcé;
ljubezen verno ohranilo
do mile rojstne je zemljé.

Lastovki.

Visoko čez goré in čez planjave
tja v južne kraje poneso te krila;
ko mene tu drži sovražna sila,
slovenskih gor boš zrla znane glave.

Tedaj postoj, pozdravi mi z višave
moj dom, poroči srčna mu voščila:
da srečo bi nebesa mu rosila
in dar miru in med sinove sprave.

Otrok njegov po širnem svetu tava,
za tujo mizo tujec s tujci seda,
pod tujo streho tuj popotnik spava.

Ne ve, kaj slast je srčnega pogleda,
prijaznega iz ljubih ust pozdrava —
domača mu je tuja, že beseda!

Nazaj!

Nazaj, nazaj, moj duh, v deželo sveto,
v deželo misli mojih in želja,
kjer vedno jasno je nebo razpeto,

kjer mir in pokoj, sreča je doma.
Kraj rojstni moj je, prava domovina
dežela ta, to čutim zdaj, edina!

Odkar zapustil tiho njeno krilo,
zašel sem v tuji mi viharni svet,
srce nikjer se ni upokojilo,
sadu noben mi ni obrodil cvet;
zaman okusil sem življenja slasti,
nič želj srca ni moglo mi napasti.

Vse ničevo, vse votlo, puhle pene,
le prazna paša srca in oči;
če se trenutje ti smehlja — premene,
nesreče boj se, ki poleg preži.
Nesreča sama nam je zvesta — sreča
na bilki rosa jutranja lesteča!

Blaga posvetnega me lesk ne mika,
naj noč in dan se trudijo za njim;
vsi molijo naj zatega malika,
od daleč jaz jih gledam in molčim.
Človeku rado blešči se od zlata,
da več trpečega ne vidi brata.

Najboljših mož oči sijajna slava
obrača, vleče silno za sebó;
ponosno dviga venčana se glava,
ko druge vse se klanjajo pred njo;
vse to priklanjanje in praznovanje
otročje meni vidi se igranje.

V svetišče pribežim prijazne koče,
za mano hrup je tržni in prepir;
otroka lice zorno mi cvetoče
zasije, blagi me objame mir.
A ko naj se radujem tihe sreče,
v skrbeh in strahu srce mi trepeče.

Ko čujem smeh nedolžnega otroka,
in mislim: Bog mu zdravje, srečo daj!
na stebo piše mi nevidna roka:

Gorje ti, srečni! v sreči trepetaj!
Kedor ima, on more izgubiti,
kako se moreš veseliti? — —

Kako sem sam! Na vsem širokem sveti
nihče, da moje bi umel srce;
in jaz zastonj se silim nje umeti,
tuj mi je jezik, ki ga govore;
po tuji zemlji kot pregnanec tavam,
bridkostim vsem v oblasti in težavam.

Ko sam sedim zamišljen v tihi koči,
kaj poje, vabi, čuj! tako ljubo?
O, jaz poznam ta glas! V božični noči
zvonovi mili vabijo tako.
Oko se mi rosi, srce se taja,
in domotožje sladko me obhaja.

Po domu zapuščenem se mi toži,
po njem nemirno hrepeni srce;
spominov broj se bolj in bolj mi množi,
podobe jasne dvigajo glave,
se znanim glasom govorijo meni:
Domov se vrni, brat nam izgubljeni!

In jaz se vračam. K vam, podobe vzorne,
resnice svete ve, moj duh hiti;
k vam, kjer vse sile rade so pokorne
lepoti večni, meni se mudi:
v deželo, kjer ljubezen je kraljica,
kjer solza bledega ne moči lica.

Že vidi jo oko, deželo sveto,
deželo misli mojih in željâ;
kjer vedno jasno je nebo razpeto,
kjer mir in pokoj, sreča je doma.
Moj duh peruti čile že razvija,
tvoj, tvoj sem zopet, sveta poezija!

Mojemu narodu.

Naródi boje bijejo krvave,
oblastno z mečem zemljo si delijo;
naródom z jeklom pišejo postave,
ki v sužnjih sponah žalostno medlijo;
krvavi lavor si vijó krog glave,
pridobljen z jokom vdov in s podrtijo;
brat z bratovo krvjo si piše dela,
da slava njih na veke bi živela!

In ti moj rod? — Kjer sodijo usode
naródom se, tam glas se tvoj ne čuje;
trobojna tvoja kdaj zastava bode
vihrala tam, kjer bojni bog kraljuje? —
Kdaj ti ponosno vodil boš narode,
kdaj pride doba, da Slovan kraljuje? —
Oj tiho, če ti zdaj je sreča kriva,
Slovana slava čaka nevenljiva!

Po svetu, koder se oko ozira,
razsaja maščevanje, srd, krivica;
mogočni brata slabjega zatira,
trpi človeštva večja polovica.
Sovraštva svet je poln in poln prepira,
v temo zavita sveta je resnica:
kdo v bran se stavil bode sili jezni,
kdo luč prinesel bratovske ljubezni?

Ti rod moj, mili rod, ti hudobije,
sovrastva razdejal boš carstvo kletó.
Komu pač v prsih blažje srce bije,
komu za bratov srečo bolj je vneto?
Ti boš pomiril smrtne razprtije,
prinesel ljudstvom bratoljubje sveto;
tvoj bode venec zmage nekrvave:
Naprej moj rod — „Naprej zastava Slave!“

Mladini.

Na tujem, zgodaj ločen že od doma,
živim med glasnim hrupom tihe dni;
a duh mi brez miru po svetu roma,
pretekle in sedanje zre stvari;
človeška gleda trudapolna pota,
povsod trpljenje, siromaštvo, zmota!

Golobu trudnemu enak, pokoja,
tolažbe žejen vrača se domu;
a lice tvoje, domovina moja,
tolažbe mu ne daje in miru.
Dežela lepa, ljudstvo krepko, zdravo!
A kdo mu kaže pot do sreče pravo?

O naj molčim, kaj srce tu mi čuti,
da huje ne razvnamem starih ran;
obup zagrinja v temne me peruti:
kedaj zasiže nam rešenja dan!
V tej žalosti me glas tolažit hodi,
sladak, dobrikav glas: Ti miren bodi!

O tebi govori mi, oj mladina,
da tebe ni okužil smrtni strup;
obupati ne sme še domovina,
ti cvet si njen, ti sladki njen si up;
za vse, kar lépo, blágo je in sveto,
za dragi dom srce je tvoje vneto.

Čuj milo prošnjo brata v tuji zemlji,
dasi neznan, po rodu brat je tvoj;
nikar mi upa zadnjega ne jemlji,
ko vse se maje, ti mi trdno stoj!
Da ti ne vgasne v prsih ogenj sveti,
o hrani, brani ga, skrbno ga neti!

Um bístri si, srcé si blaži — v čisli
srce ti bodí vedno in povsod;
ko ljubiš domovino svojo, misli:

človeku brat je človek, rodu rod;
preganjanja se varuj in razpora,
sovraštvu v srcu ne dajaj prostora

Pot ravna, vedi, prava je edina,
nje v vsem dejanju drži se zvestó, —
hinavstvo, laž je grehu korenina,
resnica naj nad vse ti sveta bo!
Kar misliš v srcu, to y dejanju kaži,
ni sebi se, ni drugim se ne laži.

V katerikoli kdaj se ti podobi
približa izkušnja, trdno stoj!
Ko boj divja, ne omahuj v zvestobi!
To prošnja moja je, to náuk moj.
Dokler ji bodeš zvesta ti, mladina,
ničesar ne boji se domovina.

Na Jenkovem grobu.

Grob se za grobom vrsti, visoka pokriva jih trava,
eden med njimi še ni bilke zelene rodil.
Ta je tvoj dom; srcé, brat, v njem ti nemirno počiva,
v grobu tu našlo je mir, konec je našlo željâ.
Grom naj bobni, viharja buči naj sila srdita,
vojska, nemir nad zemljó — pókoj, tihota pod njo.
Jasnega lica ti ni življenje kazalo, grenkosti
kupo ti polno si pil, sladkega malo užil.
Dom, ki gorel si zanj, gosté so krile temine,
jasnega dneva ti ni zlati oznanjal še zor.
Solza mi sili v oko, a solza naj zopet se skrije,
pokoje našel si ti, v boju se trudimo mi.
Blag že sad si rodil, ko drugim še cvet se osiplje,
sad, ki ga uživamo mi, užival ga pozni bo rod.
Tebi zdaj toči solzé na grob Slovenija mati,
točijo grenke solzé bratje in sestre ti nanj.

V zemlji domači ležiš, v najlepši tu družbi počivaš,
tebi na strani leži pevčevo blago srcé.

Blažjega ni srca slovenska nam zemlja rodila,
ti si po krvi mu brat, brat si po duhu mu bil.

V zemlji domači ležiš, predragi ti zemlji slovenski,
ki si na tujem zvestó vedno ji hranil srcé.

Stražijo dom ti gorenjske goré ob meji koroški,
Sava pod tabo šumi, bistre valove vali.

Tam pa doli leži s predrago očetovo hišo
ravno ti sorško poljé, ki si ga ljubil tako!

Nova ko pride pomlad, dom z mlado pokrije ti travo,
zvončke, vijolice nanj z ljubo vsadi ti rokó.

In nad njim prijatelj bo tvoj škrjanec žvrgólel
pesem veselo z nebá, svet bo vesóljni vesel.

Zorna pač skoraj pomlad zasije deželi slovenski,
tvojega srca tedaj spolnjene bodo željé! —

Prešernova oporoka.

Mračí se; noč mi skoraj svet zakrije,
na veke trudne zamiže oči.

Naj bo! Naj beli dan jim več ne sije,
dovolj so gledale, kaj svet trpi;

čas, da srce ubogo si počije,
nemira vednega se oprostí.

Končan je trudapolni pot; pokoja
željnó je truplo, željna duša moja.

A preden v kraj, kjer spijo bolečine,
v kraj večnega miru nastopim pot;

kjer up in strah, sreá nepókoj mine,
kjer hrepenenja ni, strasti in zmot:

povzdignem še iz srca globočine
glas tebi, mili moj slovenski rod!

Čuj pevca, ki umira, oporoko —
v spomin, v srce si vtisni jo globoko.

Drevo v domačo vsadil sem dobrovo,
ki ne rodi ga zemeljska pomlad;
sladkó ti diha blagi cvet vonjavo,
telo in dušo ti oživlja sad;
pod njim polóži v senco vročo glavo,
utéši bolečine njen ti hlad:
jaz vsadil sem drevo ti v zemlji tvoji,
ti hrani, brani ga, ti zvesto goji!

Gorje naródu, ako slep zameta
nebeške poezije blagi dar;
za svetnim blagom vedno spehan leta,
dejanje vodita mu prid in kvar;
iz srca globočine pesem peta
srcá ne dviga, blaži mu nikdar!
Gorje Sloven ti, ako pevska vila
jokaje bi kedaj te zapustila!

Ti mladi rod! Oči zaupajoče
v te vpirajo pogléd poslednji svoj;
če v tebe ni mi upati mogoče,
kako bi mirno ločil duh se moj?
Ti boje doživiš duševne vroče —
ko pride dan, na mestu svojem stoj!
Za dom, svobodo bôri se, resnico,
za bratoljubje gôri in pravico!

Nikdar te v boju slepa strast ne vôdi,
ne moti te, kaj dela ona stran;
orožje v svetem boju sveto bodi,
srce naj čisto bo in čista dlan!
Ti druge milo, sebe ostro sodi:
vzгляд blagodušja bode naj Slovan!
Sovraštvo naj ti bode vedno tuje,
brat brata naj nikdar ne zaničuje!

Prikaže se na svetlem ti prestoli
malik — zlatá ti kaže blesk, rekoč:
„Glej, to ti dam, poklekni ter me môli!“
Tedaj kreposti svoje kaži moč!

Nikjer nikdar v krivico ne privoli,
sovraži dela, ki rodi jih noč:
Pravice domovine svoje brani,
nji v izkušnjavi vsaki zvest ostani.

Ime slovensko tebi sveto bodi —
ne srami ga, sramiti ga ne daj;
da bode spoštovano med naródi,
sirovosti, podlósti ne poznaj;
povsod naj plemenitost tebe vodi,
ta pravega Slovenca znači naj!
To prosi pevec te umirajoči,
to mu obljubi — rad potem se loči.

Dunajski soneti.

(1—47.)

2.

Človekov sin je bil pač duša zlata;
on križ za nas je vzel na svete rame;
todâ ko skrunila mu božje hrame
menjavcev, kupcev je druhal nosata,

in kar jih sploh živi o krvi brata —
srd, sveta jeza se mu v prsih vname,
bič v svojo blago, krotko roko vzame,
in zdajci, glej, preozka so jim vrata!

Oj pridi, rešenik, druhal razpodi
nesveto nam, ki se redi in pase,
a ljudstvo po puščavi lačno vodi.

Kaj bo trpelo to vse večne čase?
Gorje! ubogi narod je na škodi,
povrhu pa še svet mu krohotá se.

Oj ljudstvo ti slovensko, zlata vredno!
 Pošteno, umno, kakršnih je malo;
 kakó si tem sleparjem v róke palo,
 ki te v pogubo vodijo dosledno?

Pred svetom sramoté, grdé te vedno,
 in ti za vse jim to še daješ hvalo;
 s častjo poprej si se imenovalo,
 zdaj si ne upaš v družbo več sosedno.

Kakó ti z blagom tvojim gospodari
 ta zarod, samopriden in nesramen,
 ki prid le in dobiček mu je mari!

Ti prosiš kruha — on ti daje kamen;
 kaj ti še dosti dolgo ne slepari?
 Bog te odreši tega zlega — amen!

15.

Vrtí, spreminja čas se brez prestanka!
 Prej časa, novcev bilo je izguba,
 zdaj rodoljubje pase rodoljuba;
 skrbi za svoje, kakor mati, stranka.

Temù se grošna v zakon dá meščanka,
 tam onemu je „sinekura“ ljuba;
 in tega uda narodnega „kluba“
 ravnatelj izvoli nova „banka“.

Ko vrže vlada káko jim „koncesijo“,
 huj! zbirajo okolo njě se kavke,
 ter tiho v lepi zložnosti delé si jo.

In ljudstvo, káke imaš ti opravke?
 Ti stradaš, moliš, hodiš za procésijo,
 ti vpiješ: Slava! — ter plačuješ davke!

Kedor je rodoljub, ne ker je „moda“,
črti prepire prazne in razpore,
storiti iz srcá želi, kar more,
v razvoj in srečo dragega naróda;

a zraven sveta mu je luč, svoboda,
gojí visoke v prsih, jasne vzore,
pogled mu čez domače seza gore:
Kam tak naj ide? vprašam vas, gospoda!

Dvé stranki imate sedaj v Ljubljani —
ker tretja noče se še prav roditi —
ni mesta mu na tej, ne óni strani.

Tam národ svoj bi moral zatajiti,
a k vam svobodoljubje njemu brani;
težko človeku je Slovincu biti!

21.

Ko tožil sem o žalostni usodi
dežele naše, ki jo síni plénijo,
najboljši síni, kakor sami ménijo —
mi vemo, da jih samopašnost vodi —

Tešili so me znanci: „Miren bodi!
Glej nado našo, mlado glej Slovenijo;
bodóčnost njena je, visoko ceni jo!
Rešitev pride nam po mladem rodi.

Ta zárod pojde, z njim njegoví zbori,
nesramnost z njim in samopridnost pade;
z njim vsi domači minejo razpori.

Krmilo pride v čile roke mláde,
nové močí, visoki, blagi vzori“ — —
O kjé ste, sladke moje srčne nade!

„Možjé, zakaj sedimo tu pokojno?
Pred nami laž šopiri se, krivica,
nesramnost ne zagrinja dnevu lica,
grdob krdelo širi se nebrojno!

In ti zastavo dvigni nam trobojno,
orožje svetlo suče naj desnica;
dom kliče nas, svoboda in resnica,
naprej! in zmaga venča sveto vojno! —

Kakó? Kaj vidim? — Nikdo se ne gane?
Sovražno pláši vas, možjé, krdelo?
Preveč moči nasproti vam je zbrane?

Borili se ne boste za deželo?
Za svojo mater strášijo vas rane? —
Naprej! pa naj si sam razbijem čelo!“

43.

Nerodovitna, kakor tla na Krasi,
Slovenija je naša mati-skopa,
pritlikav rod po njej, neslaven stopa;
kje mož kaj vreden zdaj se nam oglási?

Nekdáj so, bratje, bili drugi časi:
Prešerna smo imeli, Cojza, Čopa,
Kopitarja poznala je Evropa;
še pomnijo jih starci sivolasi.

Iz srca mater svojo so ljubili,
preblage duše, za vse lepo vžgane,
brez prida sebi, zánjo se trudili!

Na slabje vedno svet se preobrača;
kdor zdaj pri nas za dom z mazincem gane,
molí že róko, da se trud mu plača.

Mojo srčno kri škropite!

Mojo srčno kri škropite
po planinskih solnčnih tléh!
Kakor séme jo vrzíte
po doléh in po bregéh!

Pômlad iz krvi rodila
cvétke tisočére bo
ter prijazno mi gojila
svôje nézne hčére bo.

Déve zôrne, dečki zali
brali bodo róže té,
v kite bódo jih spravljáli
dévali jih na srcé.

In srcé jim bo ogrelo,
cvetje vzraslo iz krvi,
da za rod in dom plamtelo
bode jim do konca dní.

Sam.

Gorjé mu, ki v nesreči biva sam!
A srečen ní, kdor sréčo vžíva sam!
Imáš-li, brate, mnogo od nebés,
od bratov ne odvracaj mi očés!
Duh plemeniti sam bo nosil bóli,
a sréče vžíval sam ne bo nikoli.

Odprí srcé, odprí roké,
otíraj bratovske solzé,
sirotam olajšúj gorjé.
Kedor pa sréčo vžíva sam,
naj še solzé prelíva sam!

Mavrica.

Biserna léstva se vspenja v oblák,
spušča se onkraj na zemeljski tlak,
mavrica pisana, božji prestól,
angelji hodijo gor in pa dol,
zláte kropilnice v rókah držé,
zémľjo prežejno hladé in pojé.
Gôri na stôlu pa Věčni sedi,
kapljici vsaki on srečo delí:
Pade na pólje — rodi zelenjád,
kane na drévje — obílen dá sad,
kaplja na njivi — dá žito zlató,
kaplja na trti pa — vince sladkó.
Sreča se spuščá na sléhernó stvár,
kadar zalíva nebeški vrtnár.

Dekletova molitev.

Pred tabo klečím,
izvóljena deva,
ihtím in drhtím
objokana reva.
Saj tebi odprto
je moje srcé,
saj tebi je znano
vse moje gorjé.
Okúsila sem
u zôrni mladosti
ljubezni sladkósti
in, oh, nje bridkósti.
Kot solnčece čist
moj srčai je žár,
ne bo me ga sram
pred tábo nikdár.
In vendar zakaj

ta čísti plamèn
podžíga sedaj
mi pekel ognjén?
Trepče, oh, reví,
mi sleherna žíla
kot listje na drevi,
ko bliža se síla,
drhtím, oh, drhtím
sirota uboga,
da v boji zgubím,
ki ljubim takó ga.
Ko padel bi on —
kakó bi na svéti
sirota potem
še mogla živéti?
To uboga srcé,
to drobno srcé,

kakó bi nosílo
brezmejno gorjé?
O čuj, o čuj,
devíca presveta,
prošnjé in solzé
sirote-dekleta:
Ko smrt bo kosíla
čez bojno raván,
ti čuvaj ljubljénca

udarcev, rán.
Ti skrhaj nad njim
pretéče jeklénke,
odvrni od njega
morílne svinčénke!
Ti méne in njéga
obrani bolésti,
ti ženina vrni
ljubéči nevésti!

Vinski duhovi.

Točaj, le z nôva kupo mi napólni,
hladíla daj, zdravíla duši bólni!

Kadár okó otóžno v kupo vprém,
skrivnostna čuda v kaplji zlati vzrém:
Odprè se svet čarôben mi in nov,
okó zagléda sto in sto duhóv.
Duhóv ne zlôbnih, nego čistih, blagih,
trpinom dôbrih, tožnim srcem dragih.
Tu v kupi, glej, prekrasno zrém kraljico,
nebeško hčer, neskáljeno resnico;
tik njé radóst — pozná se na očéh —
in déca njéna: šala, vtíp in smeh!
Navdúšenost, čuj, poje rajsko pésem,
na zémli še enake slišal nésem.
In nade duh naprot šepeče mi,
podí obup, skrbí moréče mi.
Poglád duhóv, vablénje krasnih bóginj
mi vnema v duši čudodélen oginj.
up vrača se v srcé, na usta sméh
in z nôva vžiga rádost se v očéh.

Duhovi vinski, hvala vam tedaj!
napólni zopet kupo mi, točaj!

Krasnà si, bístra hči planín,
 brdkà v prírodni si lepôti,
 ko ti prozôrnih globočín
 nevihte témne srd ne móti;
 krasnà si, hči planín!
 Tvoj ték je živ in je legák,
 ko hód deklét s planíne;
 in jasna si ko gôrski zrák,
 in glásna si, ko spév krepák
 planínske je mladine, —
 krasnà si, hči planín!
 Rad glédam ti v valove bôdre,
 valove te zeleno-môdre:
 Temnà zelén planinskih trav
 in vedra víšnjevost višáv
 lepó se v njih je zlila;
 na rôsah sínjega nebá,
 na rôsah zelenih gorâ
 lepôto to si pila, —
 krasnà si, hči planín!
 Ti mênì si predraga znanka!
 Ko z gôrskih prišumiš dobrav,
 od dôma se mi zdiš poslanka,
 nesóča mnóg mi ljub pozdráv, —
 Bog sprimi te tu sréd planjáv! . . .
 Kakó glasno, ljubó šumljáš,
 kakó čvrstó, krepkó skakljáš,
 ko sred gorâ še pót imáš!
 A ko pridêreš na ravníne,
 zakaj te živa rádost mine?
 Kaj trudno lézeš in počasi,
 zakaj so tóžni tvôji glási?
 Težkó se ločiš od hribóv,
 zibélke tvojega valóvja?
 Mar véš, da têčeš tik grobóv,
 grobóv slovenskega domóvja?
 Obojno bôl pač tu trpíš!

V tej bôli tóžna in počasna,
ogrômnâ sôlza se mi zdiš,
a še kot sôlza — krásna!
Krasnâ si, bistra hčî planín,
brdkâ v prirodni si lepôtî,
ko ti prozôrnih globočin
nevîhte divje srd ne móti!
Pa, oh, siróti tebi žuga
vihár grozân, vihář strašân;
prihrúmel z gorkega bo juga,
divjâl čez plôdno bo ravân,
ki tvôja jo napaja struga —
gorjé, da daleč ni ta dan!
Nad tábo jasen bo oblôk,
króg têbe pa svinčêna tóča,
in dèž krváv in solz potòk,
in blísk in grom, — oh bitva vrócat
Tod sékla bridka bodo jekla,
in ti mi boš krvava tékla:
kri naša te pojíla bo,
sovražna te kalíla bo!
Takrát se spômni, bistra Sôča,
kar gôrko ti srcé naróča:
Kar bôde shranjenih vodâ
v oblakih tvojega nebâ,
kar vóde v tvôjih bo planínah,
kar bode v cvétnih je ravnínah,
tačas pridrvi vse na dán,
narásti, vskípi v tok strašân!
Ne stískaj v meje se bregóv,
srdíta čez branôve stópi
ter tujce, zêmlje-lačne, vtôpi
na dnò razpénjenih valóv!

Ujetega ptiča tožba.

Oj zêmlja širna, zêmlja lépa,
ti vsa si bila moja last;
zdaj ózka kletka me zaklépa,
ko vjél sem se v nesréčno past.

Ostrigli, oh, so mi peroti,
da ní mi môči v sinji zrak,
čez hrib in dol — gorjé siróti —
ne nôsi več me vzlèt krepák.

Ne nôsi več me v lóg košati,
kjer mnog prebiva zvest mi drug,
ní môči mi v jesêni z brati
s teh vélih trat na cvétni jug.

Z ognjénim jeklom umorili
so mi nebéško luč očí,
da bôžjih čud v prirode krili
užívati mi môči ní.

Okó siroti oslepljêni,
okó edíno je — spomín,
a on ni vír tolažbe mêní,
spomín mi vír je bolečín.

Za mano ure sólnčne sréče,
pred máno grôza tèmnih dní,
krog mène sténe véčne jéče, —
pa naj spomín me veselí?!

Zdaj sênčni gaj se v cvét odéva,
oj sênčni gaj, moj rojstni raj;
glasnó tam bratov zbor popéva,
tu moj izgublja se vzdihljáj.

Z družico drug tam prôsto léta,
izbrál si gósto je drevó,

in drôbno gnézdó skrbno spléta,
da spal bi nežni rod mehkó.

A mēni svēt je vēs ocvetel,
zaprt in slep sem samotár,
nikdar ne bódem gnezda pletel,
gojil mladičev nikedár.

Mrjè mi v ječi srce ubogo,
brezcvétna gine mi mladóst, . . .
pač mnogo vzéli ste mi, mnogo,
ko zláto vzéli ste prostóst.

A enega mi vzéli niste,
pa mi ne vzamete nikdár:
To pēsmi so srebrno-čiste,
to je glasóv nebeški dar.

Samótno v kletki bom popéval,
doklèr ne póči to srcé;
vam dušo mrzlo bom ogréval
in sēbi bom hladil gorjé!

Domovini.

O vdóva tóžna, zapuščēna,
ti mati toliko sirot,
s krvjó, solzámi napojēna,
ki ból poznáš le, nič dobrot,
oj mati vdanega ti sina,
oj zlata mati — domovína!
Ti krasna si, krasnejše ní,
kar jih obséva zarja dneva;
krepostna si, vsa vredna tí,
da króna vénča te kraljéva.
A trnjev le tvoj véneč je,

in rod tvoj rod-mučê nec je;
sovražni svét te le prezíra,
prezíra te in te zatíra!
Kdaj to gorjé pač mine tí?
Kdaj se okó ti vjasni kálno?
Kdaj sléčeš to obléko žalno,
kdaj solnce zláto sine tí?
O, da z močjó in sréčo, slavo,
ne s króno trnjevo, nebó
ovílo bi ti svéto glávo, —
kakó bi jaz ti péł glasnó!
A ker níkdó ne šteje te,
ker ves te svét teptá z nogámi,
jaz ljubím tem srčneje te,
jaz ljubím tem zvesteje te,
a ljubím te — s solzámi!
Oj mati mója domovina,
ljubezen mója ti edína,
ti mója skrb in bolečina,
Bog čúvaj dobrotljívi te,
Bog žívi te, Bog žívi te;

Človéka níkár!

V delávnico sem tvójo zrl,
ki bitij si rodíl brez brója!
Skrivnostno snuje róka tvója:
Níkjér je stalne ní stvarí,
a prah nobén se ne zgubí.
V delávnico sem tvójo zrl,
in videl vedno sem vrtenje,
prelivajóče se življenje,
prerojevanje, prenavljanje,
iz bitja v bitje presnavljanje,
a smrti nisem vzrl níkjér!
Brezumni svét plakaje tóži,

ko pade cvět duhtěči róži,
ko izmej dragih mu katér
duhá okôve v gròb polòži,
češ: ròdni bràt mu je umrl!
In — smrti ní!

V delávnico sem bôžjo zrl,
tam prestvarjánje sem stvarí,
a smrti nísem vzrl! . . .

Začétnik moj, ki si me vstvářil,
duhá si ískro mi razžářil,
v oklép prstěni jo zaprl, —
zakaj? Veš tí! —

Ko ílnato boš jáččo strl,
ne bom umrl!

No duhu poženó peroti,
ki jih iz dòla solz in zmot
razvíje na skrivnostno pot,
kam? Tébi hítel bo naproti,
da énkřat tvoj obráz bi zrl,
da zrl bi solěnojasno lice,
obráz ljubězni in resnice! . . .

To prst pa prsti izročé,
in svét ob noč pozabi kraj
krijóč ostanke té.

In ni mi žál! Svét zabi naj!
Tí ga ne zábiš!

Za nôvo stvar moj práh porabiš,
za káko? Jaz ne vém,
tí sam si gospodár!

A eno te prosíti smém:
Iz praha vzgòji tí cvetlíco,
podári lógu pévko-ptíco,
katérokoli vstváří stvár;
kedór bi pa ko jáz na svéti
iměl čútiti in trpéti,
mej dvòmi, zmótami viséti —
člověka — vstvářiti níkár!

O nevihti.

Zanesi nam, zanesi Bog,
otmi nas rev, otmi nadlog!
Grozí sovražnica srdita,
v oblakov sivih plašč zavita;
beséda njéna — grom rohnèč,
in nje poglèd je — blisk gorèč,
beséde grom in blisk očesa
nebésa in zemljó pretrésa.
Pod plaščem nôsi bič prikrit,
oj bič iz zrn ledénih zvít!
Gorjé, če jézna ga zavzdigne,
če ž njim po polju plódnem švigne,
gorjé!

Glej tam na polju setev mlada,
živílo naše, naša nada,
pod téžo sklonjeno drevó,
glej nežni cvet na mladem vrli,
ognjeni sok na vinski trti
plahó ozira se v nebó,
in vse se víje, vse trepeče,
bojí vse šibe se grozeče.
Zanesi nam, zanesi, Bog,
otmi nas rev, otmi nadlog!
Oh, saj te kličemo očéta,
čuj prôšnjo siromaka - kmeta,
sprejmi naš jok in vzdih in stok,
ne vniči žuljev pridnih rok!
Ti migni — blisku žar se vpíhne,
le prst zavzdigni — grom potíhne,
le veli — bič se razdrobí,
le želi — led se raztopí,
in róka, ki je prej grozila,
bo blagoslov na nas rosíla.
Zanesi nam, zanesi, Bog,
Otmí nas rev, otmi nadlog!

— — — — —

Zastónj!
Nebó mu próšnje te ne čuje;
vihar strašán
čez drn in strn grmé prihruje,
ledéno zrnje v setve vsuje
oblak temán —
Končán je cvet in sad obrán, —
gorjé!
Ozrè se kmèt na strte nade,
ozrè na sínke, hčérke mlade,
in dívja ból, skrbí strašné
očetu v srcu zabesné, —
gorjé ti, ubogi kmet, gorjé

Kmetski hiši.

Mogočna nisi ne prostórna
in stavil te umetnik ní,
Bolj kot bogata si uborna,
preprosta selska hiša tí!

In vendar ne palač ogrómnih
in njih bleskú ne bom slavíl;
a tebi, dom seljakov skromnih,
nesmrten venec rad bi zvl.

Pač res ubóg si, mal, neznamen;
a dàsi mal in ne slovít,
kakó ti nam si blagodaten,
kakó za nas si znamenít!

Pomník le redek še se dviga,
ki davnih nam je dní glasník,
ti naša si najstarša knjiga,
pravečen, živ nam spomeník.

Pravljíce, zgodbé praviš davne,
ti v rékih čuvaš pramodróst,

pradede nam opevaš slavne,
in src radóst in njih bridkóst.

Ti šege stare si ohranil,
deduje jih po óči sin;
le tí naš jezik si obranil,
da ní zatrl nam ga tujčín.

Kar čas nam dal je davna leta,
največ občuval nam si tí;
kar zdaj nam daje in obeta,
pod streho kmetsko nam zori.

Ta hiša nam je mati krušna,
domovju steber je častít.
Iz kmetskih hiš nam hrana dušna,
iz kmetskih hiš omíke svít!

Ne v hiš mogočnih jasnem sevi,
ki marmornat jih krije krov, —
pod nizko streho, v skrajni reví
rojén rešník je vseh rodóv.

In ne v dvorinah bogatínov,
kjer blesk zakladov te slepí, —
kjer dom seljaških je trpínov,
rešítve zor se nam žarí.

Kar mož nebesa so poslala,
da večnih nas otmó grobóv, —
vse mati kmetska je zibála,
iz kmetskih so izšli domóv.

Od tam nam misleci globoki,
od tam klicarji k nebu nam,
od tam nam pesniki-proroki,
za dom borilci vsi od tam!

In vem, da to jim srečno vspeje,
da spone vse nam razdrobé,
da dni nam priboré jasneje
ter naše proslavé imé . . .

Zató ti slava peta bodi,
oj zibel naših boljših dní,
nebó ti tísoč sreč prisodi,
ves blagoslov na té razlji.

Naj vedno mirno bi živela,
noben ne vzburjaj te vihár,
ogiblji se gromóv te strela,
zanašaj grozni ti požár.

Da srečno v vek si bivališče,
krepostnih žen, poštenih mož!
Daj bog, ti slavnih mož rodišče,
da zibel še slavnějšíh boš!

Nazaj v planinski raj!

Pod trto bívam zdaj
v deželi rajskomili,
srcé pa gor mi sili
nazaj v planinski raj; —
zakaj nazaj?
Nazaj v planinski raj!

Tu zêlen dol in brég,
tu cvétje vžé budí se,
tu ptičji spév glasi se,
goré še krije snég, —
zakaj nazaj?
Nazaj v planinski raj!

Glej ta dolinski svét,
te zlate vinske griče,
te nič, te nič ne miče
njih južni sad in cvét?
Zakaj nazaj?
Nazaj v planinski raj!

In to ti nič ni mar,
da dragi srčnovdani,
ti kličejo: „Ostani,
nikár od tod, nikar!“
Zakaj nazaj?
Ne prášajte zakaj!

O, zlatih dní spomin
me vléče na planíne,
po njih srcé mi gíne,
saj jaz planín sem sin!
Tedaj nazaj,
Nazaj v planinski raj!

Pastir.

Tam gôri, tam gôri za tretjo goró
planína dviguje v nebó se,
Iz dalje srcé omedléva za njó,
obrača na njô mi okó se.

Razmàkni gredgôrja se tèmnega zíd,
zavésa megléna izgíni,
naj švóobodno zopet se pase mi víd
po môji, po môji planíni.

Oj, pašniki sólñčni, lesóvje temný,
vi víri, potóki studéni,
ti sláp moj grméči, ti selo mirný,
pri srcu ko nékdaj ste mèni!

Željno, kakor ded náš v izgúbljeni raj,
jaz glédam na trate planínske,
solzèč se oziram na mesta nazáj,
kjer sanjal sem sanje detínske.

Tam, sréčen pastírček, sem, glásno pojóč,
vesélje srcá razodéval,
poslušal je pótnik, po dôlu gredóč,
moj drug mi je z ónkraj odpéval.

Bridkósti in bóli tam nísem poznál,
pijóč le sladkósti sem rasel; —
da bil bi pač védno tam gôri ostál
in čede očétove pasel!

A vrgla usóda nemila me je
od dôma vže v rósní mladostí,
in s kupo modrósti pojíla me je,
še bolj me je s kupo bridkósti,

Postal sem mej svétom drugačen pastír
in čedo zdaj čuvam slovéčo;

a vsàhnil veselja je prejšnjega vîr,
izgúbil življenja sem sréčo.

Onémel je pétja veselega glás,
srcé mi teró bolečine;
zakáj sem zapústil te, rojstvena vás,
zakaj sem vas pústil, planîne!

Oljki.

Drevó, rastóče v vinskem brégu,
lepó zelêno v bélem snégu,
oj drago oljkovo drevó,
pozdravljam te srčnó, srčnó!
Ko travnat ótok u puščavi
prijazno tukaj zeleniš;
voják ponósen se mi zdîš
stojéč po bitvi na planjavi:
Le njega bojní grom ní strl,
tovariše je vse podrl.
Čemú je tebi smrtna sila
življenja moč in kras pustila?
Da živ nagroben spomenik
iz mrtvih tal štrlíš navpík?
Nikakor! Marveč to zelenje
oznanja nôvo nam življenje,
ko spet se bo pomládil svet,
ko nov razvíl se bo nam cvet.
Na té iz gólih tam grmíčov
zletava roj nam zvestih ptíčov,
in glásno v vejah žvrgolí
menéč, da svet se vžé mladí.
In, oj, kakó mudí radó
na tēbi moje se okó! —
Prijazno oljkovo drevó,

pomník nekdanjih dni cvetóčih,
prorók krasnejših dni bodóčih,
pozdravljam te,
proslavljam te!

Ti v rane vlívaš nam zdravíla,
svetóstna nam rodiš mazíla,
oživljaš nam telesno moč,
preganjaš z lučjo temno noč. —

Proslavljam te! —

Mirú podoba ljuba tí
ljudem si vže iz davnih dní.
Naš rod se ves je bil pokváril,
in módri Bog se je kesál,
da je človeško bitje vstváril.
Zató pa vse ljudi končál
v pregróznem, splošnem je potópu,
zanêsel malemu le trópu.

Ves rešeni človeški rod
tedaj en sam je nôsíl brod,
kdo vé, če ta vbeží pokópu?
Nad njim mračnó, temnó nebó,
in krog in krog brezdanja voda,
a rešnega nikjeri prodá, —
strašnó, strašnó!

Kdaj ta brezbrežna voda splahne?
Kdaj srd nebá se vpokojí?
Mar Bog na veke se jezí?
O ne! Dih božji tóplo dahne
in vóda gine, pada, sahne
kakór pred sólncem sneg kopní.
In glej, iz vóde se sušéče
drevó priraste zelenéče,
golóbček bel se nanj spusti,
na drévu kljuva, kljuva, pika,
in ko z drevesa odleti,
v rudéčem kljunu zelení
mu oljkova mladíka.

Kakó je pač brodár vesel
golóba z vejico vspríjél!
To vejo z oljčnega drevesa

so do človeškega rodú
 poslala blažena nebesa
 v poróštvo sprave in mirú. —
 Mirú simból si tudi nam!
 Glej, prišla oljčna je nedelja,
 in polne srčnega veselja
 vrvíjo trume v božji hram.
 Odrasle zreš in otročiče
 nesoče oljkove snopiče,
 če ne, mladike oljčne vsaj,
 svetišče zdí se oljkov gaj.
 Skoz ôkna sólnce božje líje
 v ta gaj svoj zlati žar z nebés,
 a bolj še sreče solnce sije
 otrôkom z lic in iz očés
 skoz séncó oljkovih perés.
 Pristópi starček sivolás,
 in blagoslov nebeški kliče
 njegov srčnomoleči glas
 na oljčne veje in snopiče.
 O, naj te oljke, kjer bi bile,
 bi blágoslov in mir delíle!
 Da, oljkove mladíke té
 mir bodo in blagóst rodíle,
 ko híše, vrte in poljé
 blagoslavljuje pokropé.
 Glej po kropljenju njívo, trato,
 kako razvíja njih se kras!
 Kakó se ziblje žíto zláto,
 kakó je poln pšenični klas.
 Pod srp vže sili, sili v pas, —
 in drevje to — kakó bogato!
 O srečni kmetje, srečna vás!
 Pa, oh, — kaj se temní nebó?
 Pod njim se megle temnosíve
 valé čez vrte, trate, njíve
 grméč groznó, preteč strašnó.
 Pred selsko kočíco klečé
 otrôci, starčki in žené,
 z boječím, sólznatím očesom

k oblačnim, mračnim zró nebesom
glasnó ihtěč,
k Bogú molěč.

A hiše skrbni gospodar
mladike oljkove sežiga,
da vmíril grozni bi vihár:
in sveti dim se k nebu dvíga,
in, glej, preteči prej oblák
na polja vlije dež kroták. —
O, da bi ti, mladika mila,
Nevíhto tudi vtolažila,
ki burno hruje mej ljudmí,
ki v srcu strastno nam besní,
da meni vsaj bi jo vmírfla!
Srcé mi pravi, da jo boš,
če prej ne, ko me boš kropíla!
Pred duhom vidim nizko sôbo,
a v sobi blédo sveč svitlôbo;
mej svečami pa spava mož,
bled mož, ogrnen s plaščem črnim,
ki s trakom je našít srebrnim;
on trdno spí, nevzdramno spí,
strudila ga je téžka hôja.
Možá pa množica ljudi
z mladíko oljkovo kropí
želěč mu večnega pokôja.
Oj, bratje, ko se to zgodí,
tedaj končana pot bo môja,
in kôniec bo težáv in hôja,
tedaj potihne za vsekdár
srcá mi in svetá vihár!

Pod kostanjem.

(1—18)

1.

V svetli se lepoti
prikazuje stvarstvo:
pómład je prevzela
svoje gospodarstvo.

Kostanj, mladi kostanj,
hitro ozelêni,
da hladilno senco
delaš zopet meni.

Kaj dejal sem, meni?
Dva si je želiva:
jaz in golobica
moja ljubezniva!

7.

Srcu vlada pôkoj,
srečno mi utriplje:
cvet kostanjev name
sape dih ošiplje.

Tudi v srcu mojem
mladoletje sije:
v njem se je razcvela
roža poezije.

Kostanj, dični vehec
tebi že odpada,
roža v srcu mojem
žêne vedno mlada!

Usehlo cvetje.

(1—26).

16.

Nesrečnik sem, nesrečnik še ostanem
do meje dni težké noseč okove,
rešitve ni mi upati gotove,
nikogar z bolečino vso ne ganem.

Iz sna morečega pokonci planem,
ko zor premagal je noči strahove;
izgine dan, temè je strah me nove,
in truden zjutraj spet oči si manem.

Bolestim zlahka mojim ni primere,
in ker ni upa, meni se rešiti,
srce teró bridkobe tisočere.

A hujše name še trpljenje pridi,
značaj si moški vem jaz ohraniti
in potlej dan poslednji meni vzidi.

Kristali.

(1—38).

7.

Umirati in vendar ne umreti,
človeku, ne tajim, pokora huda,
a hujša je vseh dragih dni zamuda,
ko delo vidiš svoje v nič bobneti.

To naju peče, kar na božjem sveti
izgûbila sva vero vanj in v čuda,
ki se godé na tebi, stara gruda,
odkar začelo solnce ti blesteti

A hladno tvoje nedro vsaj pregreje
katerikrat nebeška luč s toplostjo,
da vir življenja tebi ne zamrzne.

Midvá želela greti sva z blagostjo
sobratom srca, oj, željé predrzne,
in zdaj obema, čuj, brezum se smeje!

Ljudje v železnem kurniku medveda
in gledat hodijo, poslušat leva,
kako rohni zverine kralj in — zeva,
renčeč kožuhar pleše, lega, seda.

Komu gledalcev je na misli beda,
katero gladna in tepena reva
pogleduje srdita razodeva
in trudna vednega trpinstva reda?

Takóv nesrečnik jaz sem v ječi svoji
in vanjo le prečesto radoveden
oči, ušesa pasti svet se trudi.

A redko razven tebe duši moji
tešila kdo prinaša, gosta beden
jetnik naj kratkočasim, da se čudi!

Jetnikova tožba.

Krog mene ječe zid teman,
življenja blišč mi je zastrt,
obup družnik moj noč in dan,
rešnico bi pozdravil smrt.

Kakóv sem vendar storil greh,
da v bedi tej se pokorim?
Da sebi stid, ljudem zasmeh,
žigosan in proklet živim?

„Trpi voljnó za greh storjen!“
Nedolžnik, ti si kazni prost?
Oj, često greh je oproščen
in s trnjem plati se krepost.

Iskál naj greha v vesti jaz,
odgovora bi ne dobil,
srca mi ne pretresa mraz :
mirán bi kupo smrtno pil.

A strog usodin je ukrep :
„Razpad počasen gledaj svoj,
za sklepom ti otrpni sklep,
po kaplji v srcu kri zastoj!

Zaprl za tabo se je svet:
drgôci v peklu bolečin,
doklèr v tihotnem begu let
na zemlji vgasne tvoj spomin!

Kar vroče nekdam ljubil ti,
odtrgal ti je čas pleneč,
pokopal vse za žive dni:
slepil duha je sen mameč!“

Kaj tožim tebi, gluhi zid,
nezgode moje trd svedok?
Odvzel s temó si meni vid,
tožbám se roga tvoj obok.

„Memento mori“ mi glasno
utrip oznanja mirnih žil:
smiluj dobrotno se nebo,
morečih spasi mene sil!

Odlèti ječe mi zapah,
zdrobite spona se težké!
Pogoltni grob me — njega mah
zagrni s truplom vse gorjé!

Na planine.

Gori, gori na planine
misel vsaka mi leti,
gori mi iz te doline
duša moja hrepeni.

Gori, kjer presrečna leta,
mlada leta tekla so,
tam se sreča mi obeta,
tja nemirne misli vro.

Le imejte krasne svoje
vi ravnine in vrté,
dajte mi planine moje,
dajte moje mi goré.

Vprašanje.

Rad živel bi kot vi veselo
rad z vami radostno bi pel;
ko bi srce me ne bolelo,
ko mogel biti bi vesel.

Saj kamorkoli mi pogleda
oko, povsod, povsod gorje!
Človeka skrb preganja bleđa,
težava tare mu srce.

Kako bi mogel mirno zreti
jaz brata svojega gorje?
Kako veselo mogel peti,
ko njemu bol mori srce?

Mladi hrast.

Mlad se hrast na rebri
kvišku je popel,
v mladi moči rasel
gori je vesel.

Trdno se je v zemljo
vglobil mu koren,
zdrav in čvrst iz njega
je pognal stržen.

Ravno krepko deblo
v vrh kipelo je,
vejevje košato
v zrak molelo je.

Svest moči si mlade
in zavzet krasú
gledal je ponosno
hrast v poljé z bregú.

A pod skorjo trdo
črv zarije se;
do osrčja hrastu
črv privije se.

Tam s strupenim zobom
gloda dan in noč
in pohlepno srka
hrastu mlado moč.

Skrhajo se veje,
deblo se skrivi,
in koren se hrastu
pod zemljo suši.

Smrtno ranjen v rebri
hrast stoji potrt;
bridke ure čaka,
ko podre ga smrt.

Kakor hrast na rebri
jaz sem vzrasel bil,
kakor on ponosen,
raven zdrav in čil.

Strt ko hrast mladostni
nem zdaj plakam jaz;
težke smrti zgodnje
bridko čakam jaz.

Javor in lipa.

Od blede oblit mesečine
na lazū mi javor stoji,
sred nočne mrtvaške tišine
vejevje mu čudno šumi.

In listje šumeče se giblje
po vejah skrivnostno tako . . .
Ne mara, da v sanjah se ziblje
ubogo samotno drevo.

Vštric njega tam lipa je v cvetju,
krasnejši je nima ta gaj;
o njenem presladkem objetju
on sladko pač sanja sedaj.

Ne sanjaj o lipi cvetoči,
moj javor, tvoj sen je brez nad!
Na veke od ljube te loči
preširok, predalek prepad.

Svetinja.

Bogastva ni mogla mi dati,
svetinjo pobožno samo;
na glas je solzila se mati,
pretežko biló je slovo.

„Svetinjo na zlato!“ je dela,
„zaklad to čestit je, moj sin!
Od dedov sem jaz ga vzprejela,
zdaj dajem ga tebi v spomin.

Domače boš kraje ostavil,
med tujimi hodil ljudmi,
zaklad pa ta moj ti bo pravil
o domu, kjer mati živi.

Rodove boš videl srečnejše,
zemljó bogatejšo drugod;
svetinja te spomni: krasnejše
od svoje ne najdeš nikod.

In ko bi nas tujci grdili,
domačo nam smešili last:
Svetinja te spomni, sin mili,
da matere braniš mi čast!“

Na glas je solzila se mati,
ko težko jemal sem slovo;
ničesar imela ni dati —
svetinjo pobožno samo.

Svetinjo to hranim jaz verno,
od matere dano na pot:
Ljubezen za dom neizmerno,
za dom in nesrečni svoj rod.

Jaz.

Strah pred menoj te mar je, strah?
Razuma božjega nositelj,
prirode smeli ti krotitelj!
o človek, ti trepečeš plah!
Sam polboga veličaš sebe —

močnejši kdo je li od tebe?
Poglej mi, veleum, v obraz:
Jaz moč prirodna, to sem jaz!
Veliki človek, kdo pa ti si?
Ti meni gospodar — še nisi!
Ti meni to si, kar črvič,
ti meni majhen, pust si — nič!
In s tem ničesom kadarkoli
igram se jaz po svoji volji.
Če hočem, s tajnoj ti rokoj
potresem zemljo pod teboj:
in pokajo kosti ji, skale,
ki prej so trdno se držale;
in tla se zemska zibljejo
in majejo in gibljejo
ko morska ravan valovita,
če burja biča jo srdita . . .
In kar gradiš si, „zemlje car“
na tleh nestalnih — kaj mi-mar!
Ta mesta tvoja in palače,
po katerih znanost se uči,
umetnost sveta se slavi —
otročje meni so igrače!
Če hočem, samo eden hip —
in vse razrušim v prah in sip.
Porušim cerkve ti ponosne,
pagóde stare stolponosne;
in džamije razsujem v prah
in sinagoge ti na mah.
Poderem tvoje žrtvenike
in ž njih svetnike in malike;
ti sam pa iz razpadlih hiš
berač brez strehe mi bežiš . . .

O, ne preklinjaj mi „očeta“,
o, ne preklinjaj mi — Boga!
Ne „oče“, ta ni brez srcá,
brez krivd ne tepe on detéta.
Ne! dober oče ne podi
otrok iz hiše sred noči,

iz sladkega ne dramí spanja,
ne goni jih iz stanovanja
polnagih venkaj v mraz in mrak!
Iz postelje na cestni tlak
slabotnih porodnic ne meče,
ko dete v krilu jim trepeče.
Očetu smili se bolnik,
svet mu njegov je žalni krik;
čez prág otroka, ki umira,
ne vlačí oče in ne tira . . .
O ne preklinjaj mi Bogá!
Ne „oče“ — jaz sem brez srcá,
jaz, moč vsemirna, moč prirodna,
in tebi, človek, moč usodna . . .

Trepečeš!? Ti se me bojiš?
Sovražiš me in me črtiš?
Čemu? Ne delaj mi křivice!
Kdo sem? Poglej mi bliže v lice!
Sedaj sem Brahma, stvarnik tvoj,
ustvarjam z modroj ti rokoj
svet poln življenja, velekrasja,
svet poln razuma in soglasja.
A zdaj sem Siva, ki ta svet
prevračam v kaos divji spet.
A nisem Brahma niti Siva,
le moč prirodna jaz sem živa!
In ne ustvarjam ti svetov,
ne uničujem jaz jih vnov —
le gibljem se brez prenehanja,
od vekov večno brez prestanja . . .
Ne vem, kaj je življenje, smrt,
neznana srd sta mi in črt,
a tudi ne poznam ljubezni;
ne vem, kaj je dobrost in zlost,
ne vem, kaj greh je, kaj svetóst,
poznam le — zákon svoj železni:
nepremakljiv, strog, večen je
in trd, neoporečen je!

Kdo sem? Le premotravaj me,
spoznavaj, proučavaj me —
zabava krasna, duhovita —
do dna spoznal ne boš mi bita!
Jaz sužnja tvoja? Rob ti moj?
To večni je med nama boj.
Komú na prid, kdaj boj konča se,
ki z novoj siloj vsak dan rase?
Kdo sem? Kdo pač razreši dvom?
Vesoljnost jaz sem, ti — atóm.

Iz popotnega dnevnika.

Mujezin.

Sarajevo.

Za planino pada solnce,
z zlatim ljubi jo poljubom . . .
Čuj tam pesem z minareta,
pesem ko iz krajev tujih!

„Velik samo ti si, Allah,
Mohamed tvoj prerok sveti;
molit, bratje verni, molit,
komur mar je sreča večna!“

Veličastno se obrača
Mujezin na stolpu vitkem,
s turbanom na glavi rusi,
z vihrajočoj bradoj sivoj.

Na strani se v svet četiri
starčeva mi pesem ori . . .
Zdaj obstal je zroč na mesto,
misli starec misli tožne:

„Kje ste carji Sulejmani?
Kje si slava, moč nam silna?“

Džavri vzeli so nam Bosno —
A kalif jih gleda mirno!

„Ne utegne . . . Kdo potem pač
bi Čerkeske bele ljubil,
pušil čibuk, srebal kavo?
Da sem jaz car v Istambulu!“

Pred spomenikom Petöfijevim.

Pešta.

Tu stojiš mi, pesnik,
tukaj sredi parka,
ki te obožava
Madjar in Madjarka?

Ne, to je le kip tvoj,
lik iz mrtve médi;
ti živiš nesmrtno
ljudstvu v duše sredi.

Pel si o ljubezni,
pel o domovini,
da bi srečni bili
skoro njeni sini.

Zdaj ti lil iz srca
slavčji spev opojni,
a zdaj spev tvoj bil je
spev Tirteja bojni!

In zaman vzdihóval
nísi po svobódi!
Blagor ti! Tvoj narod
prost je med naródi.

A ko duh tvoj z raja
doli se ozrl bi,
bronasta ti usta
valjda tu odprl bi.

Prêrok ti svaril bi
brate svoje zemlje:
„Sam zgubi svobodo,
kdor jo drugim jemlje!“

Na Velegradu.

Velegrad! . . . Klobuk z glavé,
pripognite se kolena!
Zemlje bratske sveta tla
prejmite poljub Slovena!

Čuj zvonovi, zapojo . . .
Slušam jih, čarobne glase;
po valovih teh zvokóv
duh moj plava v daljnje čase.

„Bodi svetlo!“ reče Bog —
Slišim ga, ukaz mogočni —
Beli dan poraja se,
žar pošilja nam ga vztočni.

Vidva hodita mi tod,
blagovestnika slovanska!
Gledam, slušam in strmim . . .
Epopeja velikanska!

„Bodi noč!“ zli duh veli:
Tema najčrnejša pada,
v temi tej pa, v temi tej
Vihingova četa vlada . . .

Spet se svita . . . Zarja tam
nad obzorjem nova vzhaja —
Vzidi, vzidi, solnce že,
dan svobode naš brez kraja!

Na hribu Bulgurlu.

Nad Škutarijem v M. Aziji.

Selám alejkum, ti —
sen mojih dni, noči!
Sedaj te gledam, Carigrad,
z bedočimi očmi.

Nebo s svetloboj vsaj
smehlja se nad teboj;
nemara, da še samo v čar
zaljubljeno je tvoj.

Kateri tvoj poet,
ves daljnji vztočni svet!

pomore mi, da prav povem,
kar čutim v srcu vnet?

Kdo kist mi vodi naj,
da bi naslikal zdaj
to živo bajko pred seboj,
ta čudni vztočni raj?

Zakaj li baš Tatár
zdaj tvoj je gospodar?
O Allah, ti že veš, zakaj . . .
Kaj nam, kaj nam to mar!

Božična pesem siromakova.

V palači svetli nisi rojen bil,
zaplakal prvič si v pastirski koči;
in v zlato zibel položila ni
te mati tvoja revna v hladni noči.

Od Betlehema je trpljenja pot
do Golgate se vila tvoja kruta,
uboštva, borbe, mučeništva pot
z bodečim trnjem, kamenjem posuta.

Bil siromak si žive svoje dni!
Tovariš naš zato si na vse čase . . .
A, ki žive od žuljev naših rok,
imeli bi te radi vsega zase.

Imeli radi bi, da ti igó,
v katero vklepajo nas siromake,
bi blagoslavljal jim, pomagal jim
goniti nas na trudapolne tlake . . .

Ne! Ti si naš — mi bratje tvoji vsi,
kar nas zatirancev po svetu tava,

kar sužnjev nas brezpravnih nosi svet,
kar hira nas in strada in zmrzava.

Le kdor občutil sam je kdaj gorje,
trpin mu, brat njegov v srce se smili;
in v kočah, ne v palačah še vsekdar
človekoljubi so se porodili.

Dva pogreba.

To so včeraj zvonili, zvonili!
In pomikal se dolg je sprevod;
„miserere“ prepevali krasno
s svečeniki so pevci vso pot.

In pogreznili krsto so drago
o vsemi venci do groba globin;
in zapeli so spet in zvonili —
pokopan je bil mož bogatin.

Tudi danes zvonijo — pa manje,
in pogrebce se skoro mudi;
z nepobarvanoj krstoj brez vencev
četvorica tja k jami hiti.

Vse je tiho. Mrliča pa spremlja
le vdova in dvoje otrok ...
Pokopali ubogo so paro ...
Nič ni petja ... ihtenje in jok.

Delavčeva pesem o premogu.

Globočje in globočje dol v prepad . . .
Bojiš — li voznje se pod zemljo čudne,
ko peljal bi v vodnjak se, bratec moj?
Kaj, če utrga se železna vrv?
In vse to pade z viška zdaj tjadol
globoko več sto metrov . . . Ni to šala!
Otročje misli in otročji strah!
Kaj ne, tovariš? Kdor se rad boji,
pod zemljo ta ne hodi kruha iskati . . .

Na dnu. Na vse strani gredo hodniki
ko rovi krtovi. In delavci
ko krti črni se razhajamo.
Temnejša in tesnejša pot čimbolj.
Soparno je in dihaš tukaj težko.
Vročina raste . . . Bližamo se peklu?
Da, pekel tu je nekaternikom;
hudo se pokorijo v njem za greh,
da hočejo živeti in pa jesti . . .

Brlijo lučke blede v zagati,
ko vešče po močvirju ti migljajo . . .
V polmraku pa se gnetejo možjé
do pasa nagi, mladi, žilavi;
in kopljejo in izkopavajo
in ga vzdigavajo iz temnih jam —
zaklad podzemski, „črni dijamant“ . . .

Kdaj pač si zelenelo, drevje ti,
in kdaj cvetelo — kdo nam to pové?
In kdo bi vedel zdaj imena tebi?
A isto solnce kakor naše dni,
prav isto solnce grelo ti je debla,
in isto solnce ti poljubovalo
košate glave, vrhe bujnorasle;
in isto solnce barvalo ti listje
in naše solnce barvalo ti sad . . .

A v senci tvoji hladni tiste dni
počival ni še delavec od truda;
ob deblu tvojem slonel ni pastir,
da piskal bi na piščal tenko svojo;
na klopi pod zelenoj strehoj tvojoj
sedelo ni zamišljeno še dekle
in pelo pesem o ljubezni mladi.
Pod taboj človek ni še mislil mislij
velikih, močnih svojih in globokih;
uganke bitja večne ni rešaval . . .
A človek tudi ni moril človeka . . .
Pač mnog vihar drevil je preko tebe,
divjal ob tebi, lomil veje tvoje . . .
In vekov te pokopal je vihar!
Globoko v zemlji zdaj leže ti debela
po grobih skritih tisoč, tisoč let,
okamenele puste mumije,
telesa brez življenja in krvi,
ko kralji slavni v piramidah starih . . .

In dalje krti rijejo pod zemljoj
in mečejo krtine velikanske
iz globočine kvišku dan na dan.
Zamazana in črna so jim lica
in s čela teče znoj jim curkoma . . .
Zamolkel slišiš včasi govor vmes,
tu vzdih, tam kletev, smeh in tu dovtip . . .
Oglaša se iz dalje dinamit . . .
A pesem glasna ne odmeva tod . . .
Svetiljke blede svetijo pri delu —
drugod je tema, tema kakor v grobu.
Tam gori pa na vrhu sije solnce;
v svetlobe morju koplje se priroda;
in trava, žito zeleni in drevje;
in rože pisane cveto po vrtih.
In človek trudi, peha se za kruhom;
a peha se in trudi v žarkih solnčnih . . .

Naprej, naprej! . . . Utrujeni in lačni
odhajajo iz jam premogarji,

potrti ko jetniki, bledih lic . . .
Molče koraka truma jih po cesti;
pomičejo ko senčne se prikazni.
In solnce samo njihovim očem,
navajenim podzemskega mraku,
presvetlo sije že in prebleščče . . .
Kaj mar jim solnce in kaj mar jim dan!
Za kruhom svojim mora siromak —
svetloba, vžitek, ah, to je za druge! . . .
Le idite! Že čaka vas obed.
Pod njim se miza sicer ne šibi,
ne bo predolgo se muditi treba . . .
Le idite krepčat se, in počivat
za novi težki trud! . . .

Naprej, naprej!

In jama spet požira nove čete
spočitih mož v prepad svoj nenasitni.
In ista pesem dan za dnevom . . .

Stojte!

Počasi vi premogarji predrzni!
Pod zemljoj spava demon silen skrit.
Gorje, če ga z razgrajanjem vzbudite!
On gospodar bogastev je podzemskih
in on lastnik premoga samega.
Gorje, če se vzbudi! Osveti se,
če vas zasači, vas razbojnike,
če najde vas tatove tihotapske,
ki prišli ste zaklade mu jemati!
Kako jih čuval veke je neštete!
On sam je vedel zanje, nihče drug.
On sam jih gledal je, on sam zaklepal,
on sam s ponosom se jih veselil . . .
In zdaj priplazi človek se do njih,
ta zvita stvar, prekanjena in zlobna!
In z lakomnimi gleda jih očmi,
z umazanimi grabi jih rokami
in vlačí jih na svetlo te zaklade!
Gorje, če se predrami skopi škrat!
Užge vse pline svoje smrtonosne,
ki hrani jih pripravljene za vas.

To bode blisk in grom, potres pod zemljo!
In v pekel vam goreč prečara jamo
in v hipu vas pobije jezni duh . . .

In tisti dan bo žalosten in grozen . . .
In iz prepada temnega na vrh,
kjer sije solnce, kjer življenje vtriplje,
gor, gor vas spravijo tovariši,
mrličje, ki vas težko bo spoznati,
vas stokajoče v bolečinah strašnih,
umirajoče mučenike dela . . .

In pride večer preturoben, bridek . . .
Gorele bodo baklje mnogobrojne
in v mrak bo svetil njih krvavi žar . . .
Po cesti vil se sprêvod bode dolg . . .
Pri krsti krsta črna . . . „Miserere“ . . .
Zastava delavska, zavita v flor
vodila vas bo k večnemu pokoju
pod zemljo spet . . . Zvonovi bodo peli
tako otožno, da bi jokal kamen . . .
Ah, kaj porečejo pač žene vaše?
In deca vaša kaj poreče takrat?

Sonet.

Najslajša misel mojega spomina,
o, noč ti večnega miru, pokoja,
ti neizpolnjena še želja moja,
v življenju mojem nada ti edina!

Trikrat mi bodi blažena, temina,
kraljestvo, kjer nobenega ni boja,
nemir vsak zamori tihota tvoja,
in mine vsaka v tebi bolečina.

Četudi v sebi ne trpiš življenja,
ter zora v tebi nikdar ne napoči,
nobene zvezde ni na tvojem nebi;

čeprav ljubezni ni, ne hrepenenja,
čeprav ni konca tvoji trdi noči —
srce mi vendar koprne po tebi.

Temné oči.

Temné oči, krasné oči,
iz njih ljubezen mi gori.

Na meni le počivajo
v srce mi pokoj vlivajo.

Oči lepé, oči temné,
ko bisera se mi blešče.

Blešče se mi ko zore svit,
po rosnih kapljicah razlit.

Plamtite mi do konca dni,
temné oči, krasné oči.

Travniki dehtijo . . .

Travniki dehtijo,
gozdič zeleni,
v gozdiču na veji
grlica grli.

Ni to grlica mi,
ni noben mi ptič,
lepa je mladenka,
dragi moj deklíč.

Čaka me na vrtu,
poje si na glas,
pripogiblje k cvetkam
svoj premili stas.

In rdi jej lice,
in žari oko,
glasno jej utriplje
srcece mlado.

Slovenski svet —

Slovenski svet, ti si krasan,
ti poln nebeške si milote!
Slovenski svet, ti si krasan,
ti poln največje si lepote,
ti biser meni vse zemlje.

Slovenski svet, ti si krasan,
zares nebo te je ljubilo,
da te tako je obdarilo —
kako bi te ne ljubil jaz!

V bodočnosti jaz vidim dnove,
ko težke izgubiš okove;
o Bog, to dobo skoraj meni daj!
Slovenski svet, krasnejši boš,
kadar vihar ti zdanji mine,
ko iznad tebe mrak izgine,
povrne se ti sreče dan!

Trioleti.

(1—8.)

V.

Ko spal bom v grobu hladnem smrtni sèn,
tedaj spomin moj, deva, te ne moti!
Kakor sedaj naj jasno zre oko ti,
Ko spal bom v grobu hladnem smrtni sèn.
Čemu naj bo ti v radosti na poti
otožni moj obraz, obraz temèn?
Ko spal bom v grobu hladnem smrtni sèn,
tedaj spomin moj, deva, te ne moti!

Usode krute zakon res je trd:
Kar se rodi, rodi se, da pogine.
Jedva vscvetè življenje, že premine . . .
Usode krute zakon res je trd.
V pomladni dan cvet pisan jedva sine,
z ledeno roko že ga boža smrt . . .
Usode krute zakon res je trd:
Kar se rodi, rodi se, da pogine.

VII.

Oko otožna solza mi rosi,
ko tebe gledam, deva osamela!
Če v lica se ozrem ti ovenela,
oko otožna solza mi rosi.
Kot divna roža bajno prej si cvela,
sadu zdaj ni, a tudi cvetja ni . . .

Oko otožna solza mi rosi,
ko tebe gledam, deva osamela!

Čas je cvetočim rožam slab vrtnar
in malo se za zorno cvetje meni;
v brzini preko gred hiti ognjeni —
čas je cvetočim rožam slab vrtnar.
Čé zamori jih sape dih strupeni,
če krasno se vscveto — kaj njemu mar
Čas je cvetočim rožam slab vrtnar
in malo se za zorno cvetje meni.

Z nesrečnim srcem . . .

Z nesrečnim srcem, z mračno dušo
ostavil dom sem mladolet;
iskat ljubavi sem uzorne
napravil se med tuji svet.

Kakor deseti brat v tujini
nemirno blodil sem okrog.
Oh, gledal mnogo sem radosti
in jok obupen čul sem mnog.

Posetil jasne sem gradove,
kjer bajno blaženstvo cvetè;
prestopil prag sem nizke koče,
kjer v siromaštvu človek mre.

A blaženci v gradovih jasnih
ljubav imajo le zasé,
in siromak pod borno streho
o nji besedice ne ve.

Občudoval v dvorinah svetlih,
v begotnem plesu se vrteč,

krasoto mnoho sem nebeško
in mnog pogled žarno goreč.

Prečestokrat pa kras telesa
in pōgled kakor solnce čist
zakriva v prsih trdosrčnih
sovražtvo, zlobo in zavist.

Med samostanskimi zidovi
otožni mrtveci žive —
kedaj, kedaj pa zelenele
in cvetle veje so suhé?

Z nesrečnim srcem, z mračno dušo
ostāvil dom sem mladolet,
z nesrečnim srcem, z mračno dušo
povrnil sem domu se spet.

In česar sem po širnem svetu
povsodi le zaman iskal,
to ozki dom mi milostljivo
s teboj, dekle, je daroval.

V očeh ti deva črnolasa,
ljubav najčišča se žari . . .
Oh, zri namé in lek čaroben
v nesrečno mojo dušo lij!

Ecce dolor!

Aj, zde leži zem ta před okem
mým slzy ronícím,
někdy kolébka, nyní národa
mého rakev. *Jan Kollár.*

Ecce dolor! — Zelene ravnine,
nad ravninami strmé goré;
kamorkoli zlato solnce sine,
vse živi, cveté, le narod gine
pod bremenom tujčeve peté!

Kje so časi, ko za dom svoj sveti
dedje naši tod so lili kri?
Ko drhtel pred njimi je v trepeti
prej sovrag, a zdaj gospod nam kleti,
kje so? — Bili so in so prošli!

Kje so ure, ko v ljubezni verni
ljubil tod Slovenko je Sloven?
Ko odmevali so v hlad večerni
glasi iz junaških prs stoterni?
V veke li bo molčal spev jeklen?

Kje noči so, ko v gozdovih širnih
med vejevjem svetih nam dreves
dim se dvigal v kolobarjih mirnih
v počeščenje biti nedozirnih
k jasnemu oboku je nebes?

Vse minulo, kakor pena mine,
kadar se valovi umire . . .
Ecce dolor! — Kamor solnce sine,
vse živi, cvetè, le narod gine
pod bremenom tujčeve peté!

Svojih dedov grobe razorava
v svoji zemlji tlačeni moj rod!
Kje je slavnih predcev naših slava?
Kam izginila so sveta prava,
ki nekdej so carovala tod?

Vse molči. — Za goro solnce tone,
nežno s polja vrača se tlačan . . .
Kaj brezupno duh mi slabi klone?
Ne! — Razdrobil bode sužne spona,
prost bo spet naš tožni Korotan.

Balada o prepelici.

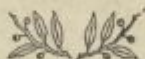
V poletno noč odmeva: pet pedi!
Sicer ni niti šuma, niti klica;
le v tesni kletki drobna prepelica
bedi in poje, ko vse mirno spi.

V polmračni sobi na blazino belo
naslanja težko glavo mlad bolnik
in vrača se v prežite kratke čase.

Razvije se pred njim življenje celo,
mnog hipec lep, mnog jasen gleda lik,
veselih pesmi čuje znane glase...

Poslušša in smehljá se,
češ, skoro se povrne krasna doba,
saj, če si mlad, še daleč je do groba.

V poletno noč odmeva: pet pedi!

Mesec jasno je sijal.

Mesec jasno je sijal,
jasno zvezde so svetile —
tih sem ž njo na pragu stal,
le oči so govorile.

Zdaj tam daleč zagrmí,
za oblak se mesec skrije,
dekle v strahu zadrhti,
tesno k meni se privije.

Dekletce, podaj mi roko!

Dekletce, podaj mi rokó,
poglej mi, poglej v oko —
očesce mi tvoje pove,
kaj čuti, kaj misli srce.

Če jaz sem za tvoje srce,
za ves svet pustim te ne —
če upa ljubezni ne bo,
srce mi bo žalostno.

Vzdihljaji.

Da videlo ne bi biló
nje rajske podobe oko,
pogled bi ljubezni ne vnel,
míru iz srca ne vzel.

Da bral bi ne bil iz očes
lepote in sreče nebes!
Trenotek sladkosti neba
mi zdaj je — vir gorja.

Življenje.

Vse od jutra do večera
zlato solnce je sijalo,
v lahkem vetru se je v polju
polno klasovje zibalo.

Pripode se v noč vetrovi,
blisk rode mi, grom in strelo —
oh, nebo po polju usuje
smrtne toče na debelo.

V vrtu vrtnice in mirte
zjutraj bujno so cvetele,
potlej so v laseh neveste
pozno še zvečer bedele.

V noči sova zaskovíka,
in zapoje zvon mrliču,
ki sinoči za poroko
pel slovesno je deklíču.

Bil razgnal na vse vetrove.

Bil razgnal na vse vetrove
upanje sem prevarljivo,
bil za upanjem pokopal
še ljubezen omahljivo.

V srcu vera je ostala,
trdna vera še v resnico —
v srcu vera je ostala,
trdna vera še v pravico —

Zdaj poznam vero v resnico —
S krinko mi po svetu tava!
Zdaj poznam vero v pravico:
Pest in moč sta nje država.

Studenček.

Ni kriv ne studenček,
ne hladna vodica,
da zvenel je venček,
so bleda ti lica.

Oj, slana na lice
in venček je pala —
še letos plenice
v studenčku boš prala.

Dragotin Jesenko - Doksov

Nje podoba.

Ko pred seboj zagledam
tvoj čarobni sijaj,
tedaj miline tvoje
prešine ves me slaj.

Tako se zdiš mi čista,
tako se zdiš krasnà,
kot da iz neba božja
poslanka bi bilà.

Molitev.

Zemlje prah sem, v prah se spet sesujem,
ko pokličeš, zemlje Stvarnik, me odtod.
Če o moči Tvoji premišljujem,
strah neznan pretresa mi srce, Gospod.

Človek sem! . . . V oblasti mnogi strasti
često pota najti pravega ne znam.
Zmot ne vidim in ne zle propasti,
da bi s krive ceste krenil kam drugam.

Pusta mi je duša, ker blaginje
tvoje ne zasije vanjo svetli žar.
Oh! upri spet vame lice sinje,
silni, vsemogočni zemlje Gospodar.

Če me milost Tvoja ne obsine,
kaj iz svoje naj moči storim jaz, kaj?
Ti me čuj, in duševne temine
razsvetli ljubezni Tvoje naj sijaj!

Dvome vse mi iz srca odženi,
da mogočnost Tvojo duša vso spozna,
raj pobožnosti odpri spet meni,
vrni mir nekdanji in čistost srca.

Vso nemoč občutim svojo borno . . .
Dasi hoče biti duh močan, krepak,
moje slabo je meso uporno,
ker sem človek, zemlje solzne sin šibak.

V tebi iščem krepke le opore,
ki zaščitnik si, naš up, naš tolažnik!
Saj kako brez tebe hoče, more
priboriti grešnik večnih lavorik?

Kar še v svetu dni si mi odločil,
spremlja naj ljubezen Tvoja me povsod,
ko pa dan poslednji bo napočil,
k sebi v sveti raj pokličí me, Gospod!

Smrti.

Mogočno žezlo roka tvoja vlada . . .
Obseg mu krog je širnega sveta,
v nič človek pred ukazom tvojim pada,
vsemožna vladarica brez srca.
Ime že tvoje s strahom nas navdaja,
da kri nemirna v žilah nam zastaja . . .
Boji se srečnik tajnostnih domov,
kjer strogost neizprosna tvoja vlada,
obraz zbledi njegov,
če čuje le o tebi iznenada.
A koprni po tebi, komur trnje čas samó
na pot življenja vsiplje,
da srce mu težkó
strahu in boli vtriplje —
kako bi duša mu vzkípela,

ko smrt ga z mrzlo bi roko objela!
A ti caruješ . . . Volja naj se ti zgodi,
pa vendar se smiluj ljudi . . .
Oh, prizanašaj srečnikom na sveti,
trpinom daj umreti!
Po dnevu zadnjem jaz ne koprnim,
pa tudi se ga ne bojim,
a čuj, kaj duša moja prosi:
Ko vzorov mojih žar zbledi,
ki mi zlati življenja dni,
tedaj me, smrt, pokósi!

Razpršeno listje.

Kot po temnem nebu
žvižgajoča strela,
kruta smrt pri meni
mimo je letela.

Dve cvetoči cvetki
potom pokosila,
dva mi bridka meča
v srce zasadila.

Kot metuljček nežni
z iglo zabodeni
vztrepetava v prsih
bolno srce meni.

Pozno sicer, pozno,
vendar si dospela,
dol in grič oblekla
s cvetjem prevesela.

Vse se živo giblje,
vse radostno peva;
vso naravo novi,
sveži duh preveva.

Samo v duši moji
mrzla smrt kraljuje,
in v ledenem srcu
zimska burja rjuje.

*

Strt pobit, nemiren
iščem si pokoja
in med tihe grobe
pot me vodi moja.

Čuj, ciprese temne
nad menoj šumijo,
so-li mar to vzdih
mrtvih, ki tu spijo?

Tiho, rajniki! Srečni,
ki vam je zakrila
trudno truplo ozka
tajnostna gomila.

*

List za listom z drevja
suh pod zimo pada,
vendar novo listje
vesna dá mu mlada.

Tudi srce moje,
zimoj pomorjeno,
zopet je na pomlad
živo prerojeno.

Srce se mi širi,
jasni se mi lice,
in po njem vesele
tečejo solzice.

Listja pa in cvetja
v njem cvetè množina,
a na vsakem čitam:
Bog in domovina!

*

Z vinom, bratje, reši
vsako se vprašanje;
ono raztolmači
najnovejše sanje.

Duša mi trepeče,
srce poskakuje,
ko na vzhod oziram
se iz zemlje tuje.

Če za eno druga
pije se zdravica,
vse takoj je srečno,
draga mi dušica!

Tam, oh, tam so bratje,
tam so sestre mile,
ki so me iz spanja
dolgega vzbudile.

Kaj li še! Napij mu,
in takoj brez kesa
širom sveti Peter
ti odpre nebesa.

K vam na krilih vetra,
bratje ljubeznivi,
iz dna gorke duše
kličem: „Bog vas živi!“

*

In če stoka v stiskah
domovina mala
pred deročo silo
tujega navala —

Evo tam na vzhodu
črte belordeče:
Med košatim drevjem
zora mi trepeče.

nič skrbi! ih, kaj še!
Slavnost, zbor, beseda:
Pri banketu skupnem
poln bokal, seveda!

Zrak se čisti, z gore
tiho vetrec veje;
zemlja se in nebo
ljubeznivo smeje.

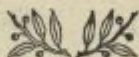
Srečna domovina!
Vinsko navdušenje
skoraj ti prinese
brambo in rešenje.

Ej; ti vince zlato
meni bilo zdravo;
Ali morebiti
res mi ležeš v glavo?

Dejte, bratci, dokler
zdrava je glavica,
zadnja se oglasi
pametna zdravica!

Živeli, Slovenci,
na vse večne čase!
Vedno se in pridno
trgajte za lase!

Moja ljubav.

Kakor noč na stepah tiha,
vroča, kakor dan puščav,
sama, kakor dom meniha,
moja srčna je ljubav.

Zlobna sila je nobena
ni za hip ne pogasi,
mojim dušam posvečena —
kakor večna luč gori.

Nje skrivnostno plapolanje
razsvetljuje srčni hram,
v solčnate me ziblje sanje,
dviga upanje željâm.

Skozi srca okno širo
gleda zvezdnato nebo,
gleda jasno, gleda mirno,
kakor detetu oko.

Poslednji dan.

Napočil je poslednji dan,
grobov odprlo se nešteto;
v dolino jozafatsko sveto
prihitel slehern je zemljan.

Trobente angelske ukaz
teló je tudi meni vzbudil:
pred božji prestol sem se zgrudil,
pokril z rokami si obraz:

„Grešil sem mnogo, večni Bog,
opustil mnogo del zaslužnih,
sveta iskal veselj mehkužnih,
zlovoljen nosil križ nadlog.

A dal mi sreče svet ni ves —
zato mi bodi sodba mila!
Ko smrt mi je oči zakrila,
vzel od sveta sem s saboj — kes!“

Priplaval angelj je krilat,
namé je milo Bog pogledal...
Kaj čaka me, sem se zavedal,
in prvič srečen bil takrat.

Volovsko.

Morje valovito,
tožnolepa slika
dobe naše burne.

Na obali solnčni
raste tiha mirta,
znamenje pokoja.

Dviga se ob zidih
lovor v vek zeleni,
znak nesmrtné sláve.

Grob za grobom diči
vzvišena cipresa,
spomenik vstajenja.

Bodi mi pozdravljen,
lepi svet primorski,
nekdaj dom Slovanov.

Dom čegav? Slovanov?
Ki zdaj nima tukaj
ni miru, ni sláve?

Veter duje z morja,
giblje se cipresa,
spomenik vstajenja...

V gozdu.

(1—11.)

1.

Samota blagodejna, pokoj varen,
vonjava čvrsta po širokem domi,
sanjav večer, nikoli dan soparen
pod tabo, v tebi vlada, ljubi gozd.
Kako se trudna duša mi ustromi!
Po vejah pojeta mi kos in drozd,
sinica se igra na bukvi beli,
visoko volga zlata ždi na jeli
in gleda veverico pod seboj.
Pero s peresom šepeta mi rahlo,
ko veter diha preko mehkih tal
črez listje, lansko zimo še usahlo.
Vse vabi me v pogovoru z menoj,
da mislim v gozdu naj bi duška dal.
Kako? Da naj z besedo, polno, živo
razkrijem tajnosti prirode večne?
Jaz, tajnost velika, največja sam?
Jaz, bitje, ki sem sebi neumljivo,
jaz majhen člen verige brezkončne,
jaz mislim naj vesoljstva duška dam?
O, gozd, o ne! Udobno le, udobno
sedeti je prijetno v tvojem hrami,
razmišljati, kar pride baš na um.
In ko začutiš dušo nesposobno,
da misli bi gorela eni sami,
prepodi jo iz glave trd pogum!
Da modro, zbrano mislil bi in tol'ko!
Nemalo modrcev se bliža norcem.
Zajemam vodo rajši z drobno školjko,
ki ni razbita, kot z razbitim korcem.

5.

Iz zemlje vzklije, plazi se po tleh
bršljan zeleni z gladkimi peresi.
Približa deblu se po mučnih dneh,

oklene se ga, vstane ob drevesi.
Zadružno raste z njim, noben vihar
ne vrže ga nazaj na mokra tla —
s tovarišem prijaznim mlad in star
usahne on, ko pasti mora ta.

A koliko ljudi trpi na sveti,
ki svoj živ dan ne najdejo srca,
da mogli bi zaupno je objeti
in reči mu: Pri tebi sem doma! —

7.

Hvaležen je rdeči kokorik,
da palne žarke skriva mu lepenje,
hvaležno je lepenje, da navpik
nad njim prostira leskov grm zelenje.
In grm zahvalja bukev mnogolistno,
da nebesno vročino mu prestreza,
in bukev hvali streho si koristno,
ki nadnjo hrast jo vejnati razteza.

Različna dana je ljudem oblast,
rojena v dušni in telesni sili.
Vse prednosti izvirajo razliki.
Da smo enako močni in veliki,
enako slabi, majhni vsi bi bili.
Mirza Schaffy je molil, zviti ptič:
„Zahvaljen Bog, da tepce si ustvaril!
Ko tudi nje z modrostjo bi obdaril,
vsa moja bi modrost spuhtela v nič.“

8.

Visoki gozd, svetišče ti prirodi!
Zidar te je postavil vseumetni:
od vseh strani me vabijo uhodi
iz hrupnega sveta v somrak prijetni.
Slopovi nosijo obok zelen,
dreves nad mano družijo se krone.
Na ladij sto je prostor razdeljen,

nad vsako listov strop muzivni klone.
Popeva drobnih ptic živahni zbor
med listjem, ki se koplje v rosi čisti,
iz dalje skočni žubore studenci,
vse hvali rojstva svojega izvor.
Na tleh počivajo le mrtvi listi,
jesenskih viher in mrazov mučenci.
Visoki gozd, prirodi ti svetišče,
pokoja tudi v tebi duša išče.
Bogu neskončnemu se bliže čuti,
neskončnost svojo v Njem jasneje sluti.
Kot „shehina“ iz starega zakona
spominjala je ljudstvo, Salomona,
da tempelj dom je samemu Jehovi
in zavetišče od sovragov zlih,
tako igra pod temnimi vrhovi
sam dih, sladak, svečan in tih...

Gazele.

(1—32.)

16.

Sprelepi Bog, dobrotni Bog, odkleni
nebeška vrata vigredi zeleni!
Razdmi z oboka žalostne oblake,
iz duše, s čela megle mi preženi!
Naj gledam zemljo, delo Tvoje roke
v obleki, z divnim cvetjem okrašeni!
Iz belocvetnih grmov, z vej brstitih,
iz viška milo drobni spev mi zveni!
Za nekaj ur se zopeč mi umiri
grizoči črv, ki leta krajša meni...
Temô, ki me obdaja v topem ždenji,
ki poti več ne vem iz nje — razdeni!
Sladak spomin naj se objame z upom,
da vendarle za srečo smo rojeni!

Bršljan in bodičje.

(1—21.)

1.

Ti sam si moj tovariš, duh misleči,
in jaz sem stokrat srečnejši s teboj,
kot bil sem nekdaj v družini hrumeči.
Nad manoj se prostira senca hoj,
vsa prepojena čvrstega ozona,
z nevidno roko boža obraz moj.
O kaj je meni tukaj carska krona
in kaj posvetna slava? — Dim lehak,
ki v nič se razgubi iznad poklona!

Pa ni le vonja to, ne rezni zrak,
ni hlad le, ni tema in ni tišina
kar vliva v moje prsi čut sladak;
to moč je govorečega spomina:
kaj duša strastna vse trpela je,
na svetu zroč tirana in trpina,
kako po zdravju hrepenela je,
zaprta sama s saboj, brez zdravila
čakala smrti grenke vsa vesela je...
A črna ni zazevala gomila —
ko je obup do vrha prikipel,
megla ji svetlo zoro je odkrila.
Misleči duh, glej, tebe sem imel,
ko bil sem svetu celemu sirota,
ko v družbah sem vzdihával osamel,
ko vsakdo hujše je obsojal pota
mladosti moje, nego Bog in jaz,
utrujen potnik — jaz in Bog — dobrot...
Trpljenje, kje je verni tvoj obraz,
v katerem pristnem govoriš narečji?
Ti govoriš samo: Minil je čas...
Če bolečini nas preda največji

ob dneh nesrečnih srečnih dni spomin,
v samoti mirni balzam je najmečji
spomin težko prestanih bolečin.

8.

Vi gnocala, vi glupci, starci vi,
kdaj rešite vprašanje: kaj je lepo?
Mi čakamo nešteto vrsto dni,
da mreno strgate z oči nam slepo.
Zaman! — A v tem lepota gre nam v slast,
ko vi znad bukev gledate nas srepo.
Ne bojte se, ne gremo precej v past,
ki skrbno jo z naočniki ravnote —
prežarko vi nastavljate nam mast!
Od zemlje lepe vseh divot bogate
skočili naj bi v jarem mrtvih črk?
Od solnca milega, od zarje zlate
zapremo naj se vam v problemov mrk?
O, to bi bilo suženjstvo pretrdo,
priznal bi to nam sam Stagirčan Grk!
Gnojišče kmetu, deci cvetno brdo,
mladeniču dekle, a starcu peč —
po svoje vse je lepo, nič ni grdo...
Ko junija procvita gosta seč,
popevajo večerne pesmi ptice,
nasloni se mladenič krepkih pleč
na koso, tiho vpraša nežno lice:
— O Manica, kdaj bodeš moja, kdaj?
in vroč pogled odgovor je ženjice —.
Ko lije čaroviti svoj sijaj
nad temnim logom plavajoča luna,
mlad vitez gleda bajni nočni raj
v blestečih valih grajskega tolmana,
srce mu v čudnem hrepenenju mre,
v desnici tepeta mu zvonka struna — —
vi gnocala, vi glupci, starci, he,
to lepo je, ni lepo li — recite?!
Če ni — pa kaj govoril bi še dlje:
mi lepo uživajmo — vi učite!

Povedi me, odkoder ni vrnitve,
 s koščeno roko, dobra žena, smrt!
 Mar meniš, da se jaz bojim ločitve
 od vseh ljudi na tvoj pokojni vrt?
 O ne! V življenja mojega temoti
 do tebe ves je preminil me črt,
 četudi kazen naši si grehoti.
 Popil bom pelin zadnjega kesa
 in zadnjo solzo bom na zadnji poti
 potočil iz očesa trudnega — —

Leseno sidro, v kórenu trhlêno
 krasijo naj gomile moje tla,
 železen križ in — srce prebodeno!

13.

Govôri jasno mi, srce, zakaj
 ne znaš, ne moreš, ali nočeš morda
 pozabiti nekdanjih časov raj?

Oh, ti in svet sta bila mi akorda,
 ubrana kakor angeljski napev,
 ki večni Bog mu sam prečist izvôr da.

Pozabi ali ne! Strt je moj gnev.
 Umrlo prs je vzdihovanje glasno.
 Blesti spoznanja ranega odsev
 razumu mojemu tako prejasno:
 Globoko sta različna ti in svet.
 V življenja službo sem prišel začasno
 z nalogo tiho — mislit in trpet.

Pevčev poklic.

Na brzih krilih drobnih ptic,
v vonjivem jutru prerojen,
zamaknjen v raj nedolžnih lic,
strmeč v večera tihi sen,
s trpečim bratom sam trpeč,
za domovino v roki meč,
v trpljenju mož, v ljubezni zvest,
za radost rahel in bolest:
vsekdar naj pevec duše vnete
zemljanom kaže vzore svete.

Sonet.

Nađ mano lesketajo milijoni
nebeških zvezd. Pod njimi sanjam sanje.
Ljubezni mar? Umrl sem davno zanje.
Potapljam se v povest o Salomonu.

O da se Jahve tudi k meni skloni
in sladko zašepeče mi vprašanje:
Kaj si želiš: bogastvo, starost, znanje
o vseh močeh, o slehernem zakoni?

Kaj bi zaželel, česa bi ga prosil?
Pred njim bi padel na obličje blede
in lepetal s tresočo mu besedo:

O ti, ki sem te v svojih mislih nosil,
zahvaljen, da si jasen predme stopil
in dvomov temni roj na vek razkropil.

Na tujih tleh.

Oj, le šumi, gozd, nad mano,
senčni gozd na tujih tleh!
Zdi se mi, da pesem znano
poješ o nekdanjih dneh!

Daleč plove misel meni
čez planine in ravni:
Da, to gozd je moj zeleni,
ki nad mano spet vrši.

Da, to spet so rodne trate,
ki jih lepših nima svet,
polja zrem, vrtove plodne,
vse, kot bilo prejšnjih let.

Duša se topi od sreče,
saj doma sem spet, domá —
Ali kaj sedaj vztrepeče
tožno mi na dnu srca?

Šumi, šumi, gozd zeleni,
pesem poj o prešlih dnéh —
Kaj li veš, kako je meni,
k medlim na tujih tleh!

Čas - slikar.

Gôri sredi kamenja -
proge svoje čas je črtal,
proge črtal in izvrtal
v skale svoja znamenja.

Čas, kaj snuješ vrhu gor?
Ko po zračni dolbeš grudi,
plašno moj pogled se čudi,
zroč na rok mogočnih stvor.

Morda tu je prestol tvoj,
kjer prirodo devlješ v spone,
kjer povelja in zakone
daješ svetu pod seboj!

Prestol si postavil sam,
ali kar si sam iztesal,
sam iztesal in izklesal,
bodeš strmoglavil sam.

Kaj iz znamenj čitam teh,
ki jih roka tvoja piše?
Kaj li črta, riše, briše
na visokih skalnih tleh?

„Na pečine sive čas
pečat lastni svoj udarjam,
črtam, dolbem, rišem, stvarjam
svojo sliko, svoj obraz!“

Gozdno svetišče.

Rahlo po svetišču gozdnem
mlado jutro je hodilo,
na glavici zlatolasi
krono zlato je nosilo.

„Vstani, vstani, gozd zeleni,
in odpri mi čuda lepa!
Prihod moj svetišče tvoje
solnčnim žarom naj odklepa.“

Glej, in hipno v čudih svojih
vse svetišče se razgrne;
hipno se užgo po drevju
luči zlate in srebrne.

Droben spev v prečistih glasih
dvigne se po senčnem sveti,
vmes šumi vejevje tajno
in dehte pogozdni cveti . . .

Dan Gospodov! — V senčnem gozdu
duša moja ga praznuje,
v gozda tajnem šepetanju
ona dih Gospodov čuje!

Potujoče misli.

Šle so misli moje potovat.
Lepe kakor pisane igračke
so se šle igrat
na ozarjene oblačke.
Zgolj iz pestrih nad je bilo
stkano njih bleščeče krilo;

mavrične so bile sanje
vdete vanje.

Vil se je za njimi trak,
solničnim žarkom ves enak.
Od prostora do prostora
so hitele brez odmora,
po gradovih zračnih šetale,
v sinjih krogih se preletale,
solnčne žarke v vence spletale...

Misli, lepe bile ste takrat,
ko ste še nosile sanjske halje
in ste v nedogledne dalje
še hodile potovat!

Danes plašče nosite meglene
in ne plavate v obsene
mladih let.

Zdaj vas nase vleče svet,
naš navadni svet vsakdanji,
toda z boji, dvomi in vprašanji,
svet brezkončni in brezdanji.
Zdaj strmite mi v njegove
najglobočje, temne rove,
v nerazrešne preosnove
in prodreti vanj se trudite
pa stojite in se čudite...
Divja, smela ti je poezija,
ki pred vami se razvija,
poezija, ki do dna pretresa!
Lepše niti nimajo nebesa...

In zato, če greste potovat,
misli, po globinah takih,
ste mi ljubše kot takrat
na ozarjenih oblakih.

Na tuji zemlji.

(1—9.)

4.

Temno, oblačno nebo in žalostne megle po gorah,
dežja nevzdržni naliv — to naj bo zima pri vas?
Vzdrami se, tožni moj duh, na pot čez goré Apeninske —
enkrat še zimski večer morava biti doma!

Sneg po doléh in bregéh, z njim v dalji goré so zastrte,
s snegom zastrta ravan, holm je in sleherni grič.

Zvon je na vasi odpel, umolknili njega odmevi,
zvezde nebeške vabeč, da zableste na zemljó.

Zlati njih žar je razlit po holmih in snežnih ravninah;
grič in sleherni holm z biseri ves je posut.

Zimski pravljíčni moj svet, kako si krasan v domovini!

V duhu te gledam zavzet, srečen pri tebi sem spet.

Kmečki poznati moj krov slikovito beli se naproti,
njega prostorni je stan kakor nekđaj pred menoj.

Hrastov pri durih zapah ga čuva že leta in leta,
v trdna se okna zaman zimski zalétuje mraz:

blago toploto šireč smeji se mu peč nagajivo,
v njenem osrčju svetel plamen glasno prasketa.

Plamen ognjen prasketa — ob peči se greje družina,
v živem pogovoru čas brzo ji dalje hiti.

Sedel v zapeček je ded, prižgal starodobno si pipo,
zvédavo v deda oko vnuk je cvetoči upri . . .

Pesem dekliška glasi veselo po kmečki se hiši,
vmes na vretenu se nit gladko izmika iz rok.

Lahko bo tkalec vesel netrgane prêje, mladenka,
lepega bodeš blaga ženinu nesla na dom.

Urno, le urno okrog, kolo in dvokrilo vreteno —,
stare se ure nocoj vedno oglašā udar.
Preslica polna je še, premnogo v stanici poveseš,
kaj bi dekliška norost vlekla ti usta na smeh!
Sanjati čas je drugoĉ . . . Dremota že mater zmaguje,
v kotu zgovorni pastir tudi je kimati jel . . .
Pipo ugasnil je ded, umolknila mu je beseda,
ĉase pretekle hvaleĉ, ki jih preživeli je mlad . . .
Kladvo udarja deset . . . svetilka pojema, umira . . .
zvezde neba se gosté . . . tiho je zunaj povsod —
Z Bogom, pravljilni moj svet! Biló je. Nikoli več. Z Bogom!
Kakor polnoĉni je sen moja zbežala mladost . . .

Rispeti.

1.

Glej, vrba trhla, brazdovita rase
na bregu ob valovih vode čiste,
obleko svatovsko spet deva nase;
zelene živobujne žene liste . . .

Počasi srce moje leta vela
z nočjo in strahom so objela . . .

In kar so trhli vrbi listi mladi,
to meni je spomin o strti nadi!

2.

Predolgo že si pesem v srcu spala,
privri na dan spet iz srca globine:
spet jasno sije solnčece z vedrine,
in moč njegova je meglé razgnala. —

Močno je v srcu rjula viher sila,
in ta mi slednji spev je zadušila. —

Zdaj vlada mir, in v tej tihoti sveti
glase naj duše moje se — rispeti! —

Iskal sem v svetu vzorov, blaga, sreče,
iskal sem bleska solnčnega v nižavi,
poslušal nisem, kar mož modri pravi,
da nično vse na zemlji je, bežeče.

Tako sem dolgo se slepil in motil,
obup se je duha že bil polotil.

A glej! Nakrat mi iz višine jasne
zasine vzor, ki v veke ne ugasne.

ENGELBERT GANGL

Bog.

Iz misli stkan, iz src molitve zlit,
kot hrepenenje naše vekovit,
srce te sluti, nihče te ne vidi —
z resnice lučjo v temo našo pridi!

Kje li živiš? Srce te nosi v sebi,
obsodba tvoja je pekoča vest;
duh, k tlom pritiskan, išče te na nebi,
in k tebi hoče v blaženstva prelest.

Čim više vstaja naše hrepenenje,
tem dlje odmičeš se, nevidni kralj.
In zopet v temno padamo življenje,
peruti stare duši bol in žal . . .

Golobici.

Kam se dvigaš, lepa golobica,
tjakaj pod oblake v sinji zrak?
Tebi je prešibka perutnica,
v smrt te nese tvoj polet šibak.

V zadnjih hipih v senci vej zelenih
čaka te golobec beli tvoj,
prsi krvavečih, prestreljenih
več ne sme, ne more za teboj.

Tam v višavah sokol sivi kroži,
žejen tvoje vroče je krvi,
a po tebi tvoj golobec toži,
in srce drhteče ga boli . . .

Dom.

(1—12.)

1.

Krajina bela z vinskimi bregovi,
okolica vsa čarovita ti,
Metlika stara s tihimi domovi,
glasnica zgodovine starih dni:

Na čast naj tebi zakipe glasovi,
naj tudi moje srce govori,
nad temno lozo, belimi grobovi
naj jadrno mi duša poleti!

Dežela ta, pred svetom daleč skrita,
svoj narod hrani, svoj ustvarja svet,
na trdo dlan rojakov ponosita.

Nikoli nihče v bedo ni zaklet,
komur vodnik je volja neubita
in svet s poštenim licem hodi zret.

3.

Lepo ste mi, Gorjanci, zagoreli
v poljubih solnca jutranjega zdaj,
nadaleč ziblje žarkov se smehlaj,
glasno v pozdrav so gozdi zašumeli.

V neskončnost pot se vije cesti beli,
zagiblje v delu se domači kraj,

in v jutra mladega gorak sijaj
spev plava pol otožni, pol veseli . . .

A lepši ste, Gorjanci, tistikrat,
ko solnce pade in v sòmrak izgine
in vam grebene vspava sen krilat!

Prečudna luč tedaj po vas zasine,
dan dvigne se, življenja prebogati,
iz bajk čarobnih Janeza Trdine.

6.

Trpljenje bič obupnosti je zvalo,
zapahnilo, rojak, ti dom je tvoj.
Pred tabo sto se potov je razkrilo:
Kam? E, v Ameriko! — Za kruhom v boj!

Na vrhu je Gorjancev se zgenilo
še v srcu nekaj: ódkrij se, postoj!
V dolini tam je k jutru pozvonilo;
bron vabi: Slušaj glas preseči moj!

Bridkost v oči mu hoče — v srce pade
Iz njega pesmi se izvije glas,
v slovo nad rodne pohiti livade.

Vzravna se mu ponosni, jaki stas,
zaklijejo po prsih svetle nade:
Saj zopet, dekle, pridem k tebi v vas.

7.

Devojka vitkostasa, sinjeoka,
kot na majoliki si rožni cvet:
iz tebe srka žejna duša med,
gorkó prižema te iskrena roka.

Kot ob opori trta si visoka,
ki spenja se na živo solnce gret:

nasé priklepa te junak razvnet,
razgreva kri ljubezen ti globoka.

Devojka sinjeoka, vitkostasa,
pomlajaš sivi las in vžigaš kri
kot v kresni noči vila zlatolasa.

Kar iz oči ti ognja plameni,
kar tvojega vabljivosti je krasa —
junaku le so tvojemu dári.

Pridem k tebi . . .

Zatajiti hočem ponos svoj,
pozabiti hočem svoj stan,
v tihi noči, ko boš sladko snivala,
v deviški pridem tvoj stan.

Pokleknem ob posteljo tiho
in ti belo poljubim rokó,
z besedami nežnimi, sladkimi
priznam ti ljubezen vso.

Klečeč ob tebi izplakam
vse veliko srčno gorje —
Poslušaj ti duša, poslušaj:
je sen, je resnica — ne ve.

Saj veš, da pred svetóm ne morem,
saj veš, da pred svetom ne smem,
a v tihi ti noči na skrivnem
skrivnost vso veliko povem.

Skozi okno smehlja se luna,
v njenem žaru ti se smehljaš —
Poslušaj ti duša, poslušaj:
ni sen, resnica je, znaš . . .

Zatajiti hočem ponos svoj,
pozabiti hočem svoj stan,
v tihi noči, ko boš sladko snivala,
pridem k tebi in ti vso ljubav priznam . . .

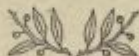
Jesenska romanca.

Nebo krvavi, pod njim gozd rumeni,
na polju zadnje silje zori,
na drevju sadje se rdeči —
po polju gre kmet, sam seboj govori:

„Ko sem te oral, v črne brazde sejal,
o zemljica — mati, pa sem se bal,
da dobra tako boš, hvaležna tako,
da z glavnico vrneš obresti mi sto?

Pa sem se bal, pa sem trepetal:
Li nisem ji preveč zaupal in dal?
A ti si mati, ki vedno skrbi,
a ti si mati, ki stotero rodi.

O hvala ti, zemljica, hvala ti!“
In kmetu vse lice se smeji,
in staro oko mu plamti in žari
kot takrat, ko k dragi v snuboke so šli . . .

Pred Madono.

Kapelica mala . . .
Pred belo kapelo
pokleknila deva je zala . . .

Pobožno tam moli . . .
Tako ni nikoli
ne ljubila, ne verovala.

„O blaženi hipi,
ko v tesnem objemu
se čujejo srčni utripi!“

„Darujem vse njemu!
Njegova, njegova
ostanem do hladnega groba!“

In sluša Madona
na zlatem prestolu
molitev, prisego dekleta —

trepeče ji lilija v roki . . .
In rožna krona
se v trnje ji spleta —

Narodna.

Šla je deklica v beli halji,
v beli halji na božjo pot,
k cerkvici Sveti Trije kralji,
da si od nebà izprosi dobrot . . .

Šla je deklica z vencem na glavi,
z vencem na glavi — glasno pojoč,
pri rimski procesiji k božji slavi
bode prepevala pozno v noč . . .

Šla je deklica s svečico v roki.
Lepo pristoja ji svečka v rokah . . .
Kakor lilija — haljica bela,
venček blesti se ko solnčni prah . . .

Moli pobožno pri svetem oltarji,
sluša jo mati, Devica devic,
milo jo gleda v nebeški zarji
s krono na glavi Kraljica kraljic.

— Vrača brez venca se deklica zala
v haljici beli — brez svečke v rokah . . .
— Vse si, o deklica, vse darovala!
Ali nazaj te ni v srečo strah?

Intermezzo.

(1—22.)

XI.

Kje je tista tiha pot,
ko kraj naju je nekoč
se ljubezen šetala?

Kje je tista mila noč,
ko zvestobo do grobov
srca sva obetala?

Do grobov je kratka pot . . .
A še krajše marsikje
svojo pot ljubezen gre . . .

Do grobov je bridka pot —
Še bridkejše marsikje
svojo pot ljubezen gre . . .

Epilog.

(1—5.)

5.

Opevala sem v srečnih dneh mladosti
vse, kar krasi življenja lepe dni:
Ljubezni tiho srečo, nje sladkosti —
in zdihovalje srca sred noči . . .

In tožno lira moja se glasi. —
Polresna zdaj in polna zdaj bridkosti,
le redko dani glasi ji radosti,
pomlad ta polna je jesenskih dni!

In davno ni — da pojem zadnji spev
ljubezni tej, ugasli v uri zgodnji . . .
in zadnji spev — naj tihi dá odmev. —

A ko odpojem tihi spev labodji —
ugasne duši bol in srcu gnev,
in vzlet duha bo višji in svobodnji.

Pozdrav.

O Adrija sinja! Krasnà trikolora
vodá si, zemlje in néba . . .
Ko rano poljublja blesteča te zora,
ko žar te večerni obsevá!

O-Adrija sinja! Krasnà trikolora —
Čigava? Na naše, na tuje
sijalo bo solnce, ki mlada ga zora
oznanja, da skoro pripluje?!

